శ్రీః

శ్రీ కౌశికకులతిలక

శ్రీ వేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య

పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య

వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య

కవితార్కికసింహస్య

కృతిః

వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయః

ఆచార్యచమ్పూః

శ్రీ పురం. నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యేణ

నానాపుస్తకపరిశీలనపురస్సరం

పరిష్కృత్య

చెన్నపట్టణే,

పత్తి-రామానుజనాయకవర్య తనయాధిష్ఠితాయాం

శ్రీనికేతనముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితో

విజయతేతరామ్.

నన్దన సం॥

ముఖవిలాసః.

శ్రీపురం నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యః
అసిస్టణ్ట్ లైబ్రెరియన్
గవర్నమెణ్ట్ ఓరియణ్టల్ మాన్యుస్క్రిప్ట్స లైబ్రరి
మద్రాస్.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమతే హయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

ఆచార్యచమ్పూః వేదాన్తాచార్యవిజయనామికా.

యద్వ్యక్తిం పరిచిన్వతామనుకలం లక్ష్మీర్గరీయస్యతే యల్లాభాత్ ఫలత్సుచారు మురజిద్వక్షో దరీదృశ్యతే। యత్ ప్రహ్వాత్రిదశావరోధలలనా మాలావరివృత్యతే తత్పద్మాచరణామ్బుజం మమగిరాం లాభాయ భోభూయతామ్ ॥౧॥ దదస్తాం ఫత్తోమం దమజపరిపన్థిప్రణయినీకటాక్షాః కాలిన్దీకువలయకచగ్రాహిరుచయః। వలన్తే వక్త్యర్యే వపుషి తుళసీపారభర్ఘరీఫరీవాహక్రీడద్భ్రమరపటలీవిభ్రమభృతః ॥ ౨ ॥ మహిమ్నా కల్పన్తాం మధుమథనసాన్ద్రాన్తమహిషీకటాక్షాః స్తమ్భల్లరీ పులమదకోలాబ్జరుచః। విహారాణ విన్దన్తః ప్రణివతతి విస్తార్యపురతో మహానామల్లాసాక్షవలదమనమానాయుతరోముషః ॥ ౩ ॥ విధత్తాం విఖ్యాతిం విధుకిరణధారాసహచరీ కటాక్షాణాం రేఖా కలశతటినీకాన్తదుహితుః। సురాధీశాధీశస్తుతివచనవాచాలసవిధం పరాధీనం యస్యాం భవతి పరమం బ్రహ్మ తత్కుమారః ॥ పవిత్రీలోకానాం సరసిజవసీవాపరసికా కటాక్షైః కల్యాణైః కలయత్సుఖం కావికరుణా। యయా దృష్టో దృష్యద్గజనికరగణ్డస్థలగళన్మదస్రోతస్సిక్తే మహతి సదనే వాగ్మయతే ॥ ౫ ॥ పునానైరానమాద్రి పునరుదరసంసర్గశమనై రకుణ్ఠస్వాతన్త్ర్యై రమృతరసగన్ధోమానసమానైః। ఉదారైరాలోకై రుపనయతు మాన్గానవధీః దయాకేలీసీమా దమితనయహాన్తః ప్రణయినీ ॥ ౬ ॥ కమలవిపినక్రోడక్రీడానిబద్ధకుతూహలం కలశజలధిఖ్యాతిప్రోత్కర్షప్రసారణకారణమ్। త్రిదశమకుటీముక్తాదత్తార్ఘ్యనాజ్ఞి దయాఘనం త్రియుగనయనానన్దం బ్రహ్మ రుచాం పరిచిన్మహేః యః కృష్ణశ్రియమున్హాహా విహరతే రాగోజ్జ్వలాం రోహిభుక్తిపాత్రజ్ఞ.

రథాఙ్గనన్దకకరః ప్రత్యూషదోషోదయః । యః స్తోకంచ రజోనఙ్గాతు వహతే విశ్వమ్భరో యోహరిరావ్యశ్యపారాన వనే తమోతి స జయత్యాశ్చర్యభూమా పుమాన్ ॥౭॥ ఖలద్గోపకుటుమ్బినీకుచతటీగాఢాఙ్కపాలీమిళత్ప్రస్తారీఘనసారకుఙ్కుమరజః కిమ్మీరమేకం మహః । కేలీవేణురవద్రవీకృతసృషత్ప్రస్యన్దపారమ్పరీసైరాస్వాదసమోదతర్ణకపదస్పందీతమీడీమహి ॥ ౯ ॥ క్రీడత్కోదణ్డదణ్డప్రతికలవిగళత్స్ఫీతనారాచధారాదూరప్రోత్క్షిప్తరత్నాకరపరిబృఢమకుటీముక్తముక్తాప్రసూనైః । అదత్తానల్పకల్పద్రుమకుసుమనోవర్షిదేవర్షిదేవప్రత్యర్ప్యసత్ప్రీమం యః ప్రథయతు స శుభం కోపి ధానుష్కధుర్యః ॥౧౦॥ కాన్తిం కాఞ్చనకాఞ్చనాచలతటీఖేలన్మరుత్కుఞ్జరస్పైరోత్కృష్టసువర్ణసమ్పదుపమాసర్వంసహాం బిభ్రతీ । సావర్తం మురజిత్కరామ్బుజరుచిస్రోతస్సమాతన్వతీ వాచం కాచన దేవతా రచయతాదాచాన్తమోచామదామ్ ॥౧౧॥ విహారభేదాన్ వివృణోతు నిత్యం మనస్తటాకే మమ చక్రరాజః । కరే విధోర్యః కలితోదయోఽపి కాన్తానుషఙ్గం కలయన్ సమిద్ధః ॥ ౧౨ ॥ మునీన్ద్రమేకం మహదన్తరఙ్గే కుర్వే కుహూకణ్ఠ ఇతీర్యతే యః । అరుహ్య శాఖాం కవితాభిధానామజస్రమావర్తితరామశబ్దః ॥౧౩॥ నాథో న జాయేత సతాం కథం హి వల్మీకజన్మా విపులైః కలాభిః । అధత్త రామానుభవోచితాన్ యో గవాం కలాపానమృతస్వరూపాన్ ॥ ౧౪ ॥ పుణ్యాం ధియం భారతకృద్విధత్తాం కున్దేక్షువల్లీవ యదీయసూక్తిః । పర్యాన్తరవ్యఞ్జితవృత్తరత్నా సర్వోత్తరం హన్త రసం ప్రసూతే ॥౧౫॥ వ్యాసజ్జమన్యేపి భజన్తు వేదవ్యాసన్తి కిం తే మితసూక్తిభాజః । సఙ్ఘాచరమాత్రేణ పరే భజన్తే కిం చారుతాం చన్ద్రమివ దన్తరిత్తే ॥౧౬॥ అవ్యాసురస్మృత్యురవో గుణజ్ఞా నిర్వ్యాజకారుణ్యనిమగ్నచిత్తాః । అనర్ఘ యేషాం వచనైరమారే నిధిర్గరీయాన్ నిగమాన్తవృద్ధ్యః ॥ ౧౭ ॥ శఠద్విషే శాన్తిధనాయ తస్మై ప్రణామవాచం పరిశీలయామః । యత్సూక్తిరూపేణ సనాతనీ సా సరస్వతీ సర్వజనాన్ పునీతే ॥౧౮॥ నాథస్య సూరేర్న కథం చరిత్రం విచిత్రతాం విన్దతి యః స్థిరాత్మా । సుతైరుదారైః గురుపఙ్క్తిహారైః

విసృజ్యవృత్తస్తరళత్వమేతి ॥ ౧౯ ॥ భాగీరథీ సా భవమౌళిభాగే బభ్రామ గన్తుం బహిః ప్రగల్భా । యత్నం వినా యామునసూక్తిరేషా భువం పరాకృత్య భువం పునీతే ॥ ౨౦ ॥ సనాతనసరస్వతీకుముదసమ్పదాహ్లాదకైరపాకృతతమోభరైరవహృతాభితాపాఙ్కురైః । వచోనిచయచన్ద్రికావిలసితైస్స విజ్ఞోడుపదే విశుద్ధిమభిదర్శయన్ వితనుతాం యతీన్ద్రః శ్రియమ్ ॥ ౨౧ ॥ మహీయాంసం హర్షం మనసి వితరీతుం తనుభృతాముదీతా ద్రాక్ తారాప్రియతమయతి తస్మిన్పరిబృఢే । కలాదానాద్వాదోర్భజతి లఘుతాం పశ్యత జనాః పరోద్దోషాపేతః ప్రథయతి తతోఽహన్త గురుతామ్ ॥ ౨౨ ॥ వారాశిపూరావతతమూర్తిధారాధరో రామావారణధురీణసూక్తిః । పారావరీం నః ప్రథయన్నిరుద్ధే కూరాధినాథః కుసృతాం యశాంసి ॥ ౨౩ ॥ ఆమ్నాయచూడాచార్యమతిం చికీర్షురాదౌ తదీయాన్ కలయే కృతీన్ద్రాన్ । నిరర్గళోద్యన్నిజసూక్తివాత్యానిర్ధూతతస్తన్మతతూలజాలాన్ ॥ ౨౪ ॥ పగస్సహస్రం పరవస్తునామ్నే కుర్వే ప్రణామాన్ కులదైవతాయ । వేదాన్తవిద్యాసరసూక్తిగఙ్గా విష్వఙ్ఘ్రిభూ భాతి యముక్తివహ్నైః ॥ ౨౫ ॥ పదంముదేస్యాత్పరవస్తుమూలైః యదన్వయే జన్మజుషాం శిశూనామ్ । ఆమ్నాయచూడాగురుశేఖరస్య నామ్నాం కలాపో నవభూషణాని ॥ ౨౬ ॥ విద్యావిశేషాన్ విదితానవద్యాన్ వృత్తేన శీలేన చ యోఽవితేనే । వీతావలేపో విజయీ సభూయాన్మాతామహో మే పరవస్తునామా ॥ ౨౭ ॥ వ్యాసస్యద్వ్యసనావహ శ్రుతిగిరాం మాతన్వయగ్రామణీర్ధత్తే భోగరుచిం ధరాశ్రుతిభవో రామానుజైకోత్సుకః । మాద్యం యాతి గురుర్జడో హిమకరస్సూర్యో విరోధీ సతాం సాధర్మ్యం పరవస్తువేఙ్కటగురోర్వ్యాప్తస్య కస్సాధయేత్ ॥ ౨౮ ॥ అముష్య శిష్యానన్ఘాన్ ప్రపద్యే వాచంభరైర్వారితవావదూకాన్ । సమీహితం యత్పదసేవయా ద్రాగ్ నిశ్శేషవిద్యానిధితామధనః ॥ ౨౯ ॥ దయాధనస్తస్య గురోస్తనూజో జయాయ భూయాన్నిగమాన్తసూరిః । యస్మాదసీమప్రతిభావిలాసాదస్మాభిరగ్రాహి కలాకలాపః ॥ ౩౦ ॥ అకల్పమస్మజ్జనకో జయీయాత్ స్యాద్వాదాకల్పమేకం నిగమాన్తవాచామ్ । వృషాద్య

లాసక్తిజుషం వినీతం యం వేదాన్తేశం కథయన్తి సన్తః ॥౩౮॥ విద్యా
విలాసే యది తే వివిత్సా విచిత్రయుక్తా యది వా పిపృచ్ఛా । అథాస్య శ
ర్వాణీ మయి చిత్త మాస్థాయామ్నాయచూడాగురు * మాత్రియేథాః॥౩
౯॥ విజయోఽభవతు చిరన్తనఫణితిశిఖరపరివఢమ్భృతనిచయపరిచయమ్భృదుల
హృదయోదార కేదారసంరూఢ గ్రహణధారణాదిమదశపరివ్యఞ్జితరఞ్జితో
పచయమతివితతిపుణ్ణిలతికోదఞ్చితసర్వతన్త్రస్వతన్త్రితాగుణమిళనలలి
తయశోధోరణీరమణీయమణిమాలికాపరిష్కృతధరణీరమణీమణిః నిర్మ
మజనమ్భృదనఖిమతనర్మభరితచరమయుగ పరికర్మిభూతదుర్మతకథకహత
ధర్మశర్మనిస్తాణాఖర్వీభవదాదరదర్వీకరోర్వీభృదధీశ నిదేశావతీర్ణసుధాశ
నవిరోధివరూథినీనిరన్తరసముద్భిరదమన్దభ్రుతిలుణ్టాకదివ్యఘణ్టాకృతిః
నిఖిలదురితతిమిరపటలపటిమవిఘట్టనకల్యకల్యాణగుణరత్నలాభసముద్భవ
దద్భుతవైభవః వలదమనహరిదచలశిఖరశేఖరాయమాణ శిశిరకిరణకిరణ
పూరమ్భరీపరీరమ్భజరీజృమ్భదమ్భోనిధిగర్భవిశృఙ్ఖలవిస్ఫురదఘుళఘుళరవ
జిహ్మాళితరతరఙ్గనికురుమ్బడమ్బరవిడమ్బనధురన్ధరైః, యామునయతిప్రో
క్తిభృదాదిమమహాద్వాణీనిర్ఝరసరిద్వేణీమజ్జనసమార్జితవిశుద్ధతాపరిరబ్ధసు
ధాన్తస్సిద్ధాన్తబద్ధాన్తఃకరణకృతముఖమ్భృదయచాతకపోతకకౌతుకసమ్పా
దనసమ్భృతధారాధరసలిలధారాచాతురైః నిరవద్యగద్యపద్యగానవి
ద్యారమమాణ విద్యాధరగన్ధర్వకిన్నరవరవర్ణినీగణగీయమానగాథవైదర్భ
పాఞ్చాలరూపనిజరీతివిశేషాకర్ణనసమయసముదీర్ణశ్లాఘావిఘూర్ణదపర్ణా
వరిబృఢమకుటతటశిశిరకరకరవిసరదమృతశీకరపుఞ్జవ్యఞ్జితపుష్పాఞ్జలివికర
ణోపచారైః కపిలమపి కాతర్యవిపులం కణాదమపి కథాహవతృణాదం సు
గతమపి యుక్తిదుర్గతం ధిషణమపి ధిక్కృతధిషణం శర్వమపి హతగర్వం
చతురాననమప్యచతురాననం శఙ్కరమపి శఙ్కాశతశాలీనవచోఙ్కరం గు
రుమపి దురుపశమవ్రీడాభరగురుం వ్యాసమప్యుద్దామవాగ్విలాసం ప్రాచే
తసమపి ప్రముదితచేతసం బోధాయనమప్యఖణ్డితబోధాయనం ఆమ్రేడితా
మ్నాయగరిమ్ణా స్వమహిమ్నా వ్యాతన్వానైః వారిధిభిరివవిపులాలఙ్కారైః

* అద్రియేథా ఇతి పాఠాన్తరమ్.

ఘనరసోత్తుఙ్గైశ్చ వేదోపక్రమాధికరణరాద్ధాన్తవచనైరివ వేదపదవిశాసను సఙ్ఘాతపరిరోధితయావిరచయద్భిః కక్షాన్తరాదిభిరివవిఖ్యాపితాపూర్వధర్మైః కలాపైః కలాపైరివకమనీయనానావర్ణధరైః ధరైరివవిచిత్రధాతుసహస్రధామభిః సహస్రధామభిరివతమోనిరాసబద్ధోత్సవైః సవైరివాచ్యుతస్తోత్రరూపైః రూపైరివబహువిధముఖ్యార్థోపలక్ష్యకారకైః, కారకైరివానన్యథాసిద్ధనియతపూర్వవృత్తిభావైః భావైరివపరిస్ఫురత్సమవాయపదైః పదైరివప్రకటితప్రకృతితదుత్తరస్థితివిధాయకప్రత్యయైః విధాయకప్రత్యయైరివ శేషిభావావబోధసాధనైః సాధనైరివసమ్భృతనానాలక్షణవ్యాప్తిభిః వ్యాప్తిభిరివభూయోదర్శనవిశేషజనితనిశ్చయైః నిశ్చయైరివైకధర్మిగతవిరుద్ధనానాకోటివిషయయోగిజ్ఞాననివర్తకతాంప్రపన్నైః ప్రపన్నైరివవేదకృతాన్తవిరోధిసఙ్ఖ్యావదధికరణధూర్వహైః శర్కరాశ్మభిరపిసుహితమార్గైః కైకమిత్రైరపివిజయార్థసాధకైః అసాధారణైరపిసపక్షైః సత్త్వమావహద్భిః చర్మితనత్తఖావైరపినవసుధాధారాలైః నిఖిలమనోహరైర్నిజవచోభిరైస్సమస్తదిగన్తవాస్తవ్యకథకజనధియం నిస్తులం విస్తారయన్, అదిమోదాహరణమాచార్యలక్షణానామ్ అనుపమఫలమనన్తసూరిమత్కృతబృన్దస్య ద్వారకతరోః అత్రిమహర్షిరివానసూయాశ్రితః ఋశ్యశృఙ్గ ఇవశాన్తైకకుతూహలీ వసిష్ఠ ఇవవారితవిశ్వామిత్రశాపోల్లాసః వ్యాస ఇవవిస్తారితానేకోద్గ్రన్థభారతాద్యృతానన్తకథః సనాతనఋషిరివసముదఞ్చితసోమశాస్త్రకీర్తిః మాయాకమఠ ఇవమన్దరాగధురన్ధరః మహావరాహ ఇవమహనీయవిశ్వమ్భరాసక్తిః దివ్యసింహ ఇవదర్శితప్రహ్లాదజనకసత్త్వోద్భేదః వఞ్చనాపటురివతత్త్రిణశలిలైకపాదావనీసహస్రగుణామోదితవిబుధః పరశుతపోధనఇవ పరాహతకళఙ్కపదరేణుకః మైథిలీజానిరివమహాత్త్రాజీవమార్గధర్మప్రదర్శనవశీకృతజలాశయః* యదురామ ఇవయామునోత్కర్షకారీ శౌరిరివశతమానశ్రీభాషితోత్తరవరాకృతకస్త్వాగమదమఘోషజాతః కల్కీవకలితవిష్ణుయశస్సన్తతిః హయగ్రీవ ఇవమధునిరాసోల్లసితసచ్చరిత్రరహస్యనిత్యైపరత్యాధికరణ† సారనిరపాయసూక్తిపరివ్యాప్తబ్రహ్మాణ్డః సూర్య ఇవ

---

* బలరామ. † సారావళి.

సంకృతసారసామోదః పూర్ణచన్ద్రికాపోషితభావజాతతాత్పర్యచన్ద్రికా
హ్లాదితకువలయః నిఖిలధననిరభిలాషోపిసర్వార్థసిద్ధిసాభిలాషః నిరాకా
ఙ్క్షితబహుమానోపిబహుమానైకశరణః ప్రఖ్యాపితయోగాచారోపిప్ర
త్యాఖ్యాతయోగాచారః వన్తతసముదయదనన్తచిన్తనరససన్తోషసన్తతిమి
శదన్తఃకరణః మహుర్మహురనాదృతమోదాన్తరో వేదాన్తగురుః ॥౧౦॥
ప॥క థాసుధాం కామపి తస్య సూరేరశేషలభ్యామజహైర్వితీర్ణామ్।గిరాం
భరైర్గుమ్ఫితగద్యపద్యైస్సతాం ముదే సమ్ప్రతి దర్శయామః॥౩౩॥వేదవ్రా
తవతంసదేశికయశశ్చన్ద్రాఙ్కపూరస్ఫూర్తిం వేలాతీతవిలాసశీలనపరామాశాసు
సన్తన్వతీ । పఙ్క్తిచ్ఛిదపటీయసీ శరదసౌ మత్సూక్తిరూపా సతాం చేత
స్సిమ్ని కలానిధౌ ప్రసదనం ధత్తాం ముహుస్తాదృశమ్ ॥౩౪॥ పుత్రః కౌశి
కవంశవారిధివిధోః శ్రీవేఙ్కటేశస్య యో పౌత్రః పరవస్తువేఙ్కటగు
రోరార్యస్య యస్యామవాగ్మినః । ధన్యో యః కవివాదికేసరిగురోర్విఖ్యా
తయాభిఖ్యయా ధత్తే యశ్చ సరోజసౌరభముచా వాచా సుధాచారు
తామ్ ॥౩౫॥ తాతోయస్య రమాసఖఘనరుచిం చేతోమణిం నిక్షిపన్త
ప్తోద్బోధసుధాకరస్య తమసాక్షాత్కృచ్ఛిదో జన్మభూః । విద్యావీచిపరమ్ప
రాపరివృతస్ఫీతాత్రిముక్తాఫలైస్సన్వాపన్నస్సముపైతి సత్త్వభరితస్సాద్గు
ణ్యమబ్ధినిధేః ॥౩౬॥ శ్రీమాన్ యస్య పితామహోహా గుణఘనః శ్రీ
వేఙ్కటేశో గురుః కాల్యే మన్త్రికదమ్బకాని కలయన్ హృద్యాని విద్యా
నిధిః॥ఆయాన్తం పురతః పురూహలితయా దాతుం స్వయం కాఙ్క్షితాన్
మేనే మేదురభక్తిహర్షితహరిస్తూలాయ లీలానటమ్ ॥౩౭॥ యద్వంశవి
ఖ్యాతివివృద్ధిహేతుః శ్రీశ్రీనివాసో గురుసార్వభౌమః । చక్రే యశస్వీ చ
తురోఽగ్రహారాన్ వ్యాఖ్యాంచ వాగ్మీ జయమఙ్గళాఖ్యామ్ ॥౩౮॥ వి
నీతిపర్వస్వవిదః సరస్వతీధునీతలస్పర్శధియః స్వచర్యయా । అరున్ధతీజాని
యశోతిశాయినస్సమిద్ధతే యస్య చ సప్త మాతులాః ॥౩౯॥ సరసా స
తతవేన్తస్య సాలఙ్కారా సరస్వతీ । నిషేవ్యాసౌ విజయతే నిగమా
న్తగురుం వరమ్॥ ౪౦॥ ఆశ్రియాదపశ్చిమస్తరణిసన్తతిం యః కవిః ప్రశే

స్రగపి యః ప్రవాగుడుపవంశమౌలమ్బతే। అదశ్చరితవారిధేర్యది తదేవ స్తీర్ణా భవేత్పరమ్పరసహాయతో హ్యభవతి పారలాభః క్వచిత్ ॥౨౧॥ తథాపి సా వెవకిరీటసూరేః కథానదఘాటీ కృతసన్నిధానా। విస్మాయయన్తీ విబుధైర్విలాసైర్మౌనవ్రతం లుమ్పతి మామకీనమ్ ॥౨౨॥ అమ్నాయచూడార్యకథాసుధాయామంశాంశలాభోఽపి ముదాం నిదానమ్। చన్ద్రాంశులేశేన చకోరకాణాం కుతో న జాయేత కృతార్థభావః ॥౨౩॥ అపి వా చమణీయసీమిమాం మహనీయామివ మన్యతే మహాన్। కలయన్ జలధిః కవేరజాం కిము రుద్ధే తటినీం తనీయసీమ్ ॥౨౪॥ అనాదరాదల్పవివేకభాజాం న జాయతే రమ్యగిరాం నికర్షః। ముక్తాం ద్విరేఫైః సుదృశో భజన్తే మూర్ధ్నా న కిం గన్ధఫలీం నవీనామ్ ॥౨౫॥ సతాం సమాజే సరసోక్తిభాజాం సమ్భావనా కాపి సముజ్జిహీతే। అపాముపాన్తే సరసీరుహాణామామోదహేతుర్ద్యుతివైఖరీవ ॥౨౬॥ లలన్తు లోకే లలితాః కవీన్ద్రాం వయం చ కాశ్చిద్గిరముద్గృణీమః। సమ్పుత్ప్రిదాయీ న భవేద్వదాన్యాస్సన్తీతి కిం సోమనసోమణీన్ద్రః ॥౨౭॥ కావ్యాన్తరం శీలయతాం కవీనాం కౌతూహలం నః కవితా చ * ధత్తే। మృగాఙ్కచూడస్య హృదస్య మౌలౌ మన్దాకినీ విన్దతి కిం న లీలామ్ ॥౨౮॥ కాన్తాని పద్యాని బహూని వక్తుః కా హానిరేకేన కళఙ్కభాజా। సుధారసాదీన్ సృజతః పయోధేః కీర్తిం నిరుద్ధే కిము కాలకూటః ॥౨౯॥ సమగ్రదోషామపి సచ్చరిత్రాం సరస్వతీమాద్రియతే రసజ్ఞః। ఉత్కణ్టకామప్యురుసౌరభాఢ్యాం కిం కేతకీం ముఞ్చతి చఞ్చరీకః ॥౩౦॥ విశుద్ధవాచోఽపి విలోభనీయా కథైవ దత్తే కమనీయభావమ్। తాదృశరూపాపి వధూః కథం వా తారుణ్యలక్ష్మీవిధురా స్వదేత ॥౩౧॥ ఉదితాప్యుపజీవ్య పూర్వకావ్యం కవితా గ్రాహ్యతమా గుణోజ్జ్వలా చేత్। రసయన్తి జనాః స్థితే రసాలే రసనీయాం కిల శర్కరాం రసజ్ఞాః ॥౩౨॥ గుణోదగ్రం నవం కావ్యం తిరోధత్తే చిరన్తనమ్। తావత్కమలయం హృద్యం యావత్పుష్పముదఞ్చతి ॥౩౩॥ సకవిర్వ్యోమవాంగుమైర్భద్దోషాత్యయవిజృమ్భితైః ప్రదర్శయతి భూయాంసం ప్రసాదం

* దత్తే.

జనచేతసామ్ ॥ ౨౪ ॥ ౪ ॥ అస్తిఖలు విస్తారితజనవిలోచనకుతూహలా, ప్ర
తికలవినమదమరపరిబృఢమకుటమహామహానీలలోలమ్బనికురుమ్బపరిరబ్ధ
చారుచరణారవిన్దేన మద్వైతరమేధోదయవేధోహయమేధోదితవపాసురభి
తవదనసీమ్నా కృపారసజననధామ్నా భగవతా భజమానజనమానసభవన
విహారిమదద్విరదేన వరదేన విభూషితా, ప్రత్యగ్రమలయజపరిమళధారా
ముహుఃరాసేకవిరజీకృతాభిః ప్రకీర్ణవివిధకుసుమసౌరభాభిలాషపరిభ్రమ
ద్భ్రమరమణ్డలతయా మహత్తరావర్తశోభితోదన్వదౌపమ్యముజ్జ్వలస్ఫ
టికస్త్రీభిః అన్తరాన్తరావిసృత్వరీభి వరదాధిరాజదివ్యోత్సవసమయసము
చితవిచిత్రతోరణానుకారిణీషు వివిధమణిఖచితచన్ద్రశాలామయూఖరేఖా
సు వలరిపుచాపవ్యామోహేన వలాహకాగమనమనుమాయనటతా క్రీడా
మయూరనికరేణ పరిగతాభిః ప్రతోళీభిః తటినీవ తరఙ్గరేఖాభిః తరు
ణీవ తారావళీభిరలఙ్కృతా, నిజాగ్రసీమాసమాయాతతదన్తరఖచితఖగ
విన్దరుచిసన్దోహాలోహితపచేళిమదాడిమశఙ్కాకులహారిశుకశారికాత్రోటికో
టీకుట్టనదళితకుముదినీకమనబిమ్బనిర్యన్త్రణనిర్యదమృతధారాసేకేన సు
ధానులేపనేన కమపి ధవలిమానమధికమధిగమ్య గగనజలధిపుణ్డరీక
మణ్డలీవ్యామోహమావహద్భిః అమ్బరపరిచుమ్బిగర్భావగాహనకేళిపరనిజ
వాలీకనయనాజనజిఘృక్షునిర్జరయువతికరకోరకధ్రియమాణ తదీయలహ
రీకుహరపరిస్ఫురదాత్మానుబిమ్బసన్దర్శనకన్దళిత హసితకాన్తాకదమ్బకుచ్ఛ్రి
తైః సాయంసమయసముజ్జ్వలితదీపజాలజ్వాలాబాలాతపముదితవిబుధత
రఙ్గిణీకథాఙ్గమధురరవాకర్ణనదత్తకర్ణసహచరీనిరీక్షణక్షణచుఞ్చుమన్దాక్షనవో
ఢపాళీననయనాదృభాగ్యస్వమానమణితరణితశేఖరితమదనకదనమోదమా
నతరుణరమణీయైః సౌధైః వసుధేవగిరిభిః వల్లీవ స్తబకైరుల్లసితా, ప్రబలతర
తపోధనవచఃప్రవర్తితపాఞ్చకాలికపదవీసఞ్చారపరితోషితకమలాక్షమన
కరుణాపరివృద్ధతరఙ్గితదివ్యైశ్వర్యేణ దేవకీనన్దనేనేవ నిరపాయబలభద్ర
మహోఙ్గశాలినా* సత్యభామాఙ్కితేనచ ఫణధరాధిరాజేనైవ ప్రకటితక్షమా
భృత్త్వినయేన ప్రాభాతికవరమహారాహణవత్రిసహితేనసమారాధనసేవ

* సత్యభూమానురాగంచ.

కృపో పతేన రామేణేవఖరనిరాసకౌతుకినా *ప్రబలఖరాలనయానురాగేణ చలన్మృణాలేనేవఖరచితోర్మిశోభాసన్దేన భరతేనేవపరిగృహీతా గ్రజన్మానుగుణన్యస్తినా శత్రుఘ్నేనేవ శ్రుతకీర్తిసహితేనేవ స్వారణికరేణేవ శ్రుతిపరిచయశోభినా ఆగమ్యత్వాధికరణసిద్ధాన్తవచనేనేవ దూరీభవదసతాం ర్యకతేనసర్వజ్ఞేనాపిస మేతేనేనవినతానన్దనేనాపిభుజఙ్గసక్తభీరుణాకలానిధినాపికళఙ్కిము క్తేన వినతకథకభుజగవరాకరణప్రవీణవివిధయుక్తివిద్యుల్లతేన విద్వజ్జనేన పర్వతదరీవ పఞ్చాననసఙ్కులేన పద్మాటవీవ రాజహంససముదాయేన చకాసితా రఘుకురీణశక్తిరివ విచిత్రపత్రిసఙ్కీర్ణసాలావలీసముల్లసితా సైకతామహావదనశతిరివపరిస్ఫురితాగమా వైమానికసేనేవ వైశాఖమహస్తరీకృతోత్సవా నారాయణమూర్తిరివ నానావర్ణవైజయన్తీవిరాజితా పరిచితనిఖిలమణిప్రకాశతయా ప్రఖ్యాపితవిద్యపూర్వశక్తివ్యాప్తివాదాపరిసరవిసృమరవేగవతీసరిదపహృతపద్మబల్యా మానపయోజనీపరిమళ్గ్రాహికృతమధురసవికరణబద్ధసద్ధర్మసమిద్ధానగన్ధవహ ప్రసన్నధయసఞ్చారాఞ్చితా కాఞ్చీనామ నగరీ ॥ ౫౪ ॥ కాదాచిత్కహిరణ్యదానకుతుకీ పఞ్చాననః ప్రాక్తనో ధర్మవ్యాహతిమాతతాన ధరణీకన్యాప్రియమ్మాపుకః । నత్యాయోగసముత్సుకస్స మురలీసఙ్గీతసఙ్గీ పుమాన్ పాద్యం యత్ర సతాం నకశ్చిదయితే నాధావతారేష్వపి ॥ ౫౫ ॥ స్ఫటికాశ్మభిరిన్దుసున్దరైర్ఘటితా యత్ర నికేతసన్తతిః । విలసన్తి వలద్విపత్పురీవిజయాస్త్రాః ఇవ కీర్తిరాశయః ॥ ౫౬ ॥ అమ్భోపద్రకరోఽయముమ్బరతలాద్రత్నావతారే ఫలం కింతస్య స్వగుణాతిశాయితరుణీవేణీరుచాం వీక్షణమ్ । నిష్పన్నశ్చమిదం కుతస్తదుదితాదపోకకాలూహాలాదిష్ఠం యత్ర హరిన్మణీగృహగణః పౌరైస్సముత్ప్రేక్ష్యతే ॥ ౫౭ ॥ కులాచలకరాళచిత్రధనధుర్యసౌధోల్లసద్వలాహితశిలావలీవిసృమరాంశుపీఠీభరైః । అహార్యశరఖణ్డితామసితవారిజానాం శ్రియం విజృమ్భయతి యా భృశం విబుధవాహినీసోఽతపి ॥ ౫౮ ॥ యత్సౌధాగ్రతటీకటీరవిహృతివ్యాసక్తశృఙ్గారిణీవక్త్రేణాగ్రవిలోలహారవిగళన్ముక్తాంశుపారమ్పరీమ్ । సఙ్గృణ్హతిసహాగ్నమై న్దవమహాస్సన్దోహాస్వాహాతో వాణీవల్లభసౌధశృఙ్గవలభీవాసీ చకోరీచయః ॥ ౫౯ ॥ యద్గోపు

* ఖనాం. ‡ దక్షి.

రాజ్ఞ్యలోదఞ్చన్నానారత్నాంశుచిత్రితః । అభ్యేతి చిత్రభానుత్వ మబ్జినీ
ప్రాణవల్లభః ॥ ౨౦ ॥ విస్ఫురద్వరమణిద్యోతవిచిత్రపటవేష్టితాః । సౌధాః
స్థలరథాయన్తే యదీయా రాజవర్త్మని ॥ ౨౧ ॥ యత్సౌధాగ్రచరత్తాఽఽస్తా
కటాక్షలహరీ దివః । భాతి వన్దనమాలేవ నీలామ్బురుహనిర్మితా ॥ ౨౨ ॥ అ
ప్యుచ్ఛ్రితాఽపాణామవనీరుహాణాం పత్త్రాన్తరాలేషు పరిస్ఫురన్తీ । నక్షత్ర
పఙ్క్తిర్నవపుష్పశఙ్కాం ప్రాయేణ యస్యాం ప్రకటీకరోతి ॥ ౨౩ ॥ పా
రమ్పరీ యత్ర మహీరుహాణాం దూరం సమారోహణమిత్యగ్రభాగా । స
న్తన్వతస్స్వైచ్ఛరణం సమీపే మిత్రస్య మార్గం పరిముఞ్చతీవ ॥ ౨౪ ॥ వి
యద్గజే విస్ఫురతా మదేన నితాన్తమఙ్గం నిజముద్ధనాన । యస్తా సమా
రోహతి యద్ద్విమాగ్రం కుమ్భస్థలాదస్య కుతూహలేన ॥ ౨౫ ॥ పృథ్వీ వ
యోధరయుగీ బత యద్వధూనాం నక్షత్రదామ శశినం చ దరీధరీతి ॥
మధ్యం నభోఽపి వహతే మహనీయనాభివల్మీకముల్లసితరోమలతాభుజ
ఙ్గమ్ ॥ ౨౬ ॥ అనుసాయ ముపేత్య యద్వధూకబరీకాన్తి మచూచరత్త
మః । అయతే తదలోగిరేర్గుహాముదితే రాజని జాతసాధ్వసమ్ ॥ ౨౭ ॥
ఏకేన యత్ర వనితావదనామ్బుజేన విఖ్యాతపుణ్యయుగళం విజితం బభూ
వ । ఏకం తదత్ర భజతే వసతిం వనాన్తే వీర్యావకాశదధిమహోబిలగర్భకు
క్ష్యః ॥ ౨౮ ॥ సవితా యదంబాదరీమణీమణితాటఙ్క మయూఖసమ్పదే ।
శుచిసాత్కృతే వసూత్కరానవరామ్బోనిధితీర్థసన్నిధౌ ॥ ౨౯ ॥ త
స్థాద్యగోబుధజనస్తమసాం కదమ్బమాలోకశీరోగవిరహాం మనుతే ము
ఖైవ । యస్యామిదం యువతికేశకలాపరూపమాలోకరోగమధిగచ్ఛతి
రామేన యూనామ్ ॥ ౩౦ ॥ యదీయసౌధాగ్రవిహారభాజాం వధూజనానాం
వదనానుబిమ్బమ్ । వియద్ధునీవీచిషు చక్రవాకాశ్శఙ్కాఽపుష్పైరబ్జధియా
స్పృశన్తి ॥ ౩౧ ॥ మయూరడిమ్భా మణిసౌధ*మతాలౌ విలఙ్ఘితాభ్రే విహ
తిం భజన్తః । అఙ్కం సుధాంశోరహిపోతబుద్ధ్యా త్రోటీపుటైర్యత్ర వి
పాటయన్తి ॥ ౩౨ ॥ అగ్రేషు నీలోత్పలగోపురాణామాలోక్య యత్రోదిత
మాత్మబిమ్బమ్ । ప్రాయో జిఘాంసుః ప్రతికుమ్భి మోహాన్నిలిమ్పదన్తీ ని
గళం భుఙ్క్తే ॥ ౩౩ ॥ వ్యాఖ్యానకాలే వివిధార్థసృష్టాం వర్ణావసానే ష

శీవగ. * మధ్యే.

నమోఽర్ఘత్వమ్ । పత్త్రేషు యజ్ఞేషు చ రాజపీడాం త్రాసం వనే భోగిషు జిహ్మగత్వమ్ ॥ ౧౪ ॥ అమితయా లబ్ధగుణక్రియాయయా ముక్తాన్నశిష్టాత్మగుణోపరోధమ్। ధరాతమాజే బుధవైరివార్తాం ధారాధరౌఘే చ పలానువర్గమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఉగ్రాగ్రగహం దశముఖప్రసక్తిః గద్యేషు వృత్తాశ్రయనైరపేక్ష్యమ్ । నిషిద్ధిష్వనత్వం న్యాసవాధ్వనినే వ్యాపావలమ్బం మహిళావలగ్నే ॥ ౧౬ ॥ వర్షావతారేషు తపస్వినీనాం వ్యాఘాత మిన్దోః కిరణజడత్వమ్। క్రీడాసరస్యాం కలహం సమృద్ధం కామాభితాపే కలికోపచారమ్ ॥ ౧౭ ॥ అద్వైతవాఙ్గ్భ్రమబలాఙ్గపాళ్యాం మధ్యాఙ్గమాక్షోదమరీచ్రజేషు। విధోర్ద్వినిద్రాం విరహాతురేషు విన్దన్తి యస్యాం నపర్త్రపౌరాః ॥ ౧౮ ॥ యత్రచ విచిత్రమహిమవతా భగవతా భవజలధిముష్టిన్ధయేన వరదేన పరిష్కృతో హస్తిగిరిః క్వచన మహత్తరభక్తిభరత న్త్రన్యమాన ప్రణిపతనచటులజటాటీరమకుటీకుటీర నానటదమరతటినీతుఙ్గతరఙ్గ సఙ్ఘసఙ్ఘటనలూర్గ్ఘనఘృ॥ణదదసీయార్ఘ్ణోజోదరదరీవరిపతిత మధురమధురసర్షుకిలోభలోలలోలమ్బ నిచయ మెచకతయా కుమానాభీరకిశోర కారిత మఖభఙ్గతరఙ్గితరోష పాకశాసన శాసనావతీర్ణ ఘనాఘనఘటోపగూఢం గోవర్ధనోర్వీధరమనుకుర్వన్, అన్యత్ర అన్యోన్యసప్పర్ధవిన్యాలవక్షోరుజృమ్భార కావరోధవధూపయోధర తటీత్రుటితహారవిగళితకురువిన్ద సన్దీయమానారవిన్దసన్దోహనన్దైహస్స్వక్షమానపరిచర్యాపరవశే పతేమోరుహాసన ‡ వాహానసవిధేపపక్షద్యుతిధారాధవళితతయా మథనసమయక్షుభితక్షీరోదడిణ్డీరఖణ్డమణ్డలీపాణ్డురం మన్దరం విడమ్బయన్, అపరత్ర స్తోత్రాదరాయాతగోత్రాహితానుయాయి హైమవతశిఖర వికల్పకల్పైరావణ కరటకరట నిరర్గళనిర్గళితదానలహరీలోహితతయా నేమదిత్వరపుటకినీవిటఘోటకఖురఖుర పుటపాటిత గైరికరజోభరరాజ దుదయభూభృదుపమా ముద్వహన్విద్యోతతే ॥ ౩ ॥ తస్యాం పుర్యామ్, ప ॥ భూమా యస్య విధాతుర్మైహత హన్తాద్వ్యత్యస్తనాథాం దివం రామాదెర్యదపాఙ్గచన్ద్రికుచిభిశ్శౌర్యాబ్ధిరుజ్జృమ్భితః ॥ వంశే తస్య మహార్షిమస్తకమణేరప్తోక్తవృత్తోదయో యజ్వాజాయత పుణ్డరీకనయనాభిఖ్యో భువి ఖ్యాతిమాన్ ॥ ౧౯ ॥ ఖణ్డనాయ తమో-

|| ఙ్గోద్దళితా. ‡ హంస. * దజ్జృమ్భితే. § విద్యో.

రాశేర్మన్దనాయ సదధ్వనః। చణ్డభానురివోదితః పుణ్డరీకాక్షదీక్షితః॥౮౦॥
గః యం చ జగదశేషాక్షీణవృత్తి మహామనావతారసముల్లసితకీర్తి మ
జాతబలిద్వేష మజనితతాప మపరిచితజలాశయమపరం పుణ్డరీకాక్షమమ
న్యత॥ శ్లో॥ ఖణ్డితం కలయాఞ్చక్రే పణ్డితమ్మన్యడమ్బరమ్। పుణ్డరీకజ్ఞా
నాచార్యపుణ్డరీకవిలోచనః॥౮౧॥ వేదసిన్ధుజనితైస్త్రిశృఙ్ఖలామోదవద్భిరిరసౌ
విశేషవిత్। ఆరరాధ బహుభిర్మఖామ్బుజైః ర్వారిరాశితనయావిలాసిన
మ్॥౮౨॥హవిర్గ్రహణకౌతుకీ జలధికన్యకాకాముకో యదధ్వరవసున్ధరాం
ధ్రువము పేత్య సానుగ్రహః। సమిజ్జ్వలనసజ్జమత్కణసమృద్ధధూమావళిమిళ
న్ముఖతయా చిరాదరుణలోచనోఽజాయత ॥౮౩॥ యద్యజ్ఞహవిరాస్వాద
మారచయ్య మహాంక్రమః। అచ్యుతోఽహన్తతాప్తోపి పుష్టిం కామప్యవిన్ద
త ॥౮౪॥ యస్యాధ్వరమావృణ్వతి యజ్ఞధూమే ప్రాప్యైవ సర్వేప్యపరా
గశఙ్కామ్। మయూరమాలాబ్ధా కలితావగాహా మస్త్రాజ్ఞ్ ప్రకంపో త్రిభి
షేణ జేపుః ॥౮౫॥ విలలాస యదధ్వరానలో విపులం ధూమమఖరం వి
జృమ్భయన్। జగతీకలుషవ్రజం జవాదుపభుక్తం పునరుద్వమన్నివ ॥౮౬॥
ఆహ్వాద్య యస్యాధ్వరహవ్యవాహో హర్షోపనీతాని ముహూర్హవీంషి।
మయూరమాలీ లోలశిఖాకలాపః కుర్వన్ శిరఃకమ్పమివ వ్యలాసీత్॥ ౮౭ ॥
ప్రత్యతిమజర్ఝృతవర్గవిజృమ్భణైః విస్పృహరే మఖమన్త్రిమునధ్వనౌ । ప్రతి
కలం ప్రణనర్త ముదా శిఖీ ప్రచలహేతికదమ్బకకైతవాత్ ॥౮౮॥ బహు
ధా జృమ్భితజ్వాలో బభౌ యస్య మఖానలః। హర్తుం జగదఘస్తోమం
జిహ్వాం విస్తారయన్నివ ॥౮౯॥ సరసోక్తిసుధావర్షైః స్నపితాం హృదయ
కైరవమ్। వికాసభరితం తన్వన్ విరేజే స కలానిధిః ॥ ౯౦ ॥

ఇతి శ్రీకౌశికకులతిలకశ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజషట్పదాన్తఃకరణస్య కవితార్కిక
సింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య కృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ప్రథమః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన క
ల్పితార్థవితరిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। ఆస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామా
ధ్వీఝురీముద్వహన్నాద్యోయం స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్॥

అనన్తరమనన్తస్తదనన్తగురురుద్యయా । దిన్నామణిర్యథాసిద్ధోఽస్ఫూర్తి
తాత్ప్రవర్తతః ॥౧౫॥ అథ పుణ్డరీకాక్షదీక్షితో లబ్ధవర్ణపరిబృఢో లబ్ధవర్ణపరి
షత్సదధ్యాటీజిత ఘోటీజవమనవీనగురుకుఞ్జరకలితమఞ్జులస్తుతిశతపరిచయా
త్సౌదమతివేలం జనయన్తం కాలం చనయన్తం బాలం తినయన్తమపనీతదోష
ముపనీయ వివిధవాక్ప్రపఞ్చపరిశీలనకృతే వసన్త ఇవ కోకిలం వారిద ఇవ కే
కినమాదిదేశ ॥౧౬॥ సచ, ప॥ అక్లైశ్యన్త వేగాదనపాయ వాణీమజీగణత్తార్కవ్యాక
లాకలాపాన్ । అబోధి కాణాదవచో విశేషానలబ్ధపాతఞ్జలసూక్తిపారమ్ ॥౨॥
అనన్తపదపఙ్కజస్ఫురదనాదిసూక్తిచ్ఛటామరన్దరసధోరణీమధురిమైకబద్ధ
స్పృహః । స బభ్రమర ఇవ స్వయం స్మృతిజధర్మజాతాశ్రయః ప్రమోదభరమా
తనోదుదధిసోదరం యోగినామ్ ॥౩॥ అస్మాదుపన్యస్తపదక్రమేణ విస్మాపి
తాశేషజనాదనస్తాత్ । ధర్మైకపిద్ధా ధరణిం పునానా మన్దాకినీ కీర్తిమ
యీ బభూవ ॥౪॥ తర్కాధ్వన్యబుధావలీమదముఖాపాథోధిముష్టింధయాః
తత్త్వాదృతః యతీన్ద్రసూక్తిముహిళాధమ్మిల్లమల్లీసరాన్ । వాగ్గుమ్ఫాన్ బిభ
రాంబభూవ స గురుర్వాచాలవేదోఽపధూకేళీకీరధురీణనిస్వనసుధాసద్మై
హాసన్ద్యా మునిః ॥ ౫ ॥ ఆత్రేయాన్వయకీర్తికైరవవనీరాకానిశాకాముకః
ప్రజ్ఞాయాః ప్రథమావతారసరణిః శ్రీరఙ్గరాజో గురుః । పద్మామద్భిరివాచ్యు
తార్యః మనసా ధన్యైనకన్యాం దదౌ తస్మై స్మైరయశఃప్రసూననికరైరా
శాం పరిపూర్వతే ॥ ౬ ॥ చఞ్చరీక ఇవ మఞ్జరీం నవాం శారదీమివ చ
కౌముదీం విధుః । వాదిహంసజలదార్యసోదరీమభ్యుపేత్య స గురుర్వ్య
రోచత ॥ ౭ ॥ మానయన్ స యతీశానమాహానసికపాత్రజామ్ । ఆదిపూ
రుషదివ్యాజ్ఞాచోదితేషు మనో దధౌ ॥౮॥ తస్య పునరఖిలకలాకల్లోలినీ
జననశైలస్య కమలాకమనచరణఖురళీవిహరమాణమనోమల్లస్య ప్రవ
దనపథజఙ్ఘాలవరిషదన్తరఙ్గమయూరముదిరస్య నాథాదిమగురుసమ్ప్రదా
యసురమహీరుహాలవాలస్య తత్రభవతోఽనన్తసూరేరన్తేవాసిజనాః
రణరథచరణసుఖవితరణపటునిగమమకుటయుగళవచనరవికిరణభాసురా
వాసరాః స్వచ్ఛన్దం నిరగచ్ఛన్ ॥౯॥ ప॥ కదాచిదన్తః కమలాసహాయం వి

స్యస్య విఖ్యాతిజుషాం వరో౽సౌ। మేధానముద్రోద్ధృతమానముద్రో మో
దాన్నిద్రయా సుధియాం సురద్రుః ॥౯॥ తదా తస్య గురోశ్చతుస్త్రిద్వ్యేక
షారా సమాస్థితౌ। నిద్రా విరోజయామాస నిశా గతవదావివ ॥౧౦॥
ఖావిస్వప్నే భగవతో భారతీం శ్రోతుమన్తరమ్। ప్రదాతుమివ వాచా
స్య పాపి వౌనమయం వ్రతమ్ ॥౧౧॥ X ॥ తతో౽న్తరే నిజసఙ్కల్పా
నుగుణతయా జాయమాననిఖిలజగతీవ్యాపారవిలులోకివమేవ తుఙ్గతర
భుజఙ్గశృఙ్గశృఙ్గరచితవాసోరమాణవాసో౽నావృభగవాన్ అనురఞ్జితయుఞ్జా
నహృదయాం దయాం విధురివసుధాం వీచిమివజలధిః వాసరఇవవిభాతవే
ళాం ప్రత్యయఇవప్రకృతిం ప్రసూననివహ ఇవ వాసనాం పురస్కుర్వన్
వితతమదభరితసుగతమతపథికోక్తియుక్త్యా వారిరుహావన్యామివ హిమా
న్యాః హన్యమానామనాదిగిరముల్లాసయితుం ప్రదోషేణేవ ప్రకటితతమసా
దుర్యోధనేనేవకూపితధర్మజాతేన వ్యాళేనేవనిషమహితేన దన్తినేవదర్శి
తమదవత్త్వేన చరమయుగేనవాలూలేనవలాహకానివవిశీర్ణాన్వర్ణాశ్రమధ
ర్మాన్ సన్ధుక్షయితుం పరావరవివేదనపరాయణబాదరాయణఫణితిలతికా
స్తబకమపాకృతసంసరణపరిశ్రాన్తలయతరణానిపుణశ్లోకం కఙ్కనశ్లోకం చ
న్దనతరుమహిగణానివవ్యావృణ్వానానహితోదీరితానపార్థానపాకర్తుం దు
ర్మతిశబరధిషణాధనుర్ముక్తదుస్తర్కకళత్వకదమ్బసమ్పాతమూర్ఛితాం మ
న్వాదిఫణితిహారిణీముచ్ఛ్వాసయితుమపి మహత్తరమహిమశాలినీ మదీ
యా ఘణ్టా మహీతలే జనయితవ్యేతి జనితాఖిలామస్పృశా సమాపితోచిత
సపర్యయా భార్యయా సమం నిద్రాణస్య తస్యానన్తసూరేః త్రిచతురఘ
టికావశేషితనిశాయాం స్వప్నదశాయాం నయనపదవీమారురోహ ॥ ౩ ॥
ప॥ అస్వప్నసులభః శ్రీమానఞ్జనాద్రి*నికేతనః। బభూవ స్వప్నసులభో
బహుపుణ్యనిధేస్సూరేః ॥౧౨॥ నిరర్గళపరిస్ఫురన్నిజమరీచికావీచిభిర్దిశోన్త
మివ దిగ్వధూమృగమదానులేపశ్రియమ్। పురో గిరితటీకనత్పుటకినీసుహృన్మ
ణ్డలీకచాకచిధురన్ధరం కిమపి రత్నమాబిభ్రతమ్ ॥౧౩॥ లక్ష్మీకుచపరీరమ్భ
లగ్నకస్తూరికోపమమ్। శ్రీవత్సమద్భుతశ్రీకముద్వహన్తమురస్థలే ॥౧౪॥
కౌస్తుభామ్బురుహాకీర్ణకాతూహలం సమాగతైః। అవహన్త మలిస్తో

* చలశేఖరః.

మై స్తులితాం స్తుళసీసరాన్ । ౧౫ ॥ బాహునాళాఞ్చలోచనపృత్ప్రాఙ్ఘ్రి
జన్మాసితామ్బుజమ్ । దేవ దీపికాకాశ్ఛిసౌగన్ధ్యకసుదర్శనమ్ ॥ ౧౬ ॥ కిఙ్క
రీకోరకపిసృత్వ్రర కాన్తిరాజిసఙ్కృతకేళీసదనం వసనం వసానమ్ । తం
కేవలం కరుణయా సముదీతమగ్రే పఙ్కేరుహోద్భవమనఘోగురురాలులో
కే ॥౧౭॥ ౫ ॥ తస్యామేవ స్వప్నదశాయాం స చ భగవాన్ నిజవిలో
కనజనితవిస్మయానన్దభారమపారం వోఢుమపటుతరమేవ ప్రణిపతనకైత
వేన భూమౌ పరిపతన్తం తం హృదయాలవాలాఙ్కురితభక్తివల్లికామ
తల్లికాప్రసూతవచనప్రసూననిచయైరర్చ్యాహూరచయన్తమ్ అస్మాకమేతదా
గమనకారణమితి చిన్తయన్తమనన్తసూరిం ప్రతి తదీక్షాతిక్రమదవనవిశా
సవిధిస్సమేవ మన్దహాసితచన్ద్రికాం దశసు దిశాసు వికిరన్ కరుణామివస్య
న్దమానాం కామపి మృద్వీకామధురిమముచం వాచం సాధ్వ్యావగమనాయ
వ్యాప్తిమివ హేతుః ప్రథయామ్బభూవ ॥ ౬ ॥ వ ॥ వేదోపలాల్యే వృ
షశైలశృఙ్గే కృపామహిమ్నా కృతసన్నిధానమ్ । జగత్త్రయీరక్షణ
జాగరూకం జానీహి మాం బ్రహ్మ రమాసహాయమ్ ॥ ౧౮ ॥ నిర్వ్యాక్ర
ఘాతవిజృమ్భిహైతుకసదఃకల్పాన్తపాథోధరవ్రాతోన్ముక్తకుతర్కకర్కశ
శిలాసఙ్ఘాతపాతాహతాన్ । ఉక్తైర్నిజవాక్సుధారసభరైరుజ్జీవయ
న్తం జనాన్ పుత్రం పుణ్యగుణోజ్జ్వలాయ భవతే దాతుం యతే కౌతు
కాత్ ॥ ౧౯ ॥ మాసే భాద్రపదే భవిష్యతి మమ ప్రీత్యై మహోత్స
వో నానాదిగ్వనశోభమానశిఖరే నారాయణస్యాద్భుతః। తత్రాగచ్ఛతు దత్త
నేత్రకుతుకే జాయాసహాయో భవాన్ రత్నం శుక్తిరివ ప్రదాస్యతి సు
తం ప్రఖ్యాతమస్మత్కృపా ॥ ౨౦ ॥ ప్రదాయ తస్మై తాం వాచం ప్రబుద్ధ్య
షత్రివ శేముషీమ్ । సీమాం వృషగిరేర్గన్తుం శ్రీమానన్తరధాదసౌ ॥౨౧॥
అథ స్వప్నదశామేతామపేతామాత్మమోహనజామ్ । విచేతుమివ నిద్రా
పి విహాయ సుధియం యయౌ ॥ ౨౨ ॥ ౭ ॥ తత్క్షణాదేవ శయనాదుత్థా
య శమధనపరిమృగ్యతరయా మనితరజనసులభమనుపమపుణ్యపుఞ్జలబ్ధమస
ఞ్జాతపూర్వం తత్తదస్మృతిజలధివీచిభిరుపనీయమానం స్వప్నోపలబ్ధవృషా
చలేన్ద్రవచనామృతమసాక్షికమనుభోక్తుమనుచితమితి విజానన్నర్ధాపాస్యోది
తమమ్బురుహా*కన్దంరథపవణివ దయితాయై ప్రతిపాదయామాస. ౮.తదా

* కదమ్బం,

ష్యాదనసమయసముల్లసితపులకముకుళభూషితతనులతయా తయా సహ
గురుః మలయాదివ చన్దనో మానసాదివ హంసో మహోదధేరివ మణీన్ద్రోఽభ్యు
దయానన్దనో నన్దనో గుణోత్తరో మత్తస్సముదపద్యతేతి సమాశ్వాసమయం
పయః స్వాన్తసుఖావరోధదక్షయయా కల్పన కాలమనైషీత్ ॥ ౨౪ ॥ తదను,
వ ॥ ప్రబోధమామ్నాయ ఇవ ప్రజానాం ప్రపశ్యయన్ వాఞ్ఛితమర్థజాత
మ్। మహాత్మనో భాద్రపదాభిధానే మాసే హరేరావిరభూద్వృషా
ద్రౌ ॥ ౨౫ ॥ అనాదివాణీపదలక్షణీయామాజ్ఞాం హరేరన్తరసా దధానః
ప్రభాసఖో భానురివ ప్రతస్థే మహం దిదృక్షుర్మహిళాసహాయః ॥ ౨౬ ॥
ఆకారణాదాపతితాని పూర్వం వృషాచలేన్ద్రోర్వచనామృతాని । సామో
దమాస్వాద్య సతాం పురోగో మార్గశిరం మన్దతరం చకార ॥ ౨౭ ॥
నాకోల్లఙ్ఘనజాగరూకశిఖరవారిస్థలీవిస్ఫురత్పాకారాతిమణిప్రకాణ్డవిత
తిప్రాదుర్భవకార్ముకైః । మధ్యేవ్యోమపయోనిధి ప్రచరయన్ శై
వాలపారమ్పరీమగ్రే తస్య గురోరదృశ్యత మనస్తోషాయ శేషాచలః ॥
౨౮ ॥ ఉదగ్రశృఙ్గనిర్గళద్వియత్తరఙ్గిణీఝరీఝళఞ్ఝళస్వనచ్ఛలాత్స్వకీయ
భావ్యపద్ధతిమ్. ఉదీరయన్నమన్త్రిక స్ఫురద్బుధావళీముదే ఫణీన్ద్రశైలమాన
రాదగాదగాధధీరసౌ ॥ ౨౯ ॥ తతో వృషాద్రేరధిరుహ్య శృఙ్గం కృతోదయం
తత్ర ననామ తేజః । తమాలనీలం తపనీయచేలం రమావిలోలం రమణీయ
లీలమ్ ॥ ౩౦ । X ॥ తతః కలశజలధియశోవర్ష సూచకసౌదామినీవ్యాకరు
ణారసోర్మినిజకటాక్షకల్లోలితకాన్త్రితపురుషార్థయా పృథుమదమరీకబరీ
భరతిమిరవదిరకప్పులవిప్లుతవరభాగచరణ నఖరతారకోపేతయా కయాపి దే
వతయా సిన్ధుమివ విద్రుమలతయా సిన్ధురమివ సిన్దూరముద్రయా గిరిమి
వ గైరికరేఖయా కాసారమివ కమలిన్యా సముల్లసితం అహరన్తపమప్ఫు
ల్లకల్లికామఞ్జరీమఞ్జిమచోరేణ హారేణ హైరవనికరేణ కలిన్దనన్దినీప్రవా
హమివ పరిష్కృతం కిఙ్కరాయణగీర్వాణగణవితీర్ణదివ్యసరిదర్ఘోజనివహా
కన దక్షప్రగ్ణతయా వినతజనాభ్యర్థితవిలోచనస్పృష్టిసముచితద్రవిణసన్దో
హమివ సఙ్గృహ్ణానం వలదమునలోకమివ వర్తితనన్దనాహ్లాదం మునిజనమ
తిమఞ్జరీమిళిన్దం ముకున్దముమభూయ పచెలిమమోచాన్తరక్తైర్వాచాంతర

స్త్రైరాద్యగహ్వరకయమారచయితుమారేభే ॥ ౨౮ ॥ కృపాచలశిరోరత్నం
కృజినధ్వాన్తదారణమ్ । పరిష్కరోతు మే మేధాం పరిరబ్ధం సదా శ్రి
యా ॥ ౨౯ ॥ దేవతా కాపి సంసారదావతాపనివారిణీ । ఆయతాయ
సుఖాయాస్త్వాయతాం జలదద్యుతిః ॥ ౩౦ ॥ ఉత్ఫుల్లచ్ఛదసచ్ఛాయము
త్ఫుల్లామ్బుజలోచనమ్ । ఉజ్జ్వలం జ్వలతి జ్యోతిరు * దితం కృపభూ
ధర ॥ ౩౧ ॥ విశ్వరక్షాధురీణానాం విధూతవిబుధద్విషామ్ । విభోస్త్వ
దవతారాణాం వైభవం కేన వర్ణ్యతే ॥ ౩౨ ॥ ఆవిర్భావేషు తే శ్రీశ
స్వజ్ఞానాద్రీశకేతన । మన్యే పితేవ్య మాన్యౌ ద్వౌ సేతుగీతావిధాయి
నౌ ॥ ౩౩ ॥ కరే కలితకోదణ్డం కరుణార్ద్రవిలోచనమ్ । రఘుపుఙ్గవరూ
పం త్వాం రక్షతే పరిరక్ష్య ధీః ॥ ౩౪ ॥ సావిత్రాన్వయసమ్భవేన భవ
తా ముక్త్వైక్యరాశీకృతప్రసంవర్తోదితసప్తసప్తిపటలీస్యబ్రహ్మచారీ మహౌజాః ।
ఆహ్వాస్య క్షితిజాపహారివ్యసనక్రీడారతం మారుతం తత్సన్దేశకథాభి
జ్ఞానకుతుకీ మన్యే జగాహే మహీమ్ ॥ ౩౫ ॥ మధ్యేపయోజనమాకలయ్య
చరణం కిఞ్చిన్నికుఞ్చ్యాపరం నృత్యజ్జానుమనకిజ్జ్వ నీఘనకటిర్హారాఞ్చి
తోరస్స్థలః । హస్తే దక్షిణనీతమాయతభుజో వామాభిరామాననో హృ
ద్యః పఞ్చేతతస్తద్ద్వైహృదిమహిమం పుష్ణాతి కృష్ణాకృతిః ॥ ౩౬ ॥ యతవి
త్రేణి పిఞ్చ దివ్యశక్తే యదువంశే భవతా కృతోదయేన । నిహతార్జునవై
భవేన చిత్రం విజయేనార్జునవైభవం వ్యధాయి ॥ ౩౭ ॥ క్వచిజ్ఝఞ్ఝాఘా
ఘోషాః క్వచనహయహేషాహలహలాః క్వచిద్వీణాలాపాః క్వచ
న గజఘణ్టాఘణఘణాః । క్వచిద్వంశీనాదాః క్వచన ఘనపేవాకకే
కాః జనశ్శ్రీవంశ్రీవం జయతి తవ కాన్తాకరుణయా ॥ ౩౮ ॥ దలిత
దురితజాలే దన్తశూకేన్ద్రశైలే కబలితభువగర్ద్ధే కాలిమాకిఞ్చిదన్తః కువలయ
మదహారీ ఉజ్జ్వలద్వైతకారీ మునిహృదయవిహారీ ముక్తసన్తోషకారీ ॥ ౩౯ ॥
దీవ్యత్కౌస్తుభదీపదీపశిఖాభృతి వ్యాలమ్బముక్తాసరే దీప్తిం వర్ధనబాహుజాం
దృఢ జుటి శ్రీనైజయా శ్రీశ్రియా । వక్షోధామ్ని విహారభాజి సుకృతే వ్యాపా
రయజ్ఞకేమధ్యం కామీ కశ్చిదనర్గళం విజయతే కారోదరద్వారవేలోళం ॥
ప్రాప్స్యాపస్మయమాన పదీ జనప్రత్యర్థినేత్రాఞ్జలం ప్రత్యాఖ్యాతసు

* దీతం.

రాభిరహోభిసుదతీతాటఙ్కభూమాఙ్కురమ్ । తాత్పర్యం నిగమాయసూ
క్తే* వచసాం తాలీదళాభం కృపాపారీణం పద్మోదరస్య గిరేరగ్రే
దరీదృశ్యతే ॥ ౪౧॥ హేమామ్బరవశ్యతో హరరుచిం వామాళకాం కా
మపి ప్రేమావేశవశేన వక్షసి వహన్ వైమానికేన్ద్రాశ్రితః । తేజాంసి
స్వయమాతనోతు భజతాం కామాభిరామాకృతిర్భూమా కోపి భుజఙ్గభూ
ధరశిరస్సీమాతమాలోపమః ॥ ౪౨॥ భాగ్యం యోగకలావిలాసరసికైస్సే
తం దయాస్రోతసా ఖ్యాతం మౌళిషు శ్రుతిమేతరగిరాం క్రీతం రమావి
భ్రమైః । వేతణ్డైస్త్రివిపద్విమోచనచణం వాతన్ధయక్ష్మాధరే జాతం ధా
ము పరాకరోతు జగతామాతఙ్కశఙ్కాకరమ్ ॥ ౪౩ ॥ అతన్వన్ వద
నామ్బుజే స్మితసుధా మాపన్నసఞ్జీవనీ మాశ్లిష్యన్ననపాయకాన్తిలహరీ
రమ్యాం రమావిద్యుతమ్ । వ్యాకుర్వన్ వినతాసుతే సవినయం సౌహార్ద
మవ్యాదృశం భోగీ కోపి విశృఙ్ఖలం విహరతే భోగీన్ద్రశైలాఞ్చలే ।౪౪॥
వక్షోదేశమహిమ్నా వాత్సల్యయనస్పృష్టమాగమం కశ్చిత్ । వ్యాచష్టా
ణమవాఙ్మనసీమానమాద్రియే తేజః ॥ ౪౫ ॥ సురభిళకళశప్రకల్పం
మూర్ధ్నప్రత్యర్థికాస్త్రభాకల్పమ్ । కమపి యువానమవశ్యం కలశపయోరా
శికన్యకావశ్యమ్ ॥ ౪౬ ॥ ౫॥ ఇత్థమదితాభిర్మన్త్రవ్యాఖిరుక్తిభి గ్గృణవన్తమ
ఞ్జనగిరినాథమనురఞ్జయన్ స్వకీయసుకృతరాశిరత్ర శుక్తా వర్షసలిలశీకరళవ
పరిణతిమద్భుతామభ్యుపైతి హాస్యవికసితవదనో భవనమనన్తగురురవిన్ద
త, తదను భువనతమోనివర్తనజనితస్వకీర్తిరిరసాకరకారికుమారాకారేణ
విశ్వస్ఫురభుఘట్టౌవిశ్వస్ఫురాయామిదానీము చేతుముద్యత్తైతి శోకాతిరేకా
దివ పతతి పశ్చిమసిన్ధౌ పయోజబన్ధౌ గురురసౌ నిఖిలమపిసాయన్తనకర్మాని
రమిమీత. అథ ఘుష్టాం ప్రదాతుమనితరాభిజ్ఞం నిర్గమిష్యతో హారేరానుకూ
ల్యాదిక్షేపమేవ ప్రవృత్తాయాం చరమార్ణవజలతరఙ్గానుషఙ్గశైత్యదహిమక
రపావక ప్రసూతఘనామపోహ్యమేనవతమసాకరమ్బితాయాం ప్రాలేయకరక
రప్రథవరిరక్ష్యమాణదిగ్వరవర్ణినీసముద్గతస్వేదకణజాలకైరివ తారకైరభి
రామాయాం త్రియామాయాం ఘనస్తనూరిరనుభూయ యోగసుఖమథ సహా
దనఘగుణనికాయయా జాయయా సహ నిద్రాముకుళితనయనశ్శయనమ

* శిరసాం.

యాసీత్, ౹౭౹ తస్యామేవ తుఙ్గోదాయాం తత్క్షణవిఘటితనికటసరసీకుముద వనపవమానసమానవకసమాశ్లేషసముల్లసితసుఖపరవశతయా నిద్రాణేషు జనేషు ప్రథమతుఙ్గావచ్ఛిన్నఘటాదితుల్యయోగత్వేనాశాస్త్రయేవ సమస్తాగ్ర్యస్వ్యక్తగుణే ౪౪ వే ॥ వ ॥ దేశికాయ పురా తస్మై దత్తాం సంపదమాస్మనా। స వృషాచలధౌరేయస్సఫలాం కర్తుమైహత ॥౪౬॥ ౪ ॥ తత్సదుదయ సముదితముజ్జ్వలద్భ్రాజిష్ణుతేజో హుతవహధూమరేఖయేవ శిఖయా శోభమానముకృతకఫణితిరమణీవిహారణడోలావమైరచ్ఛమృణాళతన్తుసచ్ఛాయైరుపవీతైరుల్లసితం ప్రజ్ఞామృతోదన్వదూర్మిభిరివోర్ధ్వపుణ్డ్రైరుద్భాసితముత్ఫుల్లభక్తిసరిదుత్పలావళీలీలయా సరోజాక్షమాలయా సమలఙ్కృతం బ్రాహ్మం వపుస్స్వీకుర్వన్నయమురరీచకార ౹౪౭॥ త్రయీశిఖరహర్మ్యభూవిహారమాణవిద్వన్మనశ్చకోరపరిపోషణవ్రతకృతాఖిలాహ్లాదయామ్। శుభ్రగురుదివీధికాం విభురథైవ ఘణ్టాం నిజాం పురో గిరిరివాదదే కుముదినీసుహృన్మణ్డలీమ్ ॥౪౮॥ ఉద్దిశ్య తం దేశికముద్గృహీతా నాథస్య ఘణ్టా న పరం చకమ్పే। వేదాన్తవిద్యావిపరీతతత్త్వసిద్ధాన్తబద్ధాదరదుర్మదోపి ॥౪౯॥ శ్రుతిప్రమోదం విదధాతు భూమావితి ప్రభుర్వ్యామయదమ్వమంస్త। సా రత్నఘణ్టా సపది ప్రణాదైరదాత్తదీయశ్రుతిహర్షవర్షమ్ ॥౫౦॥ బిభ్రాణః కరజలజేన తాం గిరీశే పర్యన్తం భవనభువః ప్రపద్య సూరేః। ఆహ్వానం హరిరయమగ్రజన్మరూపోఽముష్యాదరధ్వనిరకరోత్కృపైకవశ్యః ॥౫౧॥ అనన్తగురురవి, సరోజభూరివామ్నాయైః స్వైరస్య విభోర్హితః। సహవధ్వా సముత్థాయ సదనాల్లిన్దమభ్యగాత్ ॥౫౨॥ పురస్సూర్యమివోదీతం పురుషం బ్రహ్మరూపిణమ్। భక్త్యా భవనమానీయ బహుమేనే బహుశ్రుతః ॥౫౩॥ పరస్య పుంసః పదయోర్న్యదిమ్నా నిరస్తపఙ్కేరుహయోరకాసీత్। సరస్వతీపాదవిదాం జనానాం పురస్సరోఽసౌ విపరీతనేతా ॥౫౪॥ ౫ ॥ ప్రణమ్య సముత్థితాయ హస్తాబ్జకరశలాకావహా పులకముకులా నధిగచ్ఛతే కోసి కిమర్థమిదమగారముపాగచ్ఛః ఇతి పరిపృచ్ఛతే తస్మై చరమయుగవావదూకాకులలోకావనపరో రాకాకుముదసుహృదాకారవదనః కాకోదరగిరిపతిరమృతసేకోపమా మిమా ముక్తిగఙ్గాముత్తరఙ్గయామాస ॥౧౦॥ వ ॥

ఆధ్యాపితాఖిలామ్నాయ కుఞ్జనద్భూధరస్థితమ్ । అవేహి బ్రహ్మమఖ్యం మామఖ్ఖిలం సర్వకర్తృభిః ॥ ౫౪ ॥ గ॥ బ్రహ్మాధనమూర్ధన్య ప్రావృషేణ్యా వాసరేణేవ భగవతా*ఫణధరశిఖరిశిరోమణినా పయోవాహ ఇవాహం ప్రేరితో వారిధారాభిరివ మూర్తికఘణ్టాభిమాం కేదారభువ భవతి వికీర్య సస్యమివ సన్తానసన్తోష మబూభరమితు మత్ప్రసన్నతాత్పర్యః పర్యగ చ్ఛమ్ ॥ ౫౫ ॥ వ॥ ముక్తాపదాతరువిపూరపవిత్రితాశా ఘణ్టాధువాత్ర భవతః కలితావతారా । సర్వజ్ఞనిర్జ్గరధునీవ వసున్ధరాయాం సఞ్జీవయి ష్యతి హతాన్ కలుషానలేన॥ ౫౬ ॥ సమధిగమ్య జనిం భవతోఘనాద్భువి వచోమధువర్షవిధాయినీ । తటిదివేయమపాస్యతు జిహ్మగాం స్తనభృతాం తనుతాం మతికేతకీమ్ । ౫౭ ॥ ఘనగుణ భవాన్ ప్రతైవ్య ఘణ్టాం ప్ర యచ్ఛతు సాపి తామధిగతవతీ పౌమ్యాం సధ్వ్యాం దిశేవ వలద్విమః । కమ పి నిగమప్రాయం పుత్రం ప్రసూయ కుతూహలాదనఘమతిభిర్ద్రష్టా నక్షీక రిష్యతి చాఞ్జలీన్ ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ ఇతికథితం వచః కౌతుకేన శృణ్వాతే తై స్తైర్వ్యాప్తపారైర్విస్మయం వివృణ్వతే తస్మై వినయశుకపఞ్జరాయవిబుధ జనకుఞ్జరాయ ॥ వ ॥ పరిచరణవిధానే పద్మజేన ప్రయుక్తాం పటుతరరవ ఘాటీభూతదైతేయవర్గామ్,వృషశిఖరివిలాసీ వేఙ్కవిద్వేషిశాపీ హాతతిమి రముదీతాం హన్త ఘణ్టాం దదౌ తామ్ ॥ ౫౯ ॥ గ ॥ ప్రదాయచ హారిర ధిగతమనోరథమివ అవగతచిన్తాసన్తాపమివ ఆరచితకార్యమివాత్మానంమ న్యమానః స్వస్తి భవతే సాధుచరిత వశీకృతలోకాయ సవధూకాయేతి వచసా తదీయహృదయసన్తాప మావర్జయ న్నిర్జగామ ॥ ౬౦ ॥ వ ॥ ఆ జ్ఞాసరం శిరసి విశ్వపతేర్విత్వన్ ప్రాజ్ఞాగ్రగో మృగదృశే వితతార ఘ ణ్టామ్ । చతురుపమూర్తికచరణేన చమత్కృతాఙ్గాం చాన్ద్రీం కలామివ †దివే దివసవ్యపాయః ॥ ౬౦ ॥ ముక్తాఘణ్టామధిభువా దత్తామేత్య జహర్ష సా ।కరిణా కౌతుకోన్ముక్తాం కరిణీవ మృణాళికామ్ ॥ ౬౧ ॥ మఞ్జుళకాన్తి రముష్య మూర్తికఘణ్టా కరాబ్జమారూఢా । అజనయదమ్బుధికన్యాహస్తా లకాహారపుణ్డరీకధియమ్ ॥ ౬౨ ॥ కణ్ఠే కామపి హారకాన్తిలహరీం కర్పూ రకూర్ణశ్రియం వక్త్రాబ్జే లలితాం లలాటసవిధే రమ్యాం లలన్తీరుచమ్ ।

---

*ఫణి. † దిశే.

కణ్ఠే కల్పకమఞ్జరీవిలసితం కాన్తిం కచే మాల్లికీం ముక్తామౌక్తికదీధితిర్వి
స్తృతా కాన్తాఙ్గకే వ్యాకరోత్ ॥ ౬౩ ॥ తదాత్వే హస్తాబ్జద్యుతివితత
రసాయాః ప్రసృమరా తదన్తస్సఙ్కాశా విశదమణిఘృష్టారుచిర్యూః । సితా
ఘృణానాం ధారా కువలయదృశస్తత్ర మిళితా త్రివేణీసంయోగం త్రయమి
దమతానీదభినవమ్ ॥ ౬౪ ॥ ౫ ॥ తతః పరమనన్తగుణసహధర్మచారిణీ తనయ
రూపేణ తరసావతరిష్యన్తీం తదనుగుణోపలాలనవిధినా జహంయమన్యానే
వ ప్రథమతః కరపయోరుహాభ్యాం పరిగృహీతాం తామభూతటీమన్త
శ్శృఙ్ఖళతోత్తాలికాకవపీయామనయత్ ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ అథైకాముక్తామ
యీం ఘృష్టామాకలయ్య వధూరభాత్ । ఘనీవ సితపాథోజవనీవిలసితాన్త
రా ॥ ౬౫ ॥ ౫ ॥ సాఘృష్టా ప్రతికలమవివాభూతాపి నిమేషోన్మేషౌ వి
సృజ్య మదీయమౌక్తికచ్ఛాయావయోరసావ్యాదమాదధానయోర్ద్వయోర్న
యనయోరగ్రతో వర్తనమయుక్తమితిమత్వేవ సత్వరమన్తర్ధాయ తయోస్తత్ర
తణాదవ్యుతశక్తిశాలినీ తద్గర్భమభ్యగచ్ఛత్ ॥ ౧౪ ॥ ఏవమపి గిరివతి మహి
మ్నా విహితానభూతపూర్వానాశ్చర్యపారాననుచిన్త్యానుచిన్త్య మోదమా
నయోరనయోర్దమ్పత్యోరద్భుతరసఝరీ నిర్వ్యాఘాతముదితా నావ్యా
బభూవ ॥ ౧౫ ॥ వ ॥ తనయానువాళమ్భేన తయోర్మనసి జృమ్భితా ।
చిన్తేవ తరసా పశ్చాద్వీరరామ విభావరీ ॥ ౬౬ ॥ ౫ ॥ తదనన్తరం ఉ
షాన్తకాన్తారతరుకోటరాన్తరుద్గతశకున్తముఖాన్తనితాన్తోద్యాన్తనినదని
వహతరఙ్గనిర్ఘోషసన్తతిదన్తురితాన్తరిక్షోదన్యదన్తరే సముల్లసదహిమకిరణ
కరపరిరమ్భపముల్ల్యమానామ్భోజవనీవినిర్గతతదీయరజోనికరమోహన
చూర్ణనికరవికిరణవిధాయివాతాయనాన్తరాయాతసమీరకిశోరచోరాపహ్రి
యమాణశమ్బరదమనసఙ్గరాన్తతాన్తకాన్తాజనాఙ్గకన్దళితస్వేదబిన్దుముక్తా
ఫలసన్దోహే సాగరఇవ తతఇతస్సముచ్ఛలితతరణికాన్తే క్రీడామయూరఇవ
ఘనారోన్ముక్తచన్ద్రికే విపులతరవిరహవ్యథావిధూననాఖిలావకలితదృఢపరిర
మ్భసమ్పదనుభవముదితగతభర్తృయోగళనయనవిగళదానన్దజలతున్దిలకాసా
రతరఙ్గజాలే సమున్మిషతి కాలే సర్వే పరిజనాః పరిచరణాభిలాషాదమ్భోజవ
నీంలోలమ్బాఇవ భగవదభ్యర్ణభువమాసేదుః ॥ ౧౬ ॥ వ ॥ హరేః పురస్తాదన

శేత్స్య ఘణ్టామానన్దనాదిన్ధమశాన్తిమాన్ల్సి దివ్యాయు ఘోడాదస్వతి త్రైర్ని పెలె చాన్ద్రీమద్దృష్ట్యేవ రుచిం చక్రే ॥ ౧౬ ॥ తత స్తతోఽచలి త్రైస్త స్వైర్జ్ఞానవివక్షుభిః । సగిరిస్సంవృతో రేజే తరళో ర్మిరివార్ణవః ॥ ౧౭ ॥ క ౬ క్రమేణ హృదయకదళీవనం తరళీకుర్వతి తతఇతోఽవలమానే తత్ప్ర సర్పపవమానే కిమేతదితి విస్మయం వివృణ్వానాస్త్వరితమశేషాశ్శేషాచల నివాసినో జనాః భగవతః పఙ్కేరుహవాసినీనివాసినో మన్దిరం బృన్దశః పరివ వ్రుః ॥ ౧౮ ॥ సమేయుషో జనస్యాస్య సంశయో ఽజని చేతసః । తరసా తస్య శైలస్య శిఖరాదివ నిర్ఝరః ॥ ౧౯ ॥ క ॥ కిఙ్కిదాక్షిమర్ష్యాదిమేషు కమనీయవర్ణాం ఘణ్టామిమాం కైటభజిత్ త్రయీమచూచురత్ ॥ ౧౭ ॥ కదా పునరస్మాకమఞ్జలిసహస్రైరారాధితో భగవానజ్ఞానాచలేన్ద్రరగణితమదృశ్య తామాపన్నామేనాం భగీరథప్రసాదితో జహ్నురివజాహ్నవీం దృష్టిపథమ ధిగమయిష్యతీతి చిన్తాదన్తురాన్తఃకరణేషు తేషు వృషాచలాధీశ్వర దివ్యైశ్వ ర్యపరిపాలనకలాప్రవీణో యతిధురీణః కశ్చన సత్వరమాగత్యమధ్యేసభమి దమభాణీత్ ॥ ౧౮ ॥ భో భో ఘణ్టానవలోకనజనితవిశయవిస్తారాస్సర్వే సభా స్తారాః శ్రూయతామద్భుతమిదం సావధానైర్నయస్య స్మరణమాత్రేణ పూ రితమివ సుధాయాం మగ్నమివ మధురసేషుచర్చితమివ చన్దనైః కీర్యమాణ మివ కర్పూరైః వేష్టితమివ పల్లవైః వీజితమివ కదళీదళైః కీర్మీలితమివ మృణాళైః నిరుపమానం శీతలిమానమఞ్చతి మే చేతః ॥ ౨౦ ॥ ప ॥ ఆవాసభూరస్తి కిలా ద్భుతానాం కాఞ్చీతి కాచిన్నగరీ యదన్తః । ఆద్యేన పుంసా కరుణాతి రేకాదావిర్బభూవే విధివాజిమేధే ॥ ౨౦ ॥ తత్రాజని వహ్నిఘాటీవిశ్రా సితవదాపదః । అనన్తగుణపాథోధిరనన్తగురుకుఞ్జరః ॥ ౨౧ ॥ సుతాఖిలా క్షే సుతేయాం పరో ఽయమగ్రస్థలీమస్య గిరేరయాసీత్ । నిక్షిప్య లక్ష్మీక మితుర్నిదేశం నిర్వ్యాజమన్తస్తమివామ్బురాశిః ॥ ౨౨ ॥ తస్మిన్ కలశ పాథోధికన్యావిటదయానటీ । అభూతపూర్వం నటనమహోత్సుకమిదం వ్య ధాత్ ॥ ౨౩ ॥ వేదాన్ మోదయితుం మునీన్ మనుముఖానుద్దామవి ద్యోదయాన్ కర్తుం హన్తుమదభ్రదుష్కృతిఘటాదర్వాన్ధకారానపి । వృత్తం కాన్తియుగం ప్రవర్తయితుముత్కణ్ఠామకుణ్ఠాం నహాన్ తస్తే వారిజవాసి

§ కృష్ణవిత.

నీసుప్రసాదత్తే స్మ సుస్థామిమామ్ ॥ ౭౪ ॥ స్వప్నే మ మైవ మఖిలం హరిణోపదిష్టం సోఽయం గురుర్వసతి చాత్ర యశోభిశాలః । ఇత్యుక్తైః పురసన్నతిభిః పుపోష యత్యుత్తమస్సపది పక్ష్మవతో మిలిన్దమ్ ॥ ౭౫ ॥ గ ॥ తేన చ తద్వచనసుధాస్వాదజనితఖేదేతరవిస్మయా సర్వే దర్వీకరనివాసినస్తస్యానన్తసూరేరవలోకనాయ తదీయం గేహం స్తస గాహే స్త ॥ ౭౬ తదా త్వే ॥ ప ॥ విద్వాశ్చురోగోవిరచయ్య కాల్యే కర్మాణి నిత్యాని స కాతుకేన । విజృమ్భితం విశ్వసృజోదయానాం వ్యాకర్తుముత్కోఽవని తామపాదీత్ ॥ ౭౭ ॥ గ ॥ అయి భవ్యహృదయె భక్తజనసుభగమ్మాభక్తో భగవానేవ భవదీయవదనామ్బురుహావ ద్వాభిగ్వజరాజరూపో భవసమ స్మదీయమవగాహ్య ముక్తాఘుట్టాం సన్నిభ సిద్ధిం మహ్యమాకాశ్రిత రనయా మోదాయ ప్రాదాత్ అన్యథాపరేషాం క్షమానుషాణామసులభం కథం తాదృశం తేజః ॥ ౭౮ ॥ మనసిచ మమ స్ఫీయసిం ముదమేజనదఖలాలితామయి క్తిశాలినీ సాఘుస్థా ॥ ౭౯ ॥ యాఖ్యున స్తవకి రకిసలయె స్తబకలీలామవల మ్బ్య తతః పరముత్సన్నసక్గినీ తాదృశీమదృశ్యవిద్యామారచితపాణ్ణిథ్యాన్మ థ్యాదివాద్యైస్త ॥ ౮౦ ॥ గ ॥ ఏవం వదన్తం గురుపుఙ్గవం తం సమీక్ష్య కాన్తా చలదీక్షణాన్తా । వచాంసి మాధ్వీమధురాణి సాధ్వీ సమాదదె సా ధృతమన్దహాసా ॥ ౮౧ ॥ గ ॥ విచిత్రసుకృతనిధె కిమత్రశబ్దేయా పుత్రైవళిలు పుత్రసత్పుత్ప్రతిపాదనప్రతిజ్ఞా దుర్విజ్ఞానమహిమవతా భగవతా ప్రాదుర్భూయస్తైకిలతస్య యథోక్తకారితామభిదధానాని *పరశ్శతమైతిహాసికాని వచనాని"అనృతంనోక్తపూర్వం మెనచవక్ష్యేకదాచన" "ద్యౌఃపతేత్ పృథివీశీర్యేత్" ఇత్యాదీని, అపిచ మాగ్ధపరవశతయా తత్త్వేనాభిహితం రహస్యమిదమిదానీమా వెశ్యమానమవధార్యతాం నాథేన ॥ ౮౨ ॥ ప్రస్థానస మయొపురాతనంరూపముపసంహృత్య పుమానసౌ ॥ వటోర్జశే కిమపి మనితారత్నమాకల్ప్య దీవ్యత్ వ్యాకుర్వాణో మరకతరుచాం మఞ్జిమానం నిజాఙ్గైః । వ్యాకోచాబ్జప్రతిమనయనో వ్యఞ్జయన్ శఙ్ఖచక్రే వ్యాఖ్యాస్తాస్మ క్షణమభినవం విస్మయం నేత్రయోర్మే ॥ ౮౩ ॥ గ ॥ ఇత్థముదితాభిః

---

* పరశ్శతాన్యైతిహాసికాని. § అమానుషసులభం.

తతేతరోక్తిభిర్వ్యతిభురన్ధగవచనం తదపితథయన్తౌ దమ్పతీ సమీక్షమాణానాం వృషశైలధరవాసినామాష్టాదశశ్రాద్ధాలాపా బహువిధాః ప్రాదుర్బభూవుః॥ భగవతి చిరన్తనఫణితే యౌవనమధిగతాసి, జనని స్మృతిపతితే జననం పునః ప్రపన్నాసి, తపోధనహృదయజ్ఞమె శారీరకవద్ధతే దుర్మృతిమతిః క్షీణాసి, నిష్కిఞ్చనరక్షిణి నిత్యైపవిద్యే నిఖిలజనమనస్సౌధమధిరూఢాసి, సహృదయసహచరి సంయమీన్ద్రసిరస్వతి స్థిరతరమఙ్గళసూత్రాసి, దోషావలోకనవ్యసనిన్యసూయె దత్తజలాఞ్జలిరసి, అభ్యర్హితఆరసాగరపాతకి వ్యాగ్రహా నిష్పరిగ్రహాఽసి, ఖలసాత్కృతలీల కిలె గలితకోలాహలాఽసి, విశ్వవిలోచన వివేకసూర్య! సన్నిహితోదయోఽసి, మేధావిపర్యాయపిధాయిన్ మోహ వామోగ్రహానిగ్రహాయన్తరియత్రిరితోఽసి, ధర్మోపదేష్ఠ్బర దర్పున్ నిర్నిదానదమ్బోళిపతననిహతోఽసి, పిష్వగకణ్ఠావ్యత్తె కామ కణ్ఠగతజీవితోఽసి, పశ్యాస్తుణప్రవీణ రాగ విగతజ్యృక్ప్పుణరాగోఽసి, సంసరణసరణిపరిశ్రాన్తపానీయన్సత్త్వగుణసముజ్జృమ్భితసత్త్వోఽసి, ధన్యే ధరణి పరిణతసుకృతాసి. ఏవ ఫణిగిరిపరిబృఢభుబ్డా తత్కరుణాతరఙ్గిణీవిహరమాణరౌద్రవృత్త్యైరనవొన్తనయుతయా ధర్మపరిత్రాణపరాలవలరిపృతీతి, నట్ఘటతె కిలసర్వస్వగపరికరభూతాయాన్తస్యాప్తాగ్ర్యుదీనామివ హితాయ జగతామపవతారః॥౨౬॥ పః పపం పిధోక్తిముఖరానఖిలన్ల్యలోకాన న్తపరిహర్షలహరీం ద్విగుణాం దధానః। ఆశావధూపరిపదామనపాయహారాన్ పాదిదాదనన్తసుయశేష యశోమిఫేణ॥ ౨౭॥ తతోఽనన్యాతన్ధయ శైలధామ్నె పితీర్య భూమ్నె వినతీర్వినీతః। కాన్తాసహాయః కృతికుఞ్జరోఽసౌ కాఞ్చీపురీం కౌతుకవానవాప॥౨౮॥ అనన్తసూరేపిబలా బుధానాం హృష్టాయి గర్భం బిభరాన్బభూవ, కవేరివోక్తిః కమనీయమర్థం కలాకలాపం విధుమణ్డలీవ॥౨౯॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాఖ్యాయె చమ్పూప్రబన్ధే ద్వితీయః స్తబకః.

కల్పద్రుః కవివాదిసింహపిదుపః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కల్పనకల్పితాగ్ఘపితితిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। వర్ణక్ష వెదవతంసదేశికకథామాధ్వీం ద్వితీయోమమహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

అథ దౌహృదలక్ష్మ యద్వపుష్యదభూదుత్పలలోచనాహసః । తదకృతిమసూక్తిమయ్యసౌ ధృతవత్త్వాం జగతామసూచయత్ ॥ ౧॥ తదా విరేజే తరళేక్షణాయాః స్తనాననిభా కాపి తమోరళిఖ్యా । గర్భస్థముక్తామయశౌరిఘృష్టాగభస్తిధారా బహిరుద్గతేవ ॥ ౨॥ ప్రభావదేశాద్వహిరాయతాభ్యాః ప్రసృత్వరో బాలకసత్త్వరాశిః । కుచాద్రిమార్గే కురుతే స్మ రుద్ధం క్రుధా తమశ్చూచుకనైల్యరూపమ్ ॥ ౩॥ అనఘసూక్తిమిమాదమరాపగాం శిశురసౌ జనయిష్యతి మత్సఖీమ్ । ఇతి కళిన్దసుతా కిము పాయయతా రుచిరదృక్ష్మణిరోమలతాత్మనా ॥ ౪॥ అచిరాదఖిలార్థవర్ధకం కమలాకాన్తనయార్ణవోదితమ్ ।సుమనోఽమృణి మత్య *మధ్యభూః సుతనో హాన్త కృశత్వమత్యజత్ ॥ ౫॥ అపాకరిష్యన్ గగనపరోక్షామదృశ్యతామస్యకపేష బాధాత్ । మాతుః పురా మధ్యమనామ్ని తస్మిన్ ప్రత్యక్షభావం ప్రథయాంబభూవ ॥ ౬॥ అవలోకితుమద్భుతం కుమారివాదగ్భకమాత్మనోఽధికమ్ । వసుధా కిము మృత్ఖనాత్మనా వనితాగర్భపుటీముటీకత ॥ ౭॥ సర్వత్ర సామ్యం వహతః ప్రశస్తా మధ్యస్థతేతి ప్రకటస్య బాలః । త్రైవష్యయుక్తస్య వలిత్రయస్య మధ్యస్థతాం మాతురసౌ న సేహే ॥ ౮ ॥ ఉదరస్థశిశోరుదారమేఘాలణిరావాహతివెల్లదృష్ట్వణానామ్ । ఉదితస్సుకతీమనోర్మహీయానఖిలావస్తబకస్సముద్దిదీపే ॥ ౯॥ సైషా సముజ్జృమ్భితగర్భభారా భూషావిశేషానలసావి ధర్తుమ్ । ముక్తాకలాపం హృదయే మహోన్నతం ధర్తుం సకాఙ్క్షాజని తత్త్వపూర్వమ్ ॥ ౧౦॥ పదపదె పద్మముఖీ సఖీనామాలమ్బమానా కరపల్లవాని । ఆశాసు సఞ్చారకృతే శ్రుతీనాం హస్తావలమ్బం వితరీతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౧॥ పుష్పాణ్యుపాదాతుమపారయన్తీ సఖీభిరగ్రే సముపాహృతాని । హారిల్లతాభ్యోబత హైతుకానాం యశఃప్రసూనాన్యపచేతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౨॥ కథావిశేషాన్ కథితాన్ సఖీభిః కాన్తా న కర్ణే కలయాంబభూవ । అనాదివాచాం జయమాదధానాః కథా బుధానాం ముహురాచకాఙ్క్షే ॥౧౩॥ దరీమివాద్రిర్హితసింహశాబాం క్షోణీమివ ప్రోజ్జ్వలరత్నగర్భామ్ । ఉదీక్ష్య కాన్తాముపపన్నసత్త్వామాధత్త పత్యోమమనన్తసూరిః ॥౧౪॥ తస్మై తస్య బాలస్యకస్య

* మధ్యమం

పుంసవనాదికమ్ । నిర్మమే నిగమోక్తకర్మవేదీ స దేశికః ॥ ౧౫ ॥ తదను అధిగతవతి కన్యారాశిం మహస్విని వాధీశే విభవవతి ముహూర్తే విష్ణుతారాసుహస్తే । అకృతకవచనాధ్వైరద్భుతోల్లాసహేతుం తనయమజనయత్సా చ ద్రిమైత్రీ దిశేవ ॥ ౧౬ ॥ తదాత్వే కిల ॥ చారుకీర్తిపటవాసచర్చయా కల్పయిష్యతి మహస్యైవ కౌతుకమ్ । ఇత్యపేత్య హరితాం తతిర్జవాదద్భుతం ప్రపదనం కిమాదదే ॥ ౧౭ ॥ అధ్వరానయమభోగ్యయుక్తిభిః స్థాపయిష్యతి భువః స్థలే పునః ఇత్యుదీర్ణ్వరముదా ప్రదక్షిణం నృత్యతిస్మ నితరాం హుతాశనః ॥ ౧౮ ॥ స్వాతిశాయిరయశాలినం వచః పూరమస్య జనయిష్యతః పురః సంక్షిపన్నివ నిజం జవం హ్రియా సఞ్చచాల పవనస్ససౌరభః ॥ ౧౯ ॥ మైత్రీవస్య విధాస్యతస్సుమనసాం బృన్దేషు మద్వేతరాం కీర్తిం కర్తుముదిత్వరా సుమనసాం సంసైమ్నదా పేరితా । అహ్నాయ త్రిదివానతే సుమనసాం పారప్పరీ బిభ్రతీ హర్మ్యాగ్రప్రకరాననర్గళగళన్మాధ్వీకధారామిషాత్ ॥ ౨౦ ॥ గ ॥ స భగవాన్ త్రయీతనురపి త్రయీతనుతాపనోదనశీలం బాలమేతముదితముద్వీక్ష్య పరితోషాతిరేకేణ పరిరబ్ధుకామ ఇవ ప్రసారితకరసహస్రః పరం రురుచే ॥ ౨౧ ॥ వ ॥ ప్రమదకలయా లోపాముద్రాకుటుమ్బినమద్భుతైరపి చ నియమైరద్ధా జేతా నిరబుష శధీరసౌ । ఇతి కిల ధియం కృత్వా తస్యావతారమహోత్సవే విపులకుతుకాద్వీచీభేరీమఘోషయదమ్బుధిః ॥ ౨౨ ॥ విధాతుం శాఖానాం వితతిభరితాం సౌఖ్యలహరీముదీతేఽస్మిన్ సర్వావ్యయమఖిలజగదానన్దనగుణే । ద్రుమాణాం శాఖాభిస్స్ఫురితమితకౌతూహలవశాదదభ్రం ప్రాకాశి ప్రసవఫలలక్ష్మీరభినవా ॥ ౨౩ ॥ తదవతారమహోత్సవదర్శినాం తనుభృతామజనిష్ట కుతూహలమ్ । ఉదయదిన్దుముయాఖవిసర్పణస్ఫురితసిన్ధుతరఙ్గవిడమ్బకమ్ ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ అనన్తరమనన్తగురుశ్చిరన్తనపుణ్యసఞ్చయోదఞ్చితం చిరకాలకాఙ్క్షితమాత్మజోదయోత్సవమాకర్ణ్య ప్రథమమాకలితసన్తోషసరిదన్తరావగాహనోఽపి పునరనన్తసరసిరచితనిమజ్జనః పవది సర్వతస్సమాగతైస్సరసీరుహావాసినీసహచరచరణరుచిమధురభరితగతిమఞ్జీరీలాభవ్యైః శిష్యైస్సహ జాతకర్మాణి స్నానకుతూహలీ తనుజముఖ్యర్ణపీయూషమహాస్నయామాస ॥ ౨౫ ॥ వ ॥ దళదమ్బు

జనన్యాః శ్రియాపాత్రం ముఖలక్ష్మీజితముగ్ధచన్ద్రబిమ్బమ్ క్షణమైక్షత నిర్నిమేషమన్యతిష్ఠద్గుణకారోపమవిగ్రహం తనూజమ్ ॥ ౨౪ ॥ వవర్ష హర్షం పితు రస్తోకైర్బాలో జపాలోహితకోమలాఙ్ఘ్రిః । మరుత్తిరః శోణో మధుమాస జన్మా మధ్యే వనస్యేవ మరన్దపూరమ్ ॥ ౨౫ ॥ రుచాం పరిబృఢో యథా రుచిరదమ్బమభ్యోరుహా కుమారముఖనాలువా యథా మధురకూజితం మాధవే । పటీర్య ధనసఞ్చయం విబుధవర్యసఙ్ఘే తథా తతాన సురకుఞ్జరస్తనుజజాతకర్మోత్సవమ్ ॥ ౨౬ ॥ పరిగృహ్య సువర్ణగోకులం పరితోషేణ ఘనేన సాధవః । ఇదమేవ విజృమ్భతాం శిశోరితి సర్వేపి వితేనురాశిషమ్॥ ౨౭ అరిష్టదీపః పరమస్య సూనోరాభాతరక్షాగ్న తదాఖ్యభావి । ప్రత్యగ్రితస్తత్కథనావలీనాం ప్రబోధదీపోపి దిగన్తరేషు । ౨౮ ॥ ౧ ॥ తదను దినేషు భసగేదివ్యామువహాన్తే దీక్షుపర్కే స దేశికో భగవతో వెఙ్కటనాథస్య కాఙ్క్షిత ఫలకల్పలతయా అనుకమ్పయా శమ్పయా కైతకమివ శరదాహంసమివ * సరితాఅరవిన్దమివ అథవా సద్దర్శితం తనయం తదీయేన పుణ్యేన నామ్నా కలశజలధి రివ శైటభారాతిం కౌస్తుభేన ప్రభాతసమయ ఇవ పయోజకాననం పరిమళేన మధురివ మహీరుహం మఞ్జరీపుఞ్జేన భూషితమకార్షీత్ ॥ ౨౯ ॥ ప॥ పయఃపరిచయం చక్రే పుత్రః పుణ్యనిధేస్తతః । విజ్ఞాయ తస్య ధర్మాణి విజేతుమివ సూక్తిభిః ॥ ౨౯ ॥ ఆస్వాదనేషు పయసాం తత ఆర్త్ఘోషం సుస్రావ సృక్కయుగళేన శిశోరముష్య । మేధాసుధాజలనిధేః ప్రవిజృమ్భమాణాదుద్గత్వరీ సరయుమూర్మిపరమ్పరేవ ॥ ౩౦ ॥ పయసాం పానకాలేషు వక్త్రే శఙ్ఖముసౌ వహన్ । విరేజే పావకూశానాం కీర్తిం కబళయన్నివ ॥ ౩౧ ॥ మణిడోళాగతం బాలం మాతా గీతైరతోషయత్ । మిళిన్దశాబం మధురైర్భృఙ్గనాదైరివ మఞ్జరీ ॥ ౩౨ ॥ ఉల్లలాస రదనచ్ఛయీ శిశోరుజ్జ్వలద్యుతినిభా ముఖామ్బుజే । సంస్కృతక్రమిడసూక్తివల్లికాతల్లజాఙ్కురయుగీవ తాదృశీ ॥ ౩౩ ॥ లలన్తికా తస్య లలాటదేశే సన్దానితా సమ్భృతమౌక్తికశ్రీః । సరస్వతీ సాదరమాపతన్తీ వక్త్రామ్బుజే వస్తుమివ వ్యలాసీత్ ॥ ౩౪ ॥ సమ్యాజకాజే సమ్భృతసన్నివేశే సనాతనోక్తిప్రసహాపోఢనిష్ఠత్ । ఆలమ్బ్య మాతుః కరముష్టి లేఖ స్మేనాన్యశ్చ సు

* సవితా

సఙ్కల్పరమసౌ వ్యతానీత్ ॥ ౩౫ ॥ తదృత్తౌ తాదృశమతిః కుమారోఽపి
జం పదం నిమ్నశ్రితమపి నిధాస్యన్ । తద్వ్యాచక్రప్రాథమికాంశవాచ్యే ప్రా
దార్పణం పర్యచినోత్పురస్తాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రబుద్ధా వాదినాం లీలాః పదమే
కం వివక్షతి । వాక్యం వదతి బాలేఽస్మిన్ వాగమీషాం చ ముద్రితా ॥ ౩౭ ॥
౫ ॥ అస్మిన్నపరిమితసత్త్వగుణాధారే కుమారే విహారేణ కిమపి రజోగ్ర
హీతుమితస్తతః పరిచలితే భయాతిరేకాదన్యేన రజసా హన్త నిలిల్యే ॥ ౪ ॥
శ్రీమణచతురవచనసుధారసవపుషా వివిధలిపివిశేషవిదుషా నవనవరుచిశాలి
వపుషా నిఖిలజనమానసముషా నానాత్మగుణజుషా తేనాత్మజనుషా సముది
తసముదయరచితచౌలోత్సవశోభినా అనన్తగురురాత్మనో వంశమహరభువ
నమివ వచాన్యతరుణా కలశార్ణవమివ కమలావిలాసినా కావ్యమివ ధ్వ
నినా ధన్యమమన్యత ॥ ౫ ॥ అథ కదాచిదాత్రేయకులారామకోకిలో వా
దిహంసవారిదో నామ కోవిదో వివిధవిద్యావిలాసినీవిహారరసికస్య వరద
దేశికస్య సదన మణిదవమాదిఫణితిశిఖరముఖకలాకలాపపరిశీలనాభిలాషిణా
జిగమిషురాత్మభవనాదచరమగిరిగుహారాదబ్జినీపతిరివ ప్రతస్థే ॥ ౬ ॥ స
అనన్తగురునన్దనస్సవిధసీమ్ని తం మాతులం ప్రియాన్తమననీయసీం ప్రి
ణయవైఖరీమాత్మని । వహన్ననుతివేలధీర్వినయతో వినమ్యాన్వగాత్సరో
జవనసమ్భవం మధుకరో యథా మారుతమ్ ॥ ౩౮ ॥ అధ్యాపనమనపాయో
త్తైరాపణం స్మృతిసమ్పదామ్ । అగారం వరదార్యస్య జగాహే తే జ
వేన తౌ ॥ ౩౯ ॥ తత్ర । వాదపోద్ధతవావదూకనికరాహఙ్కారతూల
జహూషాన్ వాచా వ్యాకృతకృతిప్రమేలరవచశ్చూడాకలాగహ్వరాన్ । వి
ష్వాధారణజృమ్భమాణధిషణానిర్ధూతవాచస్పతీన్ విద్యావారిధినావికాన్
దదృశతుర్ధీరా సుదారా నమూ ॥ ౪౦ ॥ శమితవిమతబృన్దం శారదా
మూలకన్దం శుభగుణరమణీయం శుద్ధధీమానసీయమ్ । వృజినతరణసే
తుం వేదసిద్ధాన్తకేతుం వరదగురుముపేతౌ వన్దనాకాఙ్క్షయా తౌ ॥ ౪౧ ॥
పిననాము తం కథకహంసవారిదో వినయాదనన్తగురుసూనునా సమమ్ ।
కుతుకోదయేన కుశికాత్మజం యథా సమలక్ష్మణో ధరణికన్యకాసఖః ॥ ౪౨ ॥
౫ ॥ అథ విలోచనగోచరో వినయజీవ వినతనికరస్సకలోఽపి సరస్వతీలతా
వప్లవస్ఫుదణ్డశక్త్యా శౌణ్డీర్యసీమజనహృదయముదకళభాళానభూతైర్హస్తై

మ్యుజోదన్తైః ప్రస్తుతైర్విస్తారితశ్రీస్తస్యగురోరుపాన్తే ప క్లేశోపషణ్ణః పటీ రతరునివహాఇవ పరిసరే మలయగిరేరలాసీత్ ॥౭౨॥ వరదగురురపి॥వః ఉరరీకృతేక్షురసరీఽఖిన్నిరాం లహరీభిరేవ ముఖరీభవన్ముఖః ॥ విపరీతవిద్వద్విధరీకృతతుమోవివరీతుమారభత కాజ్క్ష్యా ఆః కలాః ౭౩ ॥ ౫॥ తేనవుః కిపిజనమనోరథపివయిభ్యావదశేషకలావిశేషవితరణసురతరుణా గురుణా కరుణావశంవదేన సకృదుపన్యస్తం సమస్తహృన్నయదుర్గ్రహం మస్తజాత మపధానభరితమేధావిహారదేశో వేఙ్కటేశో య పద్ధినా పరీక్ష్ణముష్యత మమరగణ ఇవ సస్పృహ్య సర్వాతిశాయిన మాత్మనోఽనుభావం దిదర్శయిష్ణు స్తత్ర విచిత్రతమానని తరవిదతుణక్తోభ్యానాత్మేపాసనువను సంవిధానాని సమాధానాని చ కిమేతదాశ్చర్యమితి నిమహ్వం నిర్నిమేషమిహ మానసేషు విపశ్చిషు విబుధేషు బహుధాశ్రుతపద్ధర్శినీమర్మ తమేవ నిర్మితవాన్ ॥౭౪॥ వ॥ విద్వత్కుఞ్జరచిత్తవారిజవనప్రోల్లాసబాలాతపం హృద్యం వేఙ్కటనాథసూక్తినికరం స్థాన్తమర్మస్పృశం । ఆకర్ణ్యాద్భుతనిర్ఝరీమమమం భిక్షిద్భుజాభ్యామముం సంశ్లిష్య శివమాతతాన సగురుర్వాత్సల్యపాథోనిధిః ॥౭౫॥ అపారుష్పైర్మైర్వచసాం కలాపైరదర్శి పుంసామసకృద్వ్యదాయుః । తదస్య దేవో విదధాతు విద్వత్తపోవిపాకాదవతారభాజః ॥ ౭౬ ॥ క్రూరక్రూరకుదృష్టినఙ్ఘమహానావానీకృపాణీపాతివ్యాలోలానిజమాదిసూక్తిపరివర్ని ర్వేదసర్వఙ్కషః । సోఽయం లక్ష్మణయోగిపుఙ్గవమతప్రాసాదమానేమషాం పుణ్యానాం విదుషాం ప్రసాదవిపదమోఘాయాదమేయాత్మధీః ॥ ౭౭ ॥ వన్థానాచలమథ్యమానసకలశాస్త్రపారగర్భస్థలీనిర్వ్యాధోద్భవదద్భుతోర్మిపటలీధికారధాటీభ ర్త్రైః । వాక్యైరితి గురసైన్యశాలిభిరసౌ వాచాటకౌతహలతప్రాతాటోపవిపాటనం విరచయన్ దత్తాం జగత్కౌతుకమ్ ॥౭౮॥ గ ॥ ఇత్థమభిమతామాశీర్వచనపీఠికాం విరచితవతా వరదగురుణా ప్రేరితో వాదిసితగరుదద్భుధరో వేఙ్కటేశేన సహ సదనం నిజం నిజగాహే ॥ క్రమేణ విచిత్రమతిరాత్రేయరామానుజః కాలే సముచితే కలితోపనయనం నయనోపహారమివాన న్తగురోః సమాహార మివ సర్వధియాం సవిగ్రహమివావని భాగధేయ మాత్మనో భాగినేయ మన్వాదృశవరి § నాహశాలినా

§ నాను

ప్రేక్షా పిశితైః రామ్నాయప్రముఖైరఖిలకలాకదమ్బైః రప్సరమణిరివస
ణిమూత్మనస్తేజోభూతై రమ్బుధరసమయఇవ పరిసరం సరితః కదమ్బసౌరభై
రభూషయత్ ॥ ౧౦ ॥ వేఙ్కటేశో వి॥ప॥ అహ్నాయ వేదానఖిలానాచార్యాద
గ్రహీదసౌ । పునరుచ్చారణాశక్తిః పదానాం వేష్టనే పరమ్ ॥ ౪౮ ॥ అ
భూః దాదౌ వేదప్రకరమధురక్షీరముదిత స్తతో యాతాయాతం ఫణిఫణితివీ
థీషు వివధే । వ్యధత్తాసౌ పశ్చాత్ తచ్చరణవిద్యాపరిచయం వితేనే౽థ
క్రోఢో యతిన్నృపతివాణీపరిణయమ్ ॥ ౪౯ ॥ కారుణ్యోచితమారుతవ్యతి
కరాద్విగో త్తరత్తత్పరింగుర్వీ మేవగురూపదేశతరణిం హస్తోదయా దాశ్రి
తః । విద్యావారినిధిం విగాహ్య పరితః పాణ్డిత్యముక్తాఫలం లేభే లక్ష్మణ
యోగిపుఙ్గవవచోధారావధూభూషణమ్ ॥ ౫౦ ॥ ౫ ॥ తదాసీంకిల వేఙ్కటే
శదేశికః పారాశర్యఇతినిగమపారగైః ప్రాచేతసఇతి ప్రగల్భసాహిత్య *వి
ద్యావిలాసిభిః పాణినిరితి వ్యాకరణపారీణైః గౌతమ ఇతి న్యాయమతకౌతుకి
భిః జైమినిరితి ప్రథమమీమాంసాపథజాఙ్ఘికైః బోధాయనఇతి శారీరకభావ
బోధకైః మనురితి స్మృతిసాతత్యతమానసైః కలశీసుత ఇతి ద్రమిడకవితాభి
మానిభి రమాని ॥ ౧౧ ॥ వ ॥ వింశత్యబ్దే విదితసకలాశేషవిద్యావిలాసో
వంశే వృత్తే వయసి పరమామాబిభీముద్వహన్ శ్రీమ్ । కన్యాం కాన్త్యా క
నకలతికాం పర్యణైషీన్మహాసౌ కౌసల్యాయాస్సుతఇవ ధరాకన్యకాం
ధన్యచేతాః ॥ ౫౧ ॥ సా వధూరపి యథా స్వాహాదేవీ హుతవహము
దారమ్యతిఖరం యథా లోపాముద్రా కలశసుతమాశ్చర్యచరితమ్ । య
థా పాథోజాతం భువనజననీ పుష్కలగుణం, తథా కాన్తం విద్యాజలధి
మముమభ్యేత్య రురుచే । ౫౨ ॥ అన్యాదృశగుణాధారమన్యోన్యాతిశ
యావహమ్ । అపరిత్యక్తసౌహార్దమరోచత తయోర్యుగమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఆ
సీత్తైరనపాయసూక్తివిపినాదభ్యాహృతాం వాసనామాతన్వద్భిః †రుద్రకకర్మ
కలికాసహైరసక్యైరసౌ । వద్యాకాన్తమపూపుజత్ప్రతిదినం భక్తిం పరాము
ద్వహన్త్యా సాకమరున్ధతీసులభయా వృత్త్యా సమిద్ధానయా ॥ ౫౪ ॥ కా
న్తాసమేతః కమలేక్షణస్య కైఙ్కర్యలక్ష్మీమితరైర్దురాపామ్ । అశ్నన్ క
నీయాంసం వా గురుమున్నతం వా కఞ్చిన్న లేభే కలితాహితం వా ॥ ౫౫ ॥ ౬ ॥ ఏవం

† రఘభి) * కలా

గచ్ఛతి కాలే వేలాతిలఙ్ఘినిజభిషణ్ణాగరపాయవర్తికాప్రవర్తితభూసవభిః వి
ద్యాపివేళాలోకవితరణధురీణం హయవదనమన్త్రపిటకమహితః భగవదలి
మిరభరదనరాకరణమాకలయితుమిచ్ఛన్ విచ్ఛేదోనయనాదరయా స్నేహ
ధారయా సహృదయేతర *నాతిరదవ్యశత్ ॥ ౫౫ ॥ వైరస్యం నిజపాకస్సి
వ జగతశ్చైత్రేఽపి తత్తాదృశం కుర్వాణః కలయన్ ఫణీన్ద్రసరసి స్నా
నాదికం ప్రత్యహమ్ । ప్రజ్ఞాబోధనమాగధం కలికథాప్రస్థానమాహూర్తి
కం వాజిగ్రీవమనుం జజాప స ధియం వ్యాపారయంస్తత్పదే ॥ ౫౬ ॥ ఘ
నగుణజలధేర్గురోరుపాత్తైరనఘవచోభరరోచిమద్భిరద్భిః । హయముఖమనువ
ర్ణరత్నజాలైరలమకరోదయమాత్మనోఽవనీషామ్ ॥ ౫౭ ॥ శిక్షాపామ్బుని
ధేరముష్య విదుషః ప్రత్యూహదూరైర్జపైః స్తోత్రైః శ్రోత్రసుఖైరపి ప్ర
తికలం ప్రోజ్జృమ్భితానన్దథుః । చతుర్ముఖోచిరతామపేత్య వదనే వాజీ సదే
వోదదౌ చఞ్చన్నానాజ్ఞలజ్జితతల్లజఘటాచాతుర్యధుర్యం వచః ॥ ౫౮ ॥ నాథ
స్స వాచాం నయనాఘ్రనీర్నో గురోర్వచోగుమ్ఫమిషేణ గఙ్గామ్ । ప్రవర్త
యన్ పర్వతరాజసామ్యం ప్రభాగుణాఢ్యం ప్రథయాంబభూవ ॥ ౫౯ ॥
అన్యైరాశంశక్తిమాసాద్య హయాననకృపావశాత్ । ఆరేభే హైతుకాన్ జే
తుమనన్తగురునన్దనః ॥ ౬౦ ॥ తదీయచిత్తవారిధౌ విచిత్రసత్త్వవీచికే స
ముత్పతన్ సనాతనార్వపర్వశర్వరీపతిః । అవభ్రియత్తుక్తిచన్ద్రికాముభజ్ఞ
రాం విజృమ్భయన్ పరాచకార కౌతుకాత్కుదృష్టిగర్వశార్వరమ్ ॥ ౬౧ ॥
వాచాఽలవిత్రేణ కుమారిలానాం ర్వాచాటకాతమనుతగర్వఘాసైః ।
హృష్టం న చక్రే హృది మన్దరాయాం మాద్యం హయం భక్తిగుణేన బద్ధమ్ ॥
౬౨ ॥ ఆధ్వా మాద్వైర్వర్ష జజ్ఞే కుమతిమతవచఃప్రక్రియా న్యక్కృతా సా
ల్లజ్జాసిన్ధౌ న్యమజ్జి ద్రుహిణహరముఖైర్గైతమోజాతమోహైః । లిల్యే
శాక్యోక్తిశైల్యా గురుమతపథికైః క్వాపి భీతైర్న్యిపేతే వాదామోదాద
పారాన్ వికిరతి వచసామమ్బుధారాన్ పెజలేశే ॥ ౬౩ ॥ అనవీనవచ
శ్శ్వాదావనవీథీషు తస్య గాః । చరన్తీర్దుర్వచోఘాసం చరన్తీః పర్వశోఽబభూః ॥
౬౪ ॥ ౫ ॥ తదానీమకృతకఫణితిపథాధ్వన్యమూర్ధన్యోఽయం న్యాయసిద్ధా
ఞ్జన న్యాయపరిశుద్ధితత్త్వటీకాన్యాసదశక శరణాగతిమాలాక్షరనాగరదీపి

* మదిన్యశత్

శాసుకన్యనాష్టకార్థవక్ష్యకసజ్జి హ్మాగాథాషోడశాయుకస్తుతివరమార్థస్తుతి హస్తిగిరిమాహాత్మ్యాదిమాన్, వాదిమానపరాకృతికృతసద్ధానాః ప్రబన్ధాన్ ప్రకృష్టయోగిగణఇవ పరబ్రహ్మాస్మృతిసహాయాన్ మలయపవనానివ కలిత మాధవోత్థానకార్షీత్ ॥ ౧౩ ॥ ప ॥ ధరాసుకృతభూరుహస్తబకభావమాసేదివాననన్తగురునన్తతైర్విరచయన్ వతంసశ్రియమ్ । అసౌ గురుజనాగ్రణీర్నిగమాదివాణీశిఖాఖరస్థలహారీభుదాద్భుతభృతాం ప్రతానాంము దే ॥ ౧౪ ॥ గ ॥ ఏవంవిధైర్దైవ్యదమ్యవిభవైరస్య గురోరుత్పాదితమచ్ఛ ముక్తాకలాపసచ్ఛాయం స్ఫటికముకురబిమ్బమివవసుమతీవిలాసిన్యాః కుట జగర్భమివకూటస్థగిరాం కుముదవనమివగగనకాసారస్య విశదాతపత్రమివ వైదికసామ్రాజ్యలక్ష్మ్యాః కతకమివకలికలుషితజనసమ్బోధసలిలస్య స మాధికం యశస్సముశోభత ॥౧౫॥ప॥ దీప్తం దిక్పర్ణజాలైః కనకధరణిభృత్కర్ణికాశ్లేషకాన్తం విద్యావాళప్రరూఢం విపులజలనిధివ్రాతమాధ్వీకధారమ్। వ్యాళవ్యానం విపశ్చిన్మణినికరధియాం వ్యక్తముత్తంసలక్ష్మీం దివ్యదోర్వ్యమ ద్విరేఫం జగతి వ్యరుచచ తద్యశఃపుణ్డరీకమ్ ॥౧౬॥గ॥ తథావిధేన యశసా విస్మాపితహృదయాః కదాచన కాఞ్చీనగరవాసినస్సఙ్ఖ్యావదగ్రేసరాః సఙ్ఘీభూయ సర్వే వివిధవాదాహవవిజయశాలినో వఙ్కటేశస్య పారితోషికమేకం ప్రదిత్సవ తత్సదనమభిప్రతస్థిరే ॥౧౭॥ ప్రస్థితాశ్చ తే నానాదిగన్తరేభ్యః కలాభ్యాసకౌతుకాదాగతైః కైశ్చిదాకలితపవనోదరస్ఫురదపరిబృఢవచోగుమ్భవిచారరసైః అన్యైరన్యోన్యవిజిగీషావిహితవేదోత్తమాఙ్గతుఙ్గసముత్తరఙ్గప్రపఞ్చైః అపరైరమ్బురుహాలోచనపురన్ధ్రికావిభుతోషం యతా ప్రభృతివిశదీకరణపరాశయపరాశరపరాఙ్కుశయామునాదిచిరన్తన గురుసరస్వతీసముచ్చారణసముచ్చాటితప్రతిభటాటోపైః ఇతరైరష్టోత్తరపదోత్తరపరిస్ఫురదార్థికశాబ్దికశోత్తరశతసఙ్ఖ్యాసఙ్ఖ్యాతపరదేవతాస్వరూపప్రకాశారామసన్తాననిర్భరావిర్భవదానన్దసన్ధుక్షితరోమాఞ్చసముఞ్చితగాత్రైః కరణమదకళభనియమనతోత్త్రైః కలిమోహాగ్రహనిగ్రహవేత్త్రైశ్ఛాత్త్రైరనవరతమాసేవ్యమానం సన్తతసన్తన్యమానసమారాధనముదితహృదయతయా ప్రతికలముదితస్య కన్దాదుపరి నాభినో భగవతః కమలావిలాసినః కాన్తిపూరైః తారాశరమదితధారాధరకలశవారాకరకుముద

సీరాయుధశశభృద్వైరావతజలజనారాయణశయన హరిరామరభువనసా
రాదిమురుచినిచయదోహావిధాయిభిః సర్వతో ధవళితతయా రుచిర
మౌక్తికచూర్ణరచితరఙ్గవల్లీకమివాథప్తా దాబద్ధదుకూలవితానమివోపరి
నజ్యోతసదనమివసకలకలావిలాసినీనాం సముద్భవపదమివసదాచారాణాం
ప్రథమోదాహరణమివపరమవ్యోమనైళవానా మదృష్టపూర్వమసమశర
స్య అశ్రుతపూర్వంరాగద్వేషయో రనాఘ్రాతపూర్వమసూయాయాః
పౌర్ణమాస్యధికరణ మివ విద్వద్వాక్యసముదాయప్రసిద్ధివిధూతవాదాన్తే
రం వేఙ్కటనాథగురోర్మన్దిర మవిన్దన్త ॥౧౮॥ తత్రసదసి తరళమివహారి
హారలతాం శశినమివతారాపఙ్క్తి మన్తేవాసిన స్తతి మన్తరవస్థానా దల
ఘుర్వాణ మతితేజస్వితయా సన్తమస మాన్తరమపి జనానా మపనే
తుమవనీమవతీర్ణమర్ణోజబన్ధుమివ సమిద్ధానం వదనరఙ్గభువి నటనమారచ
యితుమాదరాదవతరన్త్యా సరస్వత్యా వేగాతిరేకేణ విస్రస్తాం ముక్తావ
లీమనుకుర్వతీం మృత్స్నయా జ్యోత్స్నారుచా రచితామూర్ధ్వపుణ్డ్రరే
ఖాం లలాటసీమ్ని లలితామావిభ్రాణం ఆననచన్ద్రమరూపాభిరభితా
పహారిణీభిరపాఙ్గచన్ద్రికాభి రానతజనమతికుముదినీముల్లాసయన్తం వ
క్త్రవారిజవిహారివచోఽధిదేవీవతంసకలికావిగళితమకరన్దధారామివపాట
లామధరకాన్తిముద్గిరన్తం జిహ్వాగ్రసింహాసనాధిరూఢవాదనతురగలా
లాజలబిన్దుపటలీమివ దశనావళీం దధతం బ్రహ్మలక్ష్మీవిహారోచితవక్షోమణ్డ
పర్యఙ్కవల్లికారూపైరుపవీతకలాపైరుద్భాసితం హృదయసౌధాధిరోహణపర
మారిభక్తిమత్తకాశినీనిశ్రేణికాతుల్యేన తులసీమణిసరినాథదామ్నా దేదీ
ప్యమానం సుధాకరకలాసోదరీభవదుత్తరీయకమనీయతయా నిజప్రవాహా
తిశాయివచోలహరీనిర్మాణాలఙ్కర్మీణోఽయమితి విస్మయమాదుపగతయా గ
ఙ్గయైవ కలితపరిష్వఙ్గం, వినతజనవిలోచనశుకద్వన్ద్వవిహారణానుగుణవిట
పాభ్యామివ భుజాభ్యాముద్భాసితం వ్యాఖ్యానకేళివ్యాలోలతయా వర
మతయుక్తివిత్తతేరవనయనమివ కలయతా కరేణ కమపి కిసలయసులభం
తేజఃపుఞ్జం వ్యఞ్జయన్తం, ముకున్దదివ్యపాదభరితసమాశ్రితవిచక్షణచతుస్స
ముచితదివ్యాఞ్జనరేఖయేవ రోమరేఖయా రాజమానం వినతవిబుధమేధా

కథాక్రీడానురూపగభీరనాభీసరస్తటవాస్తవ్యహంససంశయమావహన్త
మున్తరీయమాకలయన్తం విద్యావిఘాతతిమిరభరనిరాసచన్ద్రాయమాణన
ఖరనికురుమ్బం ప్రణతజనమనఃపుణ్డరీకబాలాతపాయితపదద్యుతిప్రపఞ్చం
విగ్రహావిశేషమివ హయగ్రీవస్య చూడారత్నమివ లక్ష్మణమునితల్లజ్యః స
పర్ణమివ సుకీర్తిపరిరబ్ధం హరిమివ మిత్రకుణ్డలశరణ ముత్కృష్టగోవర్ధనంచ
జనకమివ శోభమానగుణశతానన్దవశంవదం పఙ్క్తిరథమివ పరిగృహీతవి
జయార్థసాధకసుమన్త్రసిద్ధార్థం మహానాగమివ మనసాప్యగణితక్షుద్ర
నరేన్ద్రానుసరణక్లేశం ద్వాదశోపసదమివాహీనశ్రుతిదివ్యాసీతావర్గణం
వేఙ్కటేశగురుం విపశ్చితో విస్ఫురితవిస్మయాలిరేఖా విలోకయామ్బభూ
వుః ॥౧౭॥ ప॥ అథ వినీతివశాద్ధ్రుతిముత్థితం కృతనతిం తమనన్తగురోస్సు
తమ్। సముభివీక్ష్య గణస్సుమేధసాం సబహుమానమిమాం గిరమాద
దే ॥౬౭॥ భవానేకో దాతుం ప్రమదలహరీం ప్రాజ్ఞసదసాం పరేషాం చ
తెప్తుం ప్రభవతి వచోదుగ్ధజలధే। తవేరన్యః కో వా రథపదకులానామభి
మతం విదధ్యాద్ ఘూకానాం విలసితవిఘాతం చ జగతి ॥౬౮॥ ప్రతాపా
హాబుహర్వర్త్ప్రతిభటజవాటోపకపటం మథిత్వా పాథోధిం పటువచనమ
న్థానగిరిణా। యశస్తారాకాన్తం యతిపతివచఃకైరవవనీపరిత్రాణప్రౌఢం
భజసి లలితస్త్వం గుణగణైః ॥౬౯॥ అహో వా నిగమశిఖరకాహారసహ
కృపాయమానమానస అనన్తసూరిసన్తతిజలధిపన్తానశాఖిన్ అనవధికకల్యా
ణగుణగణనిధిరసమ్భవదవద్యస్య తవ సామ్యసమ్పదం జగతి కోపి నోపై
తి ॥౭౦॥ తథాహి విచిత్రగోసహస్రవిభూషితోపి సవితా సత్పథాత్ప్ర
చ్యుతిం కదాచన ప్రతిపద్యతే, విశుద్ధోపి విభావరీవిలాసీ విప్రయుక్త* వృత్తి
విరోధమాచరతి, ఘనోపి జలసమ్ప్లవలానుషఙ్గమఙ్గీకరోతి కరోతి చ పరమ
హంసపరాభవం, విష్ణుపదాసక్తోపి తారకానికరస్తామసేషు సమదోషు
రుచిమధికామాధత్తే, మహాభృదపి గిరిర్హరినిగ్రహవిషయో భగ్నపక్షశ్చ
భవతి, కోమలాఙ్గోపి కుసుమనివహో బాణత్వమైన్ద్రీమపైరాసేవ్యతే, వ్యా
కరణపటురపి వాతాశనపతి ర్జిహ్మగభావమావిష్కురుతే, శుచిరపి జ్వలనో
ధూమధ్వజేనపరిభూయతే, సుమనసాంవరోపి పురన్దరః పూర్వవిబుధవిద్వేష

---

* దోషాతి.

ముజ్జ్వలయతి, పుణ్యజనేశ్వరోఽపి ధనదో భవానురాగం భజతి, అమృత
వితరణపటురపి పయోనిధిః పదేపదే భ్రమం సముద్వహతి, సుదర్శనాస
క్తోఽపి కృష్ణః కామోదయసామోదకః, సర్వమఙ్గళాశ్లిష్టోఽపి వృషధ్వజో దో
షాకరశేఖరః, సరస్వతీకాన్తోఽపి సరోజసమ్భవో నాభిజాతః, ద్విజరాజో
ఽపి గరుడః చక్రిణి వైరమారభతే, కురుతే చ రుద్రానుభూతౌ కుతూహల
మ్ ॥౧౯॥ ఇతి నిగద్య విద్వదగ్రేసరాస్సర్వే పురతో మహత్తరభక్తివశాదవ
రిత్యక్తాఞ్జలయో తస్మై వినయసనాథాయ వేఙ్కటనాథాయ హర్షపూర్వ
కం సమ్మైస్సువిశ్రైరారచితం కిమపి కవితార్కికసింహాభిఖ్యారూపమాభర
ణం వితీర్య చరితార్థచేతస స్స్వం స్వమాగారమగమన్ ॥౨౦॥ మదామ్బు
ధారయా యథా మదావళో మదుత్కటో వదాన్యపాదపో యథా వరేణ్య
పుష్పసమ్పదా । ఫణాఫణిర్వజశ్రియా ఫణీ స భాష్యకృద్యథా తథా వ్య
భాదభిఖ్యయా తయా గురుర్ధియాం నిధిః ॥౨౧॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే తృతీయః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిభవః ప్రజ్ఞాసుధావారిధిర్జ్ఞాతః కశ్చన
కల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । వర్ష్మ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం
తృతీయో మహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్ ॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే చతుర్థః స్తబకః.

అథ కదాచిత్ దక్షిణపవనకేలసయరుచిభరకుఙ్కుమరజోలేపకమనీయవ
నీవధూసన్నిధానలాభసంహృష్టపరపుష్టయువతిస్తన్యమానమధురతరగీతము
ఖరితహరిన్తరః విశ్వవిజయధురన్ధరవిషమశరవసున్ధరాధిపప్రతాపాఙ్కు
రశఙ్కాకరపఙ్కేరుహధూళీవికిరణకేళీకన్దళదక్షిణాపచన్దనవనపవమానబా
లపరిరమ్భలబ్ధామోదపితతిః ఉద్యానమణ్డపాధిరూఢవిటపివరవిధీయ
మానవ్రతతీసుదతీవివాహసాక్షీభూతపల్లవహుతవహలాజాహుతిసన్దేహద
ధాన్యలతాన్తకుసుమసన్తతిసనాథః, మాన్ద్రికో మానవతీమానగ్రహవ్యవహా
హలాన్తికో మధుకరఝఙ్కారనిగమారమ్భస్య సౌఖశాయనికః కింశుకముకు
ళానాం వైహాసికః సహకారకోరకాణాం సూచయితుమిష్టసురభితాం నవ్య
తః కామసజ్జిష్టసమాకలయన్ మానయితుమివ మాధవతాం కమలానుకా

ల్య ముల్లాసయన్ అతినెలసన్తాపసాగరకుమారనిశాతితాభ్యస్య కాన్తాజన స్యాన్తో వసన్తః స్వమివ సరసవచఃప్రసూనైరఖిలాగమపరిష్కారమావిష్కుర్వాణం కవికథకపఞ్చాననగురుమాసేవితుమభ్యేతాదరభర ప్రౌఢుర్బభూవ ॥ ౧ ॥ ప ॥ ప్రకృష్టైర్వైద్యుష్యైః కవికథకపఞ్చాననపదే పరేషాం దుష్ప్రాపే ప్రకటమభిషిక్తస్య సుధియః । వసన్తశ్రీరగ్రే విహితగతిరారాత్రికవిధిం సరఃపాత్రే కృత్వా సరసిరుహదీపానకురుత ॥ ౧ ॥ ప్రత్యాదిశ్య పురాతనచ్ఛదఘటానె పత్యాశాటీం మధుః పోత్రీర్య ప్రసవాఞ్జలీన్ కిసలయశ్రేణీకరోదఞ్చితాన్ । మాద్యత్కోకిలగానభేదలలితం మధ్యేవనం నర్తనం చక్రే కర్తుమదభ్రకౌతుకభరం చిత్తేశయస్య ప్రభోః ॥ ౨ ॥ కాన్తాం కాఞ్చనసఞ్చయేషు విజహత్ కజ్జలీధూలీమిషాత్ తాపాయామ్బురముద్వహన్ విరచయన్ కాన్తారవాసవ్రతమ్ । మన్త్రీం కఞ్చన చఞ్చరీకనివహోఙ్కారరూపం జపన్ వృత్తిం యోగికులాఞ్చితామకలయద్భక్త్యా భజన్మాధవమ్ ॥ ౩ ॥ ఉత్తరాం హరితమస్మదభీష్టామద్యదీధితిరసౌ స్పృశతీతి । వక్తుకామ ఇవ దణ్డధరాగ్రే వాయురస్య దిశమాశ్రయతిస్మ ॥ ౪ ॥ ఉన్మేషభాజామపి కోరకాణాముద్గృహ్య మాధ్వీకధనం వనేషు । మస్యే చలన్తం మరుతం వసన్తో భృఙ్గావళీశృఙ్ఖలయా బబన్ధ ॥ ౫ ॥ గ ॥ సురభౌ తత్ర సుమనసామపచయమారచయితుముద్యానముపాగతా గతానుకృతమరాళనికరాః కరానమితమఞ్జరీనిపతితమధుకరస్తబకాద్విగుణీకృతకుచతటకురువిన్దమణిసరాః సరాగోదయ దయితాకలితవివిధకలికావతంసవిరాజితాః జితారవిన్దవదనపరిమళలహరీపరితోషితషట్పదాః చరణాహతాశోకదర్శితపుష్పావళీనిష్పాదితసమ్మదాః మదాధికమహామాముఖరవపునరుక్తసల్లాపసముల్లసితాః సితాభ్రానులేపశర్కరప్రత్యఙ్గకీర్ణపరాగరాజయో జయోద్యతమదనపతాకా ఇవ పరితోవనితాజనా విజహ్రుః ॥ ౬ ॥ ప ॥ మధునా మధురాణి పల్లవానాం నికురుమ్బాణి నితాన్తమర్పితాని । పరిభుజ్య పికద్విజాః ప్రణామైర్బహురాశీర్వచనం ముదా వితేనుః ॥ ౭ ॥ వెలాలఙ్ఘితకుహూముఖప్రణయినీలీలానినాదోర్మిభిర్గౌరీశాననకైతవే జలనిధౌ రాజత్ప్రవాళవ్రజే । పాలాశస్తబకైరదర్శి

పరితో లోలమ్బజాలాక్షిప్తైరరప్పిస్సంహతిరౌర్వపావకభవా సన్ధ్యాభ్రిత్త ధూమాయుతా ॥ ౭ ॥ శాఖాస్తమ్బాగ్రజాగ్రన్నవకిసలమణీదీపదేదీప్యమానాం శశ్వన్నివృత్తిమాధ్వీరసకణపటలీపాతశీతాన్తరాళామ్ । విష్వగ్వ్యాకీర్ణరమ్యస్తబకభవరజోరఞ్జితక్ష్మీం వసన్తో హృద్యాముద్యానశాలాం హృదయభవవిభోర్నిర్మమే నర్మహేతోః ॥ ౮ ॥ వసన్తసమయే తస్మిన్ వారణాద్రిపహారిణః। ఉదభూదిన్దిరాజానేరుత్సవో లోకవిశ్రుతః ॥ ౯ ॥ గ ॥ జాతుచిమత్సవే జగతీధరః పూర్వ ఇవ శర్వరీవిటం ముక్తాకిరీటముద్వహన్ ఉపకణ్ఠగతఘనతిమిరభరఘనగళితహారికోపానుకారికుణ్డలకురువిన్దఘృణిమాలాబాలాతపపరివ్యక్తపరిస్ఫురదాననపయోరుహః నిరవగ్రహనిర్గత్వరకరగ్రహరుచిధునీఫేనసికరాకారేణ హారేణ చారుణా చకాసితః వక్షఃస్థలీవిలసమానకౌస్తుభధామవ్యామోహసన్దాయిహరిచన్దనానులేపరఞ్జితతయా కుఙ్కుమపిఞ్జరికరజఃపిఞ్జరం సాగరమపి విద్రుమలతావితానశోభాసురమనుకుర్వన్ ఆనమితాఞ్జనానామఘునితతిరజనీమపనేతుమఖిలపిహితసప్తపదమౌఖనిధిముజ్జృమ్భయితుమపి సూర్యాచన్ద్రమసౌ సుదర్శనపాఞ్చజన్యకైతవేన కరాభ్యాముద్వానయన్ వక్షోవిహారిలక్ష్మీకరతలకనదర్ణోజకుమారపికిస్ధకిఞ్జల్కబృన్దసన్దేహచిన్తామణినా చేలేన సన్తానవకిసలయేన సముల్లసితః ప్రసూనసమయ ఇవప్రస్ఫుటతిలకః వారిధిరివ వ్యక్తోర్మికః వలాహక ఇవ వ్యఞ్జితకఙ్కణః గిరిరివ గైరికాఞ్చితపాదకటకో భగవాన్ మదావళమహీధరమౌళిశేఖరో వరదస్సాయన్తనఘనసవర్ణం సుపర్ణం మేఘ ఇవ మేరుశిఖరం క్రీడామయూర ఇవ మణిసౌధమారుహ్య కాఞ్చీనగరవీథికాసు గతాగతాని లీలయా కలయిత్వా మాలయాదాత్మనః ప్రాతిష్ఠత ॥ ౩ ॥ తదాత్వే ॥ వ ॥ పతఙ్గరూపే పతగాధిరాజే నీలో బభౌ నీరధిజావిలాసీ । వికాసభూమ్నా రుచిరే పలాశే విహారమఞ్జన్నివ చఞ్చరీకః ॥ ౧౦ ॥ ముఖరుచిజలధౌ మురాభియా తేర్నయనమధత్త నవీనపద్మరీతిమ్ । మృగమదతిలకేన తత్రజజ్ఞే విరుపమనీలసరోజసాహచర్యమ్ ॥ ౧౧ ॥ కురువిన్దమణీగణాన్వహన్నరవిన్దస్య రుచామపాసహీన్ । హరిరన్వకరోదుదిత్వరైరుడుజాలైరుపగూఢముష్ణరశ్మిమ్ ॥ ౧౨ ॥ నిజతనుమ్వ్యాసూర్యసుతాతటీయుగవిజృమ్భిశరస్తబకోపమామ్ । హరిరు

యస్య స చాతురయో ర్యుగీ మతితరాం జనగజ్జన మాదధే ॥ ౧౩ ॥ వి
ద్యావద్భణకోపహాశీరమణయో ర్వ్యధ్యావిరోధం మిథస్సామ్యాధిక్యపరీక్షణా
య సన్నృశః సౌన్దర్యభూమాన్నా స్వయోః । విస్రమ్యాభ్రతర మలావిలాసివద
నా మ్భోజస్య పార్శ్వ స్వయామాయాతౌ పితదాతపత్రయుగళీవ్యాజేన
తు వ్యాతుహే ॥ ౧౪ ॥ కల్పాన్తప్రథమాన వారిదఘటా ప్రౌఢారవాడమ్బ
రప్రత్యాఖ్యానఘురద్ధనైరవిరతైః ప్రస్థానభేరీరవైః । జామాతుః కమలా
సఖస్య జలధిర్విజ్ఞాయ యాత్రోత్సవం ద్రష్టుం ప్రాప్త ఇవ వ్యరోచత జ
నస్తోమః ప్రణామోత్సుకః ॥ ౧౫ ॥ ఉత్కర్షం మమ సంవిధాతుముది
తః పద్మాసహాయోఽస్య నస్సజైవ సమ్ప్రీతికృత్యా తామనుపమాః పుత్రే
వలద్వ్యపిణః । ఇత్థం నిర్భరకౌతుకోదయజుషా కాఞ్చ్యా ఫురా ప్రేరితం
తస్యై ద్యోతలమారుహో జనతాపాదోదితం భూగజః ॥ ౧౬ ॥ సేవా
హేవాకిదేవాధిపతిసనంనయాద స్తహస్తాగ్రముక్తైః ప్రత్యగ్రైః పారిజా
తప్రసవసముదయైరగ్రతో విశ్వనేతుః । కర్పూర్యఘాతం నిపేతే జలధర
పటలీజ్ఝల్లోలత్పతాకాకోటివ్యాఘట్టనేన చ్యుతమివ గమితైస్తారకాణాం
సమాజైః ॥ ౧౭ ॥ విహారయాత్రాజుషి విశ్వభర్తా వాదిత్రశబ్దో దివమ
భ్యరుతుత్ । నిజాశ్రమే సత్వరతాం మహానాం నిర్బాధసేవావసరం వి
వక్షుః ॥ ౧౮ ॥ ఉదఞ్చయన్ హర్షభరం శ్రుతీనాముత్సార్య దూరే జ
లరాశిఘోషమ్ । విశ్వం పునానోఽభువాద్యశబ్దో వేదాన్తవిద్యాగురు
తన్వకార్షీత్ ॥ ౧౯ ॥ మురద్విషోమూర్ధ్నిమృగాఙ్కకల్పాముక్తాతపత్రావలి
రుల్లలాస । ఉల్లోలలోకవ్రజవారిరాశేరుద్గత్వరీ ఫేనపరమ్పరేవ ॥ ౨౦ ॥
దిగ్వధూరత్నతాటఙ్కైర్ద్యోతలారణ్యపల్లవైః । ఛత్రైశ్శిరుద్యద్దినాధీశమి
త్రైరిరసైర్యరభూయత ॥ ౨౧ ॥ విశేషతో భూషితమాత్మకాన్తం విభుం
ప్రవాహైణ విలోకయన్త్యాః । రాగప్రరోహా రుచిరప్రదీపవ్యాజాద్వ్యజృ
మ్భన్త వసున్ధరాయాః ॥ ౨౨ ॥ విస్ఫురత్కనకచేలవేష్టితా వీధిషు స్థల
రథాః పదేపదే । బాలచణ్డకరమణ్డలోల్లసత్పార్శ్వపర్వతరుచం వ్యవృణ్వ
త ॥ ౨౩ ॥ అగ్రేగృహేరచితఘోషముచ్చైరేకే సముచ్ఛ్రితశ్రుపురమ్భరాణి ।
మరుద్గణానాం మహవీక్షణార్థమాహ్వానమారాదివ కల్పయన్తః ॥ ౨౪ ॥
ఉత్కమ్పశాటీలలితా మురారే రుచ్చైః పతాకావలి రుల్లసన్తీ । సె

వాసరాణాం దివి దేవతానాం ససృజ స్వేదమపాచకార ॥ ౨౫ ॥ ఉద్య
ద్దినకరబిమ్బదలోహితా మన్దమారుతముపార్చ్యధూనితాః । వ్యోమని ధ్వ
జపటా విరేజిరే సాయమమ్బుధరసఙ్ఘయా ఇవ ॥ ౨౬ ॥ విచిత్రపుష్పైర
వకీర్యమాణాం వీథీం రమానేతరి గాహమానే । పీఠాకృతే తస్య విలా
సినీనామనేకధా చిత్రితమావిరాసీత్ ॥ ౨౭ ॥ లలనా మసీలలిత మేకలో
చనం విరచయ్య శౌరిముపసేదుషీ జవాత్ । అదసీయకాన్తిలహరీవిలేపనా
దపరంచ కాచన దధౌ తథావిధమ్ ॥ ౨౮ ॥ అనులేపనాయ మృగనాభి
మఞ్జసా పరికల్ప్య కాపి కరపల్లవే యయౌ । విభుదేహకాన్తివితతేరదస్య
చామపి తారతమ్యమవలోకితుం కిల ॥ ౨౯ ॥ సతతం విధూతతమసా స
మేయుషా సుమనోగణం రుచిరవాసనాజుషా । కబరీభరేణ శఫరీదృశో
జవాదధిగత్య ముక్తిమధికమ్యతిర్దధే ॥ ౩౦ ॥ *కరపఙ్కజం కలితహంసకం
జవాదపి సున్దరీమిలితపట్టివల్లవమ్ । వితతాన కాచన విశాలలోచనా
తదభూదయుక్తమపి యుక్తిమేదురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనురాగసిన్ధురవలోకనా
ద్విధోర్మను కజ్జదమ్మ ఇతి మానినీ పరా । కిమసూచయద్గళగతేన పాణి
నా గళిలోలహారమణిపాతశఙ్కయా ॥ ౩౨ ॥ నవకుఙ్కుమేన నతమ
ధ్యమాపరా న తతాన రఞ్జనమురోజయోర్ద్వయోః । తరసా తతో౽ప్యరుణి
మానమాదదే తరలీభవన్మణి † రుచా తదావృతమ్ ॥ ౩౩ ॥ మహిళామణేర
ధరితశ్రుతిర్వ్యహా మధుపేన యోగమవతంసపల్లవః । పరితో౽బభావలభ
తే తథావిధః పరదేవతాపరిసరే కుతో గతిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ముకున్దవీక్షోత్సవరయా
లలాటే ముక్తాలలన్తీం గవరా బబన్ధ । పరిష్క్రియాజాయత తత్ర తాదృక్సా
రమ్భోరు స్వేదపయఃకణానామ్ ॥ ౩౫ ॥ కాఞ్చీగుణప్రసభముం వరదం భజ
న్త్యాః కాఞ్చీగుణస్య విరహేణ నకాపి హానిః । ఇత్థం విచిన్త్య హృది కిం
రశనాకలాపం సఖ్యా వితీర్ణమపి నజ్జగృహే న కాచిత్ ॥ ౩౬ ॥ కచసం
హతినామిన్ద్రసైంహికేయో ముఖచన్ద్రస్పృశి ముగ్ధలోచనాయాః । పరితః
కురుతేస్మ రత్నదానం కుచభూభృత్ గతివేగశీర్ణహారః ॥ ౩౭ ॥ వేలావిల
ఙ్ఘిగతివేగవశాద్వికీర్ణాం కాన్తా కరేణ కచసంహతిమాబబన్ధ । తత్ర భ్యుత్ప్ర
జి తథావిధపుష్పశోభాం తస్యా నఖావళిరుచః కలయామ్బభూవుః ॥ ౩౮ ॥

* ధృతహంసకం శయపయోరుహం రయా † సశైస్త

పశిపదచలితం బభౌ పరస్యాః శ్రుతిగత ముత్పల మున్మరన్దధారమ్ । స్వపిధ ముపగతే హరౌ సపత్న్యా నటదివ నిర్గతసమ్మదాశ్రుబిన్దు ॥౩౯॥ గలిత యగలితే స్వకీవిబన్ధే కలితకరామ్బురుహా పరా విరేజే । వ్రజయువతిదు కూలహారిణో౽స్మాన్నిజవసనం పరిపాతుముద్యతేవ ॥ ౪౦ ॥ ఇతిద్రుతపద క్రమోచ్ఛలితచారుహారావలీమరీచినిభనిర్ఝరీకనదురోజపృథ్వీధరః । ముఖామ్బురుహవాసనావితతిలాభలోభభ్రమన్మధువ్రతపరమ్పరామతివిధాయికీర్ణాళకః ॥ ౪౧ ॥ విలోలమణినూపురధ్వనిసుధాతరఙ్గావళీవిశృఙ్ఖలవిబోధితప్రసవబాణవీర్యాఙ్కురః । నిరర్గళకుతూహలాన్నిఖిలపౌరకాన్తాజనో వ్యలోకత రమాసఖం వివిధసౌధవాతాయనైః ॥ ౪౨ ॥ గ ॥ ఇత్థమ మ్బురుహాక్షముద్వీక్షమాణానాం పౌరచకోరాక్షీణాం కటాక్షైః సెన్దిన్దిరాళిన సెన్దీవరవన్దనమాలికా ఇవ తథావిధముకున్దసౌన్దర్యసన్దర్శనసానన్దచేతసాం తాసాం శ్లాఘావచనసమయసముల్లసితైః దశనకిరణకలాపైః సచన్ద్రాతపా ఇవ సశారదవారిదా ఇవ కీర్యన్త దశ దిశః ॥ ౪ ॥ వ ॥ తాటీరపఙ్కాగచితాఙ్గరాగాః కర్పూరవీటీకనదాననాబ్జాః । కస్తూరికాగన్ధికపోలమూలా మల్లీసరావేష్టితమౌళిభాగాః ॥ ౪౩ ॥ సమ్మర్దవేళాసు విలాసినీనాం సర్వాఙ్గసంస్పర్శసుఖం భజన్తః । కటాక్షధాటీవివృతానురాగా విటాగ్రగణ్యా వ్యవలన్త కేచిత్ ॥ ౪౪ ॥ విజృమ్భితస్వేదవిధూనితాగ్రం విశేషకం కో౽పి యువా నఖాగ్రైః । తస్యాన్యథాపూర్వమివ వ్యతానీత్తన్వ్యా ముఖామ్భోరుహముఖావభాతిమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఆమర్దకాలే ము హతాత్పతన్తం హారం నిరుద్ధానఘవాదరేణ । పస్పర్శహస్తేన విటః పటీయాన్స్తనోరుహం కస్యన వారిజాక్ష్యాః ॥ ౪౬ ॥ స్మేరీకమగ్రే సరసీరుహాక్షం కాన్తాననం కామపుమర్థసిద్ధ్యై । పశ్యేతి యూనః పటువాక్యమేరా విచార్య కాన్తా వినతాననాసీత్ ॥ ౪౭ ॥ ఉదన్వదూర్మిస్వనసోదరీభిరుత్తానతాళధ్వనిధోరణీభిః । కర్ణాన్ని రోధాన్యమివ ప్రజానాం కాలుష్యమన్తఃస్థమపి క్షిపన్తః ॥ ౪౮ ॥ పద్మాక్షమాలాభిరలఙ్కృతాఙ్గా భక్తిప్రసూనోదయవల్లరీభిః । మూలాని ముక్తైర్ముహురుద్గిరన్తో నామాని నాళీకవిలోచనస్య ॥ ౪౯ ॥ హర్షాశ్రుపూరైరభిషిక్తగాత్రా నిరన్తరనిర్యత్పులకప్రరోహాః । నృత్తో

పవన్నా నిబిడీభవన్తో భక్త్యాన్వగచ్ఛన్ భగవన్తమస్య ॥ ౪౦ ॥ అటీక
మానం కమనీయభావం ధాటీవిశేషేషు విహఙ్గనేతుః । నిరీక్ష్య శౌరిం ని
ఖిలా జనౌఘా నిరర్గళం కౌతుకమన్వభూవన్ ॥ ౪౧ ॥ ఆభ్యేత్య కేచ్ఛి
చ్ఛ్రుతిభూషణత్వం హారేరశేషశ్రుతిభూషణస్య । వతంసపుష్పం ప్రణనస్త
హస్తాద్ద్విజోపపన్నేషు సకౌతుకేషు ॥ ౪౨ ॥ విహఙ్గరాజస్య విహారచార
హారో హారేర్వ్యకాసి కమ్పలేన్ష్మ । అహిభ్యౌమాన్తామహమర్దనో౽సౌ ని
హాజ్ఞిప్తేదితి శఙ్కమాన ॥ ౪౩ ॥ గ॥ ఇత్థం విహారయాత్రోత్సవవిహి
తభావే దేవే, సోపి కవికథకకణ్ఠీరవగురు రకుణ్ఠితాం భక్తిము న్నర్వహాద్భిర
న్తైవసద్భి స్సహ సర్వ్వరమాగత్య నిఖిలజగదానేచనకప్రభావ న్తం నిగమపరి
పదామ్రేడితప్రభావం తం భగవన్తమధిరూఢవినతానన్దన మభివన్దనపూర్వక
మపూర్వవిస్మయవిస్తారితాభ్యా మానన్దపయస్సన్దోహసాన్ద్రాభ్యాం లో
చనాభ్యా మాపీతమాహాలీచ బద్ధాఞ్జలిపుటః పుళకముకుళితతనురనుభూ
వ ॥ ౪ ॥ ప ॥ పద్మాభీష్టం తద్వహన్ ధామ దివ్యం ప్రాకీనో క్త్రిరావలరూ
పః పతఙ్గః । అగ్రే దివ్యస్యాస్య వేదాన్తసూరే శ్శ్రాత్మ్యాజం శర్మమే
షం వ్యతానీత్ ॥ ౪౪ ॥ గ॥ తతస్సరభసమర్చకజనోపనీతం సర్వతోము
ఖప్రముఖైరపి సమ్భావనీయం, దేవస్య దనుజద్విషో దివ్యమాలికాదిక ము
తిసారమవనతిమాసేమమా శిరసా స భక్తిజుషా మగ్రేసరః ప్రతిజగ్రా
హ ॥ ౬ ॥ తత్క్షణే తథావిధవరదాభిరూప్యవిలోకనవిస్మయమానమానసః
కవికథకకేసరిగురుః “తురగవిహగరాజ” ఇత్యాదిశ్లోకవిశేషభూషితాం
కామపి కలితకవిసులకుతూహలవితతిం స్తుతిం వరదరాజపఞ్చాశదభిఖ్యాం
విఖ్యాతిభృతామచరమో నిరమిమీత ॥ ౭ ॥ జాయాపరాధీనభుజాన్తరా
శం ఛాయాపరాభూతపయోదడిమ్భమ్ । యువాన మాసాద్య తదుక్తి
కాన్త్యాన్నవాన్ విలాసా న్ముముహు రాతతాన ॥ ౪౫ ॥ గ॥ వ్యథత్తచిత్తే స
దుర్య్యాదిజనదన్తావళయన్తా చిన్తామిమామ్ అహో దేవస్య విహారయా
త్రామహోత్సవవిభవానామలోకగమ్యమాపస్యమ్ ॥ ౮ ॥ ఇహాఖిల జనా
విధవిభూతివిలసిత మాహాత్మ్యాన మమీషాం జనానా మహీపథాభ్యన్తీన మార
చయ్య కిమపి వచసామగోచరం కుతూహలముత్పాదయతా భగవతా
ముక్తిరపి పునరుక్తిమనాయ్యాతి ॥ ౯ ॥ ప॥ కుఞ్జరాచలధౌరేయం సఞ్చర

న్నమితస్తతః । కౌతుకాదనువవ్రాజ కవితార్కికకేసరీ ॥ ౫౬ ॥ వీథీషు వీ-
థీషు విహారభేదానాప్లోదవక్షీ హరిరాళలయ్యా । వేగాదపావృత్య పునర్ద-
గాహే వేతణ్డశైలేన్ద్రతటీకుటీరమ్ ॥ ౫౭ ॥ సిన్ధురాచలమారూఢే సిన్ధురా-
జసుతాసఖే । బన్ధురాన్తరవ్యాజబన్ధురాప స మన్దిరమ్ ॥ ౫౮ ॥ ౫ ॥ ఇత్థ-
మస్య మధువిద్విషో దేవస్య మహోత్సవే విజృమ్భమాణే తదతిశయావ-
లోకనమపదిశ్య సమాయాతో విఖ్యాతివిహారసీమా విద్యారణ్యనామా య-
తిరముష్య వేఙ్కటనాథగురోః కవికథకసింహేతి బిరుదమసహమానః కథా-
హవకౌశలం నిజం దిదర్శయిషుస్సవిధమాజగామ ॥ ౬౦ ॥ స మధ్యస్థాన్
తివారిథీన్ బుధజనాన్ కృత్వా మనస్సమ్మతాం స్తరే వ్యాకరణే తత్రైవ
నిగమప్రాతావతంసేప్యపి । ప్రౌఢాం యుక్తిపరమ్పరాం నవనవామా-
దాయ వాదాహవప్రారమ్భం ప్రథయామ్బభూవ తురీవత్ ప్రజ్ఞావదగ్రేస-
రః ॥ ౬౧ ॥ సఖ్యానానటదిష్టచూడమకుటీసమ్భావితదివ్యావగానిర్వ్యా-
ఘాతసముద్యదూర్మిసమాజాన్ ప్రత్యర్థిశతఘ్నాతమాన్ । వాదే తత్ర వవర్ష
వేఙ్కటగురుర్వాచాం భరానద్భుతాన్ ప్రత్యగ్రేతరభారతీప్రభృతిభిర్మా-
న్యైస్సభాజీకృతాన్ ॥ ౬౨ ॥ ౫ ॥ తేన కథకజనమూర్ధన్యేన గురుణా తదా
నీమువన్యస్తమనన్యసామాన్యం యుక్తికదమ్బకం నిశేషదర్శనమివ ఖాత్రి-
త్తాన్తిర్విలసితమివ రుషం వాసరముఖమివ వాసతేయీం ప్రభాకరతేజ ఇవ
ప్రాలేయధారాం ప్రవదనమివ ప్రారబ్ధవృజినధోరణీం విద్యారణ్యఫణితిమ-
పనీయ మనీషిజనమనసి ముదమజీజనత్ ॥ ౬౩ ॥ తదాఖలు కథాసమరస-
ముచితవచోనికరశరధారావితరణకలావలాహకేన నిగమశేఖరదేశికేన ని-
రాకృతే జీవపరయోరభేదవాదే శాసితేషు త్రైక్యకథావిద్వేషిభాషి-
తేషు సాధితే బాధితానువృత్తిభఙ్గే ప్రతిక్షిప్తలక్షణాయాం బ్రహ్మపద-
లక్షణాయాం శమితే శాబ్దాపరోక్షవత్త్వే సమాపితే సాధనచతుష్టయపూ-
ర్వభావాభిలాపే నిర్వాపితాయాం నిర్విశేషవిషయనిర్వికల్పకకథాయాం
అదృశ్యత్వం నీతే దృశ్యత్వానుమానే ప్రఖ్యాపితబాధే పరబ్రహ్మాధికరణ-
బోధే ప్రకటితభఙ్గే జీవన్ముక్తిప్రసఙ్గే భావితలోపే భావరూపాజ్ఞానప్రలా-
పే విఘటితవిహారేషు బ్రహ్మావాచ్యతావ్యవహారేషు జాతనిరాసేషు జ్ఞా-
తృత్వాధ్యాసవచోవిలాసేషు ఉద్ఘాటితాయాముపదేశానుపపత్తౌ అకలి-

తాయామఖణ్డవాక్యార్థఖణ్డనకలాయాం అమ్బరకోరకీకృతాయామవిద్యా
స్వరూపవర్ణనాయాం నిరూపితనిస్తారేషు భేదదూషణవిస్తారేషు నిర్ణీతేవి
మిథ్యోపాదానైక్యే సముత్థితాయాం మహామహాత్మతాయాం ప్రతిష్ఠాపితేవి
శిష్టాద్వైతే సన్దర్శితాయాం సగుణనిర్గుణశ్రుతివ్యవస్థాయాం ప్రపఞ్చితే
పయోజలోచనపారమ్యే సూచితేమాత్రస్వారస్యే సిద్ధాన్తేషుపశ్చారా
త్రపరిపన్థిసిద్ధాన్తేషు శమితేషు శఙ్ఖచక్రాఙ్కవిరోధిశఙ్కాశతేషు నిఖిల
గురుజనపరిగృహీతా నిగమపదవీ నిరవద్యా వ్యద్యోతత॥ ౧౨॥ ప॥ తతఃప
రం పరాభూతస్తం గురుం వినయోక్తిభిః। విశేషాద్బహుమన్వానో విద్యా
రణ్యయతిర్యయౌ॥ ౨౧॥ తదను తస్య విద్యారణ్యస్య వాదాహవాహవోద
యఖిన్నస్యాపి వ్యపాయముపేయుషి స్పన్దమానకోదణ్డవేతణ్డకరవికీర్ణార్ణః
శీకరైరివ సురభినిర్ఝరాయార్జితయశఃప్రరోహైరివ మల్లికానికరైర్విరహి
జనధైర్యానలమస్త్రీకరణమణిభిరివ క్రీడావనవిహరమాణమన్మథనృపాలమ
ఙ్గళప్రదీపైరివ పాటలైరపి సౌరభంకిమపి సర్వజనమనఃప్రియఙ్కరమబిభ్ర
రయః ప్రతిపథనమల్లసత్పిపాసాలీకారమణీవదన రామణీయకవిలో
కనవ్యాసక్తపథికలోకవిస్మృతప్రస్థానవ్యాపారః మలయజప్రాయానులే
పాస్త్రాక్తికప్రాయవిభూషణాః పల్లవప్రాయపరిస్తరణాః పద్మినీదళప్రా
యవ్యజనాః కర్పూరప్రాయవీటికాః కాన్తాజనానాతన్వాః తృష్ణాతరళ
మృగకులవిలోచనశఫరమేదురాః మృగతృష్ణాజలధీః దిక్షుదిక్షు లక్ష్యా
నక్షోరాకలయః అసహిష్ణురక్తాఙ్గసఙ్గవిహారాణాం మాపసరికస్పలిలకేళీనా
మన్తరాయో దన్తావళమదానా మాజ్యాహుతిరరణ్యజ్వలనానా మపూ
ర్వోత్తేజనమస్కరమణేః వైజననశ్చక్రవాకానాం వైతణ్డికో వానప్రస్థవై
ఖవానాం సంవర్తసమయస్పన్దనలపర్యాయ మూర్యాతపనిశ్శేషవిశోష్య
మాణనిఖిలసరిదోఘో నిదాఘః స్వాత్మానమివ శుచితయా విఖ్యాతి ముద్వ
హన్తమాచార్యం బహుమన్తుమనా ఇవ సమాయయౌ॥ ౧౩॥ ప॥ నిదానే
వనదాహస్య నిదాఘే సముపాగతే। స్వాగతం మధురైరాన్ద్రైరాతతాన
వనప్రియః॥ ౨౨॥ అహ్నాంపత్యా శీతతామాత్రహాస్తం బిమ్బవ్యాజాదమ్బు
పూరం ప్రవిష్టే। త్రస్తా తస్మాత్తాపి సమస్విన్యలిష్యే పఙ్కేజాద్రౌ వారి
జాక్షీజనానామ్॥ ౨౩॥ ౫॥ సచ యతిత్రసరస్సు సహ సహచరైర్విరచితా

వతారాః తారావలీవ్యామోహావహావట్ఘాజతటీకీర్ణవారిశీకరాః కరా కలితశృఙ్గవినిర్గళ దమ్బుధారా సేచిత దయితవదనసీమాః సీమాతిలఙ్ఘితరఙ్గ పరమ్పరానుషజ్ఞపరిగళితాఙ్గరాగాః రాగాధికరమణోపహృత కమలకహ్లా రకుముదకువలయాః వలయావళీశిఞ్జితవాచాలితహారితో హారితోపలభూ షణనిర్విశేషనిజాఙ్గాపఙ్క్తిశైవలాః వలాహకాకారవిలులిత చికురచయవి లోకనకాన్దిశీకకలహంసకులాః కులాచలసఖకుచాహతిక్షుభితజలాశయాః శయారవిన్దసన్తాడితసలిలరవరచిత రథాఙ్గమిథునాపనయినాః నయనాభి నగతారుణ్యాస్తారుణ్యావతారదీప్రమదాః ప్రమదా విలాసిజనహృదయ చోరాః విహారాః విరచయామ్బభూవుః ॥ ౧౪ ॥ వ ॥ విహృతౌ విభుతే తుఙ్గామణీనాం * దళితే హారతుషారధామ్ని తూర్ణమ్। కుచకోకయుగీ ననర్త కో వా కుతుకం నాప్నుతి కుణ్ఠితే౽భియాతౌ॥ ౬౪ ॥ తస్మిన్ గ్రీష్మే తాపవేగం బుధానాం త్రయ్యన్తార్థస్యేవ దుమాధ్వీకవన్మైః। ప్రత్యాదిశ్య ప్రత్యూహం వెఙ్కటేశో వాచాందూరం వ్యఞ్జయామాస హర్షమ్॥ ౬౫ ॥ అనన్తరంచర మేతరహరిదన్తరావతీర్ణసమీరణవికీర్ణకుటజకేతకకన్దళకదమ్బ రజఃకదమ్బవిస్రమరపరిమళాఖిలావని జమ్భృమ్యమాణజమ్భరనిచయపరిచ రీరావపేయమానైః అమ్బరతటాక విజృమ్భదమ్భోజినీదళానుకారిభిః అయుతజనమనస్సముద్వేల దసముశరానలకన్దళిత ధూమసన్దేహావహైర మ్భోవాహైః రన్ధకారితదశదిశావకాశః। జగతీతలవిహారిమనసిజ మహీ పాలసముచితమహనీయనీలనీరదవితానాన్తరాముక్తముక్తాసరాకల్పకల్ప పయోధారాసార్ద్రః సాన్ద్రస్ఫటిక శ్వేతకులానాం సావిదల్లి శ్చన్ద్రాజ్ఞవి హాజ్ఞవిద్రావణస్య నిగళ విశేషః పథికానాం నిశీథో నీరజాక్షీనిద్రావిలసిత స్య వాస్తికో నాళీకవనానాం ప్రత్యూహః ప్రభాకరతేజసాం అరణిరచి రరుచిపావకస్య కృష్ణ ఇవ కృతార్జునామోదః దాశరథిరివ దర్శితకబన్ధని పాతః సుమిత్రాసుత ఇవ సూచితమేఘనాదభేదః సాయంసమయ ఇవ శిఖిసముల్లాసహేతుః పరివ్రాడివ పరిగృహీతకరకః పృథివీపతిరివ ప్రథ మానవాహినీసనాథః ప్రౌఢరోగీవ ప్రశాన్తరజఃప్రచారో దిగ్గజగళమహా రనిర్గతగర్జితగరిమధిక్కృతిచతురఘనాఘనస్తనితజనితభయ పతగపరివ ద

---

* భ్రుకుటికే.

వినుక్తవవాగమో ఘనాగమ స్సముజ్జాయత ॥ ౧౫ ॥ తదానీంకిల ప్రాగా వర్త్యమానేన మరుత్కదమ్బైర మ్భోధరవస్థానమహీధరేణ। విసృత్వమా పేవియదమ్బురాశౌ దివ్యామృతం దృగ్విషయో బభూవ ॥ ౧౬ ॥ సముపేయుషా సమన్మథేనసాకం విహారస్త్రీషు తటిద్విలాసినీషు । నిపతత్కరకానిభప్రసూనైర్వ్యవలె తద్భ్రమరైర్వలాహకామైః ॥ ౧౭ ॥ అధిగగనమఖణ్డమణ్డలం చణ్డభానోః స్పృశతి జలదదమ్భాదుత్థితః సైంహికేయః । ఇతిభువనగతాభిః పద్మినీభి ర్నిలీల్యే మధుకరకులగర్భం మానయస్త్రీభి రన్తః ॥ ౧౮ ॥ విభ్రతీ ఘనరుచీవిపతాకాం గర్భితామ్బరమసౌ గగనాబ్ధా । కాలనావికవరేణ విముక్తా కాళికాతరణి రుల్లసతిస్మ ॥ ౧౯ ॥ వ్యోమనృత్తపరచఞ్చలానటీపాదవిచ్యుతమలక్తకద్రవమ్ । శక్రగోపనిచయం శశజికిరే విద్రుమప్రతిమవిగ్రహం జనాః ॥ ౨౦ ॥ గగనవటతరోర్ద్ధీరవాతైరభిహతిమేత్యపమోదపాళిశాఖా । అనుకలమమహీభేదికోపదమ్భా త్ఫలనిచయం వికకార దిక్షువితను ॥ ౨౧ ॥ విషోల్బణాజ్ఞ వారిదపన్నగన్దాగ్రి విశృఙ్ఖలం నర్తయకేకినాయ । * కదమ్బధూలీకపటాదదాశిరం కాలోన్నపాలః కనకామ్బరాణి ॥ ౨౨ ॥ బరిజృమ్భద్వీచీవిచలితతటీకైః తకపత్రద్విజో రాజివ్యాజాన్మలయబభారాలేపముచితమ్ । వితన్వానాః ఫేనావళినిభదుకూలేన లలితాస్సరస్వన్తం కాన్తం సరభసమసేవన్త సరితః ॥ ౨౩ ॥ సమన్తాదుల్లోలైస్సలిలధరకల్లోలనివహైస్సముల్లాసం కర్తుఞ్జగతి తటితా విద్రుమవతీ। నభఃపారావారే నవజలజశోభాం విదధిరే బలాకానాం మాలా బహుళరుచివిద్యోతితదిశః ॥ ౨౪ ॥ చఞ్చలాభరణోపేతాం చఞ్చత్పృథుపయోధరామ్ । అఖణ్డలదిశం శ్యామామస్ఫుటం సస్వజే రవిః ॥ ౨౫ ॥ ఉత్సవం వృషమహీభృతి శౌరేయత్కరైర్ద్విపదాముపలాశ్యమ్ । వీక్షితుం గురురవాహసి తస్మిన్ విశ్వహృద్యవిభవోఽఖిలలావ ॥ ౨౬ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే తురీయః స్తబకః
కల్పద్రుః కవివాదివక్త్రపదనాత్పృజ్ఞానుధావారిధేర్జాతః కల్పనకల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా।వర్ష్టన్ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీంతురీయో మహా నస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

* కన్యాళి

అథ వృషశిఖరీన్ద్రోర్వన్దనే సాభిలాష స్సహాశ్రితైర్ధిర వేత్తై స్సార్వభౌమోగురూణామ్ । కవికథకమృగేన్ద్రైః కౌతుకాదేవ కాఞ్చ్యా నిగమజలధి సూర్యో నిర్యయౌ వీతసిన్ధుః ॥ ౧ ॥ ౪ ॥ స గురుకుఞ్జరః కుఞ్జరమవమానద్ధర్వ కాన్తాప స్తన్యమానమఞ్జులతరగీతరవద్రవీకృత దృషన్నిష్యన్దసన్దోహావహశృఙ్గసఙ్గి గగనసరిదమ్భః క్రీడారమ్భసమ్భృతసమ్భ్రమవిబుధవధూవిధూతచికురభర సౌరభసర్వస్వహరణధూర్వహసమీరచోరసఞ్చార సముచితదర్యన్తశాలివర్యన్తశోభితం వానవపురీగోపురదరీరాజదహరీరాజికబరీకాన్తిలహరీతిమిరభరసన్దర్శనకన్దళితవిప్రయోగగనముత్పాదకవిభావరీసమాగమశఙ్కావశే పునఃపునరువక్రాన్తకస్తు సఞ్చర రథాఙ్గమిథునపతఙ్గ విక్షేపకీర్ణవికచకుముదకువలయకోకనదపరాగపరమ్పరాకర్బురితకల్లోలశతకలితతయా కనదాఖణ్డలకోదణ్డకరమ్బిత మమ్బరం విడమ్బయతా మధునమయైనేవ మధురసఘనప్రవృషా నిర్ఝరపథే నైవరాజహంసనిషేవ్యమాణేన శరాగ్రేణేవశైల్యశాలినా మానసమదకారిణాపి మానసమదహారిణా సరస్వతాన్తేన సముల్లసితం అనవరతవిహారికుమారముఖముఖదళితమఞ్జరీపుఞ్జనిష్యన్దిమకరన్దధారాభిరుపాన్తసఞ్చారిణీముష్ణకరమణ్డలీం శిశిరకరబిమ్బనిర్విశేషామివ కర్తుమసకృదభిషిఞ్చద్భి రమరనిదత్తైః* కన్దళితసౌరసవననివాసిసారసవధూసరసగీతాకర్ణన సుఖపరవశనిద్రాయమాణశాఖాఞ్చలకులాయకుహరశాయిశకున్తశాబకైః కణ్డూయనపరకరికరటగళితమదసలిలసేకసంవర్ధితైః సరసిజవాసినీనివాససేవాభిలాషవిహిత సమాగమవేగవదిన్ద్రాన్తపశ్యదళికచతుర్ముఖప్రముఖసురపరిషన్నిషేవితనిజచ్ఛాయామణ్డలైర్నాకన్దకున్దసిన్దువారమధూక మరువక కురవకచమ్పకకృతమాలతమాలప్రియాలప్రాయైః పాదపైః ప్రసాధితం విజశాఖాశిఖరాయా వికటతటపర్యటన్మృగాఙ్కకళఙ్కఘూర్ణమానైకధారా విదధానాభిర్హరిశిఖరవిరళీకృతాభ్యన్తరం సన్తతసహచరదన్తావళదన్తాన్తకణ్డూయనసుఖితకస్తూరికమృగప్రకాణ్డం నిజఫణామణ్డలసన్తాడనలీలాసన్తోషితమయూరముఖఘూర్ణితపన్నగ వాలన్ధయ స్తనన్ధయం శశ్వదపిశాఖామృగకరతలచపేటీక్రియమాణతాపసాశ్రమతరుగణాలవా

* సన్దళిత § విధాయినీభి

లం అథ వాద మదమరగిరేః ప్రతిసర్గం ప్రాలేయశైలస్య వికల్పం విన్ధ్యస్య మూర్త్యన్తరం మన్దరస్య భువనభాగధేయమివ భూధరరూపేణ పరిణతం సాగరమివ స్నానవితరణప్రవీణం అమోఘమఖమివ జగచ్చక్షురావిర్భావకారణం సత్పుత్రమివ వంశాలఙ్కారం సమరప్రవృత్తమివ సర్వతో విచలితఖడ్గం సరస్తల్లజమివ సముల్లసితపుణ్డరీకం సవ్యసాచినమివ కృష్ణసారసనాథం అర్ధికన్యావమోధరమివ హార్యక్షవిహారణస్థానం దినాన్తమివ దీవ్యదృక్షశతం, పశ్చాత్ఖమివ పరిచితపన్నగాశనావస్థానం పరిస్ఫురితవనమాలం చ సుగ్రీవసైన్యమివ సువ్యక్తగజగవయశరభం, శృఙ్గిబేరపురమివ గుహాలఙ్కృతం వర్ణినమివ వితతమేఖలం సీహారకరమివ సీలలోహితశిరోరత్నం అచలమపి ప్రకటితప్రపాతం హారిణాఙ్కమపి పరిసరవిస్ఫురదగహనాన్ధకారం తమాఖ్యాతమపి సముపనతశతమన్యుం అఖిలహృదయరఞ్జనమఞ్జనాచలమాససాద॥ ౧ ॥

ప॥ యత్రాధిశృఙ్గముదితాని సురస్రవన్తీస్రోతాంసి సూర్యతనయాపరిరమ్భశోభామ్। స్వేచ్ఛావగాహనకుతూహలసిన్ధురేన్ద్రగణ్డస్థలీగళితదానజలైర్భజన్తే॥ ౨ ॥ వహన్ మూర్ధ్నా దన్తస్ఫురితహరిదస్తామణిగణానన స్తాఘిక్యోఽయం స్ఫుటరుచిరనన్తోద్వహనతః। విమపోత్రితో ముఖ్యన్విదధహిమవ్యాకృతికలాపవీణః పత్రిఖ్యాతం ఫణిపరిబృఢత్వం కలయతి॥ ౩ ॥ హారేశృఙ్గం విహారణవశాత్ప్రచ్యుతిం నీయమానాం పత్కోజేషు త్రిదశసుదృశాం కుఙ్కుమాలేపలక్ష్మీమ్। వప్రక్రీడాచటులగజతాడ స్తథాపైరుదీర్ణా ధాతుక్షోదా విదధతి పునర్యత్ర వాతైర్వికీర్ణాః॥ ౪॥ యస్య శిఖరసీమోదరగతవామోదరభజనకామాయాత సురరామాసీతపారిజాతకలికాపరిపతితమాధ్వీకధారాభిషిచ్యమానతయా సకలగిరికులసామ్రాజ్యాభిషేకసమ్పదమనుభవన్నివ సమ్భావ్యతే॥ ౫॥ ప॥ పాణ్డిమణిశిఖరే యస్య పాణ్డిలేయకిరణస్ఫురన్। కరోతి కరటీన్ద్రాణాం కర్ణచామరచాతురీమ్॥ ౬॥ నిస్సాధారణశాతమన్యవమణీనిర్యన్మయూఖావలీనిత్యాశ్లైషవశేన శాఖివిరుచిం నీలోత్పలశ్రీసఖమ్। బిభ్రాణా ఘనపిశాచదాః జలధరాన్యచ్ఛృఙ్గసీమాన్తరే పశ్యన్త శ్శిఖినో దిశో విదధతే కేకారవైరాకులాః॥ ౭॥ తమథ చలేన్ద్రముద్వీక్ష్య కుశ్యజాసగురురామానుయరహస్యైకవేదీ మునిస్స్వవమకరోత్ అ

హేలాబహేళాశ్శాలా దధ్యకిల సఫలోమత్సజఃల్పకల్పతరుః యదయమనిద
వ్యా శ్రీమత్ఫణిశిఖరిమదధిగతమహిమా మహీధరో నయనపథమధిరోహతి ॥౩॥
అతఖలు జనానాం చిరన్తనసుకృతఫల మేవ నిరన్తరనివాసలాభః, య
త్ప్రాప్తిక్త వైరపకృతభిర్జ్ఞష్మషాం తస్థుషాంవాజన్మ వైదికకణ్ఠవచనైరుదఙ్కి
కిఖ్యా ఆస్వాదనీధరప తేశనసీయ ఆ కస్యవాప్యదయే నకాతుకముత్పాద
యతి యత శ్రీభగవానప్యతిథామా వరమవ్యయమపయః పారావారవద్మి శీత
రిష్యతబిమ్బము స్థానేవ్యవర్యా ప్రస్ఫీతి రవ్యాద్యశపార్శ్వ నిర్ఝరో నవసత్కిల
వ ॥ ఇతి సశ్చిన్తయన్న స్తః ప్రీతివాదిత మోరవిః । అనుగై స్వహ త
స్యాద్రే రధ్యరుహదధిత్యకామ్ ॥ ౬ ॥ తత్ర సగురుః అచ్ఛాచ్ఛతయాప్యా
దుతయాచ బహిరావతితభగవదనుకమ్పారసభరశఙ్కమ్యా మఞ్జురయా ప్ర
మతిపావనతీర్థ సేవాదరాదవతీర్య స్వతత శ్రీభవతో మృదానీపరిష్వక్తస్య మజ్జ
నోన్మజ్జనచలితామ్బ్వాదాచన్ద్రా దభితో విగలితైరమృతబిన్దుభిరావూరితత
యా శీతలీమానమద్భుతముద్భావయన్త్యా మపాంకృత బాహ్యకరణవ్యాపారై
రర్ధనిమీలితలోచనై రధికస్మేరముఖచరణధ్యానరసనిర్భృతావస్థానైరష్టా
రభుమోమన్త్రజపపరిస్ఫురదధరదలైర వైకాలికైర్మహాత్మభి రాసేవ్యమానపరిస
రాయాం స్వామిపుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితస్నానాదినియమకలాపో నిర్మ
లవసనభాసురో నిభృతోర్ధ్వపుణ్డ్రభూషితకక్ష్యావన క్తతులసీనలినాక్షమా
లికో వినయాధిక్యై ర్వృషగిరినివాసిజనై రుచితమారచితసముపచారో
హీరరుహవాపీనివాసనికేతనాభిముఖో నిరగచ్ఛత్ ॥౫॥ ఏవంనిర్గతో గురు
రగ్రతఏవ విపులమణిఖచితతయా విద్యుత్కలాపమివవిశ్వ వ్యామోహఘన
ధరవిదారితమణ్డలాధుజ్వాలావలయమివ ప్రణమదఘనివహ మోహ్యదివిజృమ్భ
కాననం | ప్రాభాతికవిభాకరమివప్రబోధజలజవికాసోపాదకం, కనకకిరీట
మిదం క్షోత్రవమహీభృన్నాథః శిముకి కమలానివాససదనసరసిజకర్ణికోపమానం
విమానముద్రాక్షీత్ ॥ ౮ ॥ అవేత్య చవిస్మయపరవశతయా త్వరితతరంక
తిచిత్పదాని కలితాఞ్జలిర్య యౌ ॥ ౯ ॥ అథతస్య విమానస్యగర్భగేహే నిర్భరబృ
మ్భమాణరత్నాభరణకిరణరఞ్జితవిగ్రహతయా పరితో నిపతితబాలాతపస్య
తమాలపాదపస్య మోహనసమయసమధిగతమన్దరగిరిగైరికరజోలేపస్య మ

హేలాదక్షః సాయన్తనపయోదమేదురస్య నభసః ఖలీకృతచతుష్పరిరమ్భలగ్నకుఙ్కుమపఙ్కానులేపనస్య శమ్బరారాతేః అమ్బుజపరాగపారమ్పరీభరితస్య కళిన్దనన్దినీపయఃప్రవాహస్య చ సమతామవతారయన్తం నిర్మలతరయోగిజనహృదయనిత్యానుషఙ్గాదివ సఙ్క్రాన్తమవదాతభావమఖిలజగదాసేచనకమాసేదుషీభిః భక్త్యావినతస్య భవానీవిటస్య జటాపల్లవపాలికాయామభినవప్రసూనసమ్పదమవతంసచన్ద్రపరిణతరేఖారాజికిరవైఖరీం మౌలిమన్దాకినీపయసి చక్రకచకముదద్యుతిం విస్తారయన్తీభిః సత్త్వగుణబీజరాజిభిరివ సనకాదిహృదయకేదారావాపసముచితాభిః ఫేనావళీభిరివ పాదపీఠఘటితమరకతమయూఖనికరమహార్ణవోద్దీర్ణాభిశ్చరణనఖరేఖాభిరుపశోభమానం నిగమతరుశిఖరోదితేన నిరపాయామోదవస్మితా నికటతటనతవిధిముకుటకటనిహితమణితరణిగణకిరణకబళితేనాపి తాన్తతామపాదబాలేన మహర్షిజనమనీషావధూవతంసాయమానేన పదపల్లవయుగళేన సముల్లసితం కరకమలలాలితరథపదరుచిచౌర్యాపరాధపరిజిహీర్షయా చరణమాశ్రయతా రవిణేవ రత్నహంసకేన రమణీయం రమాధరణీధిషణానాటీనటనారమ్భోచితస్తమ్భపమాభ్యామూరుభ్యాముద్భాసితం చరాచరనిర్మాణచతురచతురాననవర్గసర్గనిర్గతనాభినిఖ్యాతిపరమ్పరాభిరామేణ తేజోమేణ ప్రసాధితం అగాధతావరీతాఖిలాపి నవయౌవనప్రసారితరోమావళీయష్టిపాతభీత్యా నాభివల్మీకకుహరాద్బహిర్నిర్గతేన కాకోదరేణేవ కాఞ్చీదామ్నా విస్ఫురదమహానీలరుచా వేష్టితకటీతటం, నాభీనళినపరిమళోద్దరావతరదళిమాలికానుకారిణ్యా హరోరగోద్వాన్తగరళధారోపమయా, విశృఙ్ఖలవిజృమ్భితకౌస్తుభదీపదీధితితిమిరాళిభవచకితనాభీగుహావగాహనపరశ్రీవత్సరుచితిమిరధోరణీవ్యామోహమావహన్త్యా రోమలతయా విరాజమానం తరుణతులసీదళనిచయఖచితాం నిశామివనబిడోపలిప్తచన్దనచన్ద్రికోదయనిదానభూతాం వారిదరేఖామివ వక్షస్తటాధిరూఢలక్ష్మీసౌదామినీసహచరీం తమస్తతిమివ కౌస్తుభకాన్తిసన్ధ్యాసమిద్ధానాం వసుమతీమివ వారిధిసుతాసాహిత్యలాభాయ వక్షోమధ్యమధ్యాసీనాముదారాం మాలికాముద్వహన్తం, అసురవరూథినీప్రాణానిలాస్వాదభుజఙ్గైరభితో వితాయమానప్రసు

7

తిలతికోపఘ్నతరుభూతైర్భుజైరుద్యోతమానం ఉద్ధూయమానచామరపవ
నావఘూతకర్ణావతంసకహ్లారగళితరజోరేఖాకారేణ కనకామ్బరేణ కలితో
త్తరీయం లోచనాయమానలోకబన్ధురజనికరాలోకమోహగవికచాభ్యాము
దగ్రకరకాన్తిపూరోదఞ్చితరాజీవకైరవాభ్యామివ రథాఙ్గశఙ్ఖాభ్యా మల
ఙ్కృతకరం రమావదనరాకానిశాకరాలోకవిజృమ్భదనురాగజలధివరీవా
హాఝురీసన్దోహదాయినీం మన్దస్మితకుసుమమకరన్దాయమానా మధరరుచి
మాపిబన్తుర్వాణం అతులకుణ్డలహారినీలరుచిధారాళిధున్తగవిరచితముఖవి
ధుబిమ్బాగ్రాహావలోకనాదివ కరుణాసరిత్తరఙ్గైమకలితావగాహైరపాఙ్గై
శ్శరణాగతాననుగృహ్ణాన్తం నిజవదనవనజాతవిహారదిన్దిరాహృదయహారిణ
వేధోచితభ్రూలతారూపచాపోన్ముక్తకుసుమశరచరమసాయకాకారం అధ
రరుచిబాలాతపాగమనశఙ్కయా ప్రబలచికురతిమిరనికరాన్తఃప్రవేశమా
కలయితుముత్పతిత మన్తరాలల నైశాచన్ద్రికానిరుద్ధాం భ్రూలతిమివరేఖామ
ధ్యఖణ్డమివ హరిణమదతిలకందధానం ఉత్తుఙ్గముక్తాకిరీటరూపాదుర్వీధరరా
జామదభ్రాయ వదనద్యుతిజలధిమధిగచ్ఛన్తీం మధురప్రవన్తీమివ లలన్తీమా
బిభ్రాణం మాధవమపిమదనమదాపమోదనరుచిశాలినం అఞ్జనగిరివాసిన
మపి నిరఞ్జనగిరినియతావస్థానమాదిమం పూరుషమాగమాన్తగురురద్రా
క్షీత్ ॥ ౮ ॥ వ ॥ నవీనఘనవిగ్రహం నతవితానహానుగ్రహం సరోరుహవి
లోచనం సదయమాపదాం మోచనమ్ । వృషాచలపరిష్కృతిం వృజినఘోర
శైనిష్కృతిం ప్రణమ్య స విభుం తతః ప్రమదమభ్యగాదన్తతః ॥ ౮ ॥ గ ॥ స
పునఃపునరఙ్గమఙ్గమపి శార్ఙ్గధన్వనో విలోకయితుమాదరమధికమాసైదు
షా మనసా ప్రసహ్య నీయమానత్రివ సవిధభువమతితరాము విన్దత ॥ ౯ ॥ వ ॥
విఖ్యాతలక్ష్మీలతికానుషఙ్గో విద్యోతితః కౌస్తుభపల్లవేన । శాఖాశ్రితః క
శ్చనకల్పశాఖీ శ్రాన్తిం దృశోరస్య పరాచకార ॥ ౯ ॥ కథం నచిత్రాయ క
వేర్యదేతద్విలోచనాబ్జం విధుసన్నిధానే । వికాసమభ్యేత్య ముహుర్విశేషా
న్మరన్దమానన్దపయోమిషేణ ॥ ౧౦ ॥ గ ॥ తతః పరమారాధకజనైరర్పితమ
తిపావనం భగవదఙ్ఘ్రితీర్థ మన్తరుపయుజ్య గురురయ మతిమారమవనతే
న శిరసా శేషాపటాదికం ప్రతిగృహ్ణానస్సుహృద్గణహృద్యపద్యరత్నావలీసము

ల్లసితం దయాశతకం నామ స్తోత్రం దేవస్య దయాప్రధానస్య ప్రీణనాయ
ప్రణినాయ ॥౧౦॥ ప॥ కవిహృద్గృహరత్నదీపికాం కమలాకాన్తదయాస్తుతిం కృ
తాత్ । విరచయ్యావృషాద్రిసన్నిధౌ నైరసుయాతో గురురభ్యగాద్గృహమ్ ॥౧౧॥
అవిరాస హరిదన్తవాసినాం హర్ష మన్త రనమం సమావహన్ । వేద
శాననవిహారికేకినో వేఙ్కటాచలపతేస్తతో మహః ॥ ౧౨ ॥ మాసి భాద్ర
పదనామ్ని జృమ్భితం మాధవస్య మహనీయముత్సవమ్ । అన్వభూదమిలభ
క్తివాహినీజన్మభూమిభృదసౌ గురూత్తమః ॥ ౧౩ ॥ విస్తృత్వరేణ సత్త్వేన
విద్రావితతమోగజః । శాకోదరగిరౌ రేమే కవితార్కికకేసరీ ॥౧౪॥ అ
జరామరతావిధాయినీం మునిదమ్పాద్వచశ్శిఖాసుధామ్ । వితతార స
బోధవారిధిర్విబుధానాం సదసే దినే దినే ॥ ౧౫ ॥ గ ॥ ఏవమనేన గురుణా
నీయమానేషు దినేషు ॥ ప ॥ విద్యారణ్యయతిః కథాహవవిధౌ కాఞ్చ్యాం
పురా నిర్జితః స్మారం స్మారమనన్తసూరిజనుషస్తత్త్వాద్యశీం వాగ్ఝరీమ్ । అక్ష
ర్యామ్బునిధీచిమగ్నహృదయో వాణీమఖానీదిమాం పత్యే విజయాభి
ధానసగ*రీనాథస్య విద్యానిధిః ॥౧౬॥ గ ॥ రాజన్ హింతపరేణ మయాఖిధ్
యమాననమిదమాదరాదాకర్ణ్యతాం మత్రభవతా భవతా ॥ ౧౧ ॥ అస్తి ఖలు ని
ఖిలవిద్వజ్జనలలామభూతో దాశాపనీతజనాభ్యర్థితవిద్యావిశేషాణాం శ్రో
తాతథాగతపర్యాకులనిగమమర్యాదానాం జేతా కథావావతాతుకికౌత
స్కటానాం విధాతా వివిధప్రబన్ధానాం పరిణేతా పారాశర్యాది†వాగ్వని
తానాం ప్రమాతా ప్రాచీనవచోవతంససదర్థవిశేషాణాం కలికలుషకదలీవి
దళనగన్ధసిన్ధురో వేఙ్కటనాథో నామ గురుధురన్ధరః ॥ ౧౨ ॥ ప ॥ శాన్తి
శ్మశ్రూన్తసీమా విహారణసదనం విష్ణుభక్తే ర్ద్విరక్తేః ప్రాదుర్భావప్రదేశః ప
టుతరకవితానర్తకీరఙ్గభూమిః । ఔన్నత్యస్థానమేకం నిరవధికరుణాదుగ్ధ
సిన్ధుర్నృపిప్డో కల్యాణానాం నిధానం§ కవికథకహరిర్నామలః శోభతే ఽ
సౌ ॥ ౧౭ ॥ ఆలోకేన దినే దినే విస్తృమరామామోదపారమ్పరీమాధత్తే
సరసీరుహం సముదయో దేవస్త్విషామీశ్వరః । సోయం వేఙ్కటనాథదేశి
కరవిద్యత్తే విచిత్రం భవిష్యత్యా సజ్జనమానసాబ్జవితతేరామోదమన్యా
దృశమ్ ॥ ౧౮ ॥ గ ॥ సచ భగవతో భాద్రపదమాసోత్సవదళి తత్సేవా

* రాక్షసస్య † వాగ్విలాసినీనాం § నిదానం

న్యై వేఙ్కటాచలమాగతత్రిరాశ్రయతే అవశ్యమసౌ గుణవత్త్వేన భవతా భద్రపదాభిలాషిణా రాజధానీమిమామానీయ నిగమాన్తనన్దనీయోద్ధర్త్రో బహుమన్తవ్యః ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ విద్యారణ్యగిరమిమామ్యక్తీకుర్వతి భూపతేః ఉదభ్దృభజలధేరన్తరుదభూత్కాపి చేతనా ॥ ౧౯ ॥ దేశం వా దేశికేన్ద్రాయ సర్వస్వం వా మహాత్మనే । వితీర్యధన్యమాత్మానం విధాస్యే వినయాదితి ॥ ౨౦ ॥ అథనృపతిమతులం విచార్య విద్యావిపినయతిర్విత తేన కారుణేన కవికథకహరేరుపాగమాయ వ్యలిఖదిమానివచాంసి పత్రికాయామ్॥౨౧॥ విఖ్యాతిజలధే విద్వన్మయూరకులవారిద । విజ్ఞాపనమిదం చిత్తే వేఙ్కటేశ విధీయతామ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆకర్ణ్య కీర్తిమతులాం తవ బోధసిన్ధోరస్మన్ముఖాన్న వసుధావలశాసనోఽసౌ । అన్తస్సముల్లసితతావకభక్తివేగాదామ్రేడయత్యనఘకీరివమేవహృద్యమ్॥౨౩॥ అన్తస్స్వాన్తమనన్తసూరిసుకృతాఖ్యాపారచిన్తామణే సద్యో రూఢమహాయానాఞ్చితమనః పాథోజసింహాసనాన్ । వాణీ § ధోరణిమేగనిర్జితమరప్రోతస్వినీడమ్బరాః ప్రాణాః కానపి భావ్యకారఫణితేర్భద్రాః కుశైరాద్రియే ॥౨౪॥ ఇత్యాలపతి భూపాలే వృత్త్యాసకలరఞ్జకే । కటాక్షాస్తపదీవ్యన్త కరుణాపరిరమ్భిణః ॥ ౨౫ ॥ ద్రమాణమివలోలమ్బాః పాథోదమివచాతకాః । మహీవలజిదేవత్వాం మాననీయం దిదృక్షతే ॥ ౨౬ ॥ సహశిష్యాయభవతే సర్వత్ప్రధనసఙ్ఖ్యయమ్ । ప్రణామైస్సహసాష్టాఙ్గైః ప్రదాతుమయమిచ్ఛతి ॥ ౨౭ ॥ వినిస్సృతే త్వద్వదనారవిన్దాత్సరస్వతీసారమరన్దపూరే । నిమజ్జ్యరన్తుం నియతాఖిలాషస్సముజ్జిహీతే నృపచిత్తభృఙ్గః ॥ ౨౮ ॥ దయనీయమిమం మహీపతిం మహనీయాదరమేదురం చమామ్ । పరితోషయ బోధవారిధే నగరం ప్రాప్య శతైర్ణ్నైస్సమమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఇత్థం వచోభిర్గ్లిఖితైః పత్రికామజ్జ్వలాం యతిః ప్రాహిణోద్వేఙ్కటేశాయ ప్రౌఢవిద్వన్ముఖేన సః ॥౩౦॥ ౫ ॥ తదనువినయధనైర్న్వ్యరగిరిశిఖరమాగతైర్విబుధజనై రానీయ సమర్పితాం విద్యారణ్యవిజ్ఞాపనపత్రికామాదాయ విచిత్రధీరాచార్యోఽపి తత్రత్యానివాచికాని విచార్య హన్త వివిధవిద్యావైశద్యము పేయుషీ విదుషామపి శేముషీ విచక్షణజనోచితాచారవిచారపరాఙ్ముఖీతి విస్మయమమన్దమవిన్దత ॥౧౪॥ స్వయమ

§ నిర్ఘర.

విపరక్తిసురభిసమ్భృతకలశామ్భోనిధిః పరితుష్టిమాంసీపస్సాకరో ఽజ్ఞానవీ
రుదుపఘ్నతరుర్గురుః కానపి సిలంకిమనలంభవేత్ "ఇత్యాదికానాశ్లోదికా
ఖిలలోకానాశానలశమనసుధాసేకాశ్లోకాః సద్యః పత్రికాయాంలిఖి
ఖ్యవిద్యారణ్యవచసాముత్తరముచితముదఞ్చయాఞ్చకార ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ సిద్ధాన్త
మిత్థం గురుణా నిబద్ధం శుద్ధాన్తసిద్ధాన్తదృఢవ్రతేన ॥ విజ్ఞాయ రాజ్ఞా సహ విస్మ
యాబ్ధౌ నాకాంన లేభే నయుత్తిర్నిమజ్జన్ ॥ ౩౧ ॥ ౧౫ ॥ పపునరేవం విద్యారణ్యో వ్యా
ద్యాతవాన్ అహో ॥ మహనీయమహిమా కల్యాణగుణసాన్ద్రః కవివాదిపా
రీణః యదసౌ స్వతస్సముపనతామపి శ్రియం సర్వకాలసహచరవిరక్తిదో
షిదీక్షాభయాదివ న పరిగృహ్ణాతి, నూనమేతదాత్మా నామ హామోహపూర
నిమగ్ననానాలోకోద్ధరణ నారాయణో నారాయణో భగవానజనిష్ట ॥ ౧౬ ॥ త
థాఖలుస్మర్యతే "సాక్షాన్నారాయణో దేవః కృత్వా మర్త్యమయీం తను
మ్ ॥ మగ్నానుద్ధరతే లోకాన్ కారుణ్యాచ్ఛాస్త్రపాణినా" ఇతి ॥ ప ॥ విమర్శమిత్థ
మాతన్వ విద్యారణ్యస్సభాస్తారః అన్వహం వాగ్భిరగ్ర్యాభిరపూజయదముం
గురుమ్ ॥ ౩౨ ॥ ౧౭ ॥ అథ వప్రక్రీడాకృతతుణమహిమాక్షకులహుఙ్కారముఖరదిగ
న్తరేషు, మయూరనికరమానవ్రతోపదేశదేశికేషు, సురపథవీథికావస్థనమా
లికానుకారిశుకావలిషు విస్ఫుర్తప్వరసత్పచ్ఛదవాసనాబన్ధురగన్ధవహానుధావ
నధృతవ్రతమధువ్రతేషు నృత్యన్నలినవనలక్ష్మీనూపురనినదనిభకాదమ్బరవక
రమ్భితేషు శాలీపాలనపరకాతోదరీగానరసానుభవనిభృతకాణ్డసారఙ్గేషు
శైనుకపయోధరనిరర్గళనిర్గళత్పయోధారాపాతపఙ్కిలీభూతభూతలేషు
వికసితశరకుసుమవిడమ్బితపలితాఙ్కురేష్వానస్తికవాసరేష్వివ పరిస్ఫురి
తపుష్పవదుద్యానేషు భగవదవతారేష్వివ భువనకాలుష్యాపనోదనేషు శా
రదదినేషు సఞ్జాతేషు ॥ వ ॥ అహిరాజమహీభృదుత్తమాగ్రాదవరుహ్య
శ్రుతిమౌళిదేశికేన్ద్రః ॥ పురుషోత్తమపూర్వపుణ్యదేశైరుపపన్నాం దిశము
త్తరాం జగాహ ॥ ౩౩ ॥ తీర్థవ్రాతేషు గఙ్గాప్రభృతిషు విధినా గాహనం కల్ప
యిత్వా దివ్యస్థానేషు దేవం జలనిధితనయాజీవితేశం నిషేవ్య ॥ వాగ్గుమ్ఫైః స్త
త్రతత్ర ప్రతికథకమదం వారయిత్వా చ సోఽయం భూయః కాఞ్చీం ప్రపేదే స
హవినతజనైరాదిమోపైదికానామ్ ॥ ౩౪ ॥ హస్తిశైలశిరోరత్నం వస్తు వాచా

* మాననీయ

మగోచరమ్। ప్రాణంసీదయమారబ్ధ్రర్తాణంసీమాగిరాంగురుః ॥ ౩౫॥ విబుధప రితోషహేతో ర్వేదాన్తార్థాన్మమహుర్వివృణ్వానః। కౌఙ్భ్రాన్తకాలమన్తై ప్రతీక్ష్యన కవివాదిపఞ్చవక్త్రోఽసౌ॥ ౩౬॥ ౫॥ అథకదాచిదఖిలబుధజ నహృదయరఞ్జనమఞ్జులకమతివిలసితనిర్వాపితగీర్వాణగురుగర్వాఙ్కురస్య వివిధగుణశేవధేర్విజయనగరపతేరాస్థానే విద్యారణ్యేనసమమహాక్షోభ్యము నేర్మధ్వమతాధ్వన్యమూర్ధన్యస్య'తత్త్వమసి'ఇతివాక్యేతరజ్జితవదావదా మోనో వాదః ప్రాదురాసీత్ ॥ ౧౭॥ ప॥ తదాసముదితాచిన్తా తస్యరాజ శిరోమణేః। తత్త్వనిర్ధారణేవత్ర స్తటస్థః కోభవేదితి ॥ ౩౮ ॥ విధాయన్నృప తిఃపశ్చాన్నిశ్చయంహృదికఞ్చన। వావనూకేన్ద్రమోరగ్రే వ్యాజహారశుభాం గిరమ్ ॥ ౩౯ ॥ ప్రసక్తే యువయోర్వాదే ప్రాశ్నికో కృతివిదాంవరమ్। మాన్యంవేఙ్కటనాథార్యం మధ్యస్థంమనుతేమనః ॥ ౪౦ ॥ సహిసత్యస్య జీవాతుర్విద్యా*విద్యాన్నలాహకః। కథకాడమ్బరామ్భోధికల్లోలకలశీసు తః ॥ ౪౦ ॥ కవితాకాముదీదానకమనీయకలానిధిః । వివేకనలినీకాన్తవి జృమ్భణపురోగిరిః ॥ ౪౧ ॥ కలికైటభవిధ్వంసకలాకమలలోచనః। ప్రా చీనవచనోద్యానప్రబోధమధుమాసరః ॥ ౪౨ ॥ నాస్తికవ్రాతఫణిశిఖినరీక్షి హిమనిర్ఝరః। వినతస్తోమధీమల్లీవికాసదివసాత్యయః ॥ ౪౩ ॥ పారా శర్యవచస్సౌధప్రసాధనసవర్ధ్వజః। అసూయారజనీభాను రహఙ్కారా చలాశనిః॥౪౪॥ కామకాన్తారదవనో రాగరక్షోరఘూద్వహః। మస్తరతూ లవాతూలో దురితద్విరదాఙ్కుశః ॥ ౪౫ ॥ సత్త్వసారసకాసారో రజోవ్యాళశిఖావళః। తమఃప్రబలమ్భతాలాఙ్కః క్రోధవారిధిబాడబః॥ ౪౬॥ శాన్తిమాంసీశరశాకలః శఙ్కలఙ్కానిలాత్మజః । కరుణాతరుణీకా న్తో భక్తిగఙ్గాభగీరథః ॥ ౪౭ ॥ విఖ్యాతిలతికాశాఖి విరక్తితటనీగిరిః। శ్రు తిహారగుణః శ్రీమా నితి సర్వైరుదీర్యతే॥ ౪౮॥ వాచంవిద్యావతాంహృ ద్యాంవదతిక్షితిపాలకే। వవృధే హృదయేహర్షో వాదినోరుభయోరపి॥౪౯॥ అథ పత్రేషు లిఖితా మునయో ర్యుక్తిసన్తతిమ్ । దర్శయన్తిస్మ గురవే రాజ్ఞాకేచన చోదితాః ॥ ౫౦॥ ౫॥ నచ కర్మబ్రహ్మమీమాంసామర్మవేదీ కవికథకపఞ్చాననాచార్యో మహాత్మా మహీభృతా ప్రేషితైర్నసీమిభి రా

* వర్ష.

హృతవతః శ్రీభాష్యమునే ర్విద్యారణ్యస్యచ వచనచయం విచార్య హస్త కశ్చన
కరబదరకల్పమపి జీవపరమో ర్భేదమపలపతి, ప్రలపతి చ వియదమ్బుజవదమ్బు
నమరన్ధ్రాదేరపి తయోరభేద తాత్త్వికతా మితి తర్కయ స్తనయోర్జయ
పరాజయౌ తత్క్షణవిరచితేన "అసినా తత్త్వమసినా పరజీవప్రభేదినా ।
విద్యారణ్యమహారణ్యమక్షోభ్యమునిరచ్ఛినత్" ఇతిపద్యేననిరవద్యేన విద్యో
తయామాస ॥ ౧౯ ॥ వ ॥ వాణీమాహాయసూరేస్తాం క్షోణీపరిబృఢప్రి
యాః । శిరసాక్ష్య ప్రనతయ స్తరసా స్వాం పురీంయయుః ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ అథ
వసుధావలజి దాచార్యసపిథాదాయాతైర్విబుధైస్తైస్త్రైర్నివేదితం కథావజ
యాపజయకగ్లైజపం శ్లోకమేకమాకర్ణ్య జృమ్భితహర్షః స్తమ్భితవివక్షకుతు
కః శ్రీభాష్యమునిం మధ్యేసభం భృశం ప్రశశంస ॥౯౯॥ వ ॥ సభాసదస్సాధు
వచోవిశారదా స్సహైవ సార్వజ్ఞతమేన రాజ్ఞా । వైదగ్ధ్యమామ్నాయవతంస
సూరే రన్యాదృశం తుష్టువు రాత్తహర్షాః ॥౫౨॥ గ ॥ తదను కలశీతనయకకుప
శ్శోభివిభూషణభూతం కవేరకన్యాపరిగతోపకణ్ఠమాదిమం భగవదభివ్యక్తిస్థాన
మవలోకయితుం కాఞ్చీనగరా న్నిర్గమాజ్ఞా లగురు ర్నిష్క్రమ్య మార్గసన్నికృ
ష్టేషు తేషు తేషు దివ్యదేశేషు ధరిత్రీజనపరిత్రాణకృతేకృతావతరణం శరణా
గతాఘువరాగజల్లాసమీరణ మిన్దిరారమణ మనపాయభక్తిపురస్సరైర్నమ
స్కారై రాకలితకల్లోలైః స్తవైశ్చ ప్రసాదయన్ పరాన్తశీలవిబుధజనమనో
హారిణవశీకరణవాగురాం దేవనాయకసేవనాపతదచలకన్యాకాకమనవిభూ
షణభుజగబృన్దతుల్లలతాపాదకవతక్షిరాజతరజ్ఞిణీపయోజవనపవనపరిమళిత
పరిసరాం నిరవధికనిజతపోమహిమవమాకృష్ట తత్తదభీష్టదేవతాసాన్నిధ్యానలబ్ధ
మనీషితమనీషిపరిబృఢపాపత్యమాన నానాస్తుతివచోవాచాలీభవదభ్యర్ణక
న దావధగిరీన్ద్ర ద్రిదరీ నృహీన్ద్రపురీ మయాసీత్ ॥౫౦॥ ముముక్షౌ విభూత
విశ్రాన్తనగరే తత్రాపి నగరే ॥ వ ॥ దధతం శ్రియం సరసిజైకసఖీం దళయ
న్తముద్భటజగత్తిమిరమ్ । ఉపతిష్ఠతేస్మ హరిమద్భుతధీ రుదయన్తమాప
ధగిరేర్నికటే ॥ ౫౩ ॥ అజాతజనసమ్బాధే హరేరభిమతాస్పదే । అహీ
న్ద్రనగరే వస్తుమాకాఙ్క్షీ ద్వాసరాన్ బహూన్ ॥ ౫౪ ॥ విహగవరసరి
త్కూలే తాన్ వసన్ విబుధపతిం ప్రణమన్ దివేదివే సా । న్యవసదతిసుఖం ఫణీ

స్త్రిపుర్యాం నిగమకిరీటవిచారనీతకాలః ॥ ౫౫ ॥ ఆసనే తురగం దేవ ఔష ధాద్రితటాన్తరే ఆరరాధ స మన్త్రేణామావృత్తిభిరనేకధా ॥ ౫౬ ॥ ౫ ॥ స జాతు జపసమయసాక్షాత్కృతేన భగవతా వాగీశనామ్నా వాసుదేవేన సమాదిష్టో హయవదనస్తవ దేవనాయకస్తుతి గోపాలవింశతి మహావీరగద్యాదికాన్ కానపి సంస్కృతాకారాన్ అచ్యుతశతకప్రముఖాన్ అపరానపి ప్రాకృతరూపాన్ అన్యానపి పరమతభఙ్గవిరోధపరిహారప్రభృతీన్ కలశభవభాషాత్మకాన్ ప్రబన్ధనిచయాన్విరచయామ్బభూవ ॥ ౫౭ ॥ ౫ ॥ క్రీడన్తమన్తర్ముఖమాశ్వవాప్తే కిటిం దిరత్నం సుకృతీ దిదృక్షుః ముదాజగాహే ఘనసహాసుగశ్రీముష్ణస్థలం క్రీలతాలవాలమ్ ॥ ౫౮ ॥ ౫ ॥ పురే చ తత్ర పుష్కలమార్గపూరైః పరైః పరివృతో నిర్భరవిసరద్విద్యాసరిత్తరఙ్గ్యాం నిత్యాపుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితనియమాభిషేకో దేశికేన్ద్రః సాన్ద్రితరఫేనానులేపనసమ్పదమివ సర్వంసహాసముద్ధరణక్షణవిహితసాగరావగాహనసమ్ధిగతాం కీర్తివితతిమివ హిరణ్యాక్షదనుజన్మదారణసముదితాం చన్ద్రికామివ శ్రీవత్సనుచితిమిరవిఘట్టనవాఞ్ఛయోపస్థితాం మన్దస్మితమరీచికామివ వక్షోగతలక్ష్మీవదనవినిస్సృతాం శయ్యాభుజగతనుచ్ఛాయామివ శయనసమయసదాక్రాన్తాం భక్తజనతపస్సమృద్ధిమివ ప్రసాదపరిగృహీతాం అనిదమ్ప్రథమఫణితిమివాల్పశ్రుతిభయాదాశ్లిష్యన్తీం పుణ్డరీకవనలక్ష్మీమివ కాస్తుభరవిభవలోకయితుముపాగతాం కావపికాన్తిలహరీముద్వహన్తం కురుపిన్దమణిమన్దిరాన్తరావస్థితతయా రాజహంసమివ రాజీవవనవిహారిణం మృగాఙ్కమివ మృడానీవిటజటావలయనిలయం శఙ్ఖమివ సముద్రవిద్రుమలతావితానకుహరపరికలితం నక్షత్రమివ నవకుఙ్కుమారుణసాయన్తనఘనమధ్యమధ్యారూఢం అభ్రిముకమనమివ హాటకగిరితటమాసేదివాంసమమ్బుజలతావిలోలమానిమంకోలమాలోకయామ్బభూవ ॥ ౫౯ ॥ అథ భక్త్యా భగవన్తమనుభవతో నిగమాన్తగురోరన్తస్స్వాన్తసన్దోహేన చిన్తాతావదియముదియాయ ॥ ౬౦ ॥ ప ॥ అద్రాక్షం కమపి క్షమాభృతమహం శ్రాన్తాత్మనక్షం శ్రియం పద్మోల్లాసకర స్ఫురితద్యుతి రసా దత్తే దయాకౌముదీమ్ । అగ్రమే స ముదేతి మాన్తసవితావ్యోమానసాయం శ్రితో మన్యే కామపి గాహతే

పరిణతిం మత్పుణ్యపారమ్పరీ ॥౫౮॥ భూయో భూయో భవపథజుషాం తాప
ముస్మాలయన్తీం పాయమ్పాయం జలరుహలతా జీవితేశస్య దీప్తిమ్। జీవజ్జీ
వో నిగమశిఖరాచార్యనేత్రాభిధానో గాహంస్తాహం ప్రమదజలధిం తన్తన్
తన్త్రకేలిమ్ ॥ ౫౯ ॥ సరోరుహలతాచిత్తసరోవిశదవారిజమ్ । ప్రణమ్య
దేవం న్యవసత్పఞ్చషాంస్తత్ర వాసరాన్ ॥ ౬౦ ॥ రఙ్గేశసజ్జనదిదృక్షాగాఢ
రమానుమాధీనమ్ । అద్యైవ పూరయితుమనాః కృష్ణోర్విషయీకర్తుం యోయా విశేష
జ్ఞః ॥౬౧॥గ॥ ప్రస్థితస్య పథి తస్య గురోః రఙ్గసీమానమాగతాః కతిచన రఙ్గ
నగరీజనాః విరచితప్రణామాః వివృతవినయాః పత్రికామేకాం దదురభిదధు
శ్చ రామానుజసిద్ధాన్తసిన్ధురాకేన్దో శ్రూయతామిదం శ్రుతధనలాభవతా
భవతా ॥ ౬౨ ॥ ప ॥ ప్రౌఢిం కామపి భావయన్ భృశమసౌ స్తోమాహృతైః
పుత్రైర్వాదీ కశ్చన కృష్ణమిశ్ర ఇతి వాక్పాటుర్యధుర్యోఽధునా । మాయా
తన్త్రిపథాధ్వనీనహృదయో మాం ద్వైతరాహఙ్కృతిర్వాదాటోపమనేకధా
ప్రథయితుం రఙ్గస్థలీ మాయయా ॥ ౬౨ ॥ సిద్ధాన్తే యతిభూభృతా ప్ర
కటితే సిద్ధాన్వయాన్సజ్జనాన్ స్తత్రత్యాః కవిసింహతావకవచస్తద్దర్పనిర్వా
పకమ్ । మత్వా తే మహనీయయుక్తివితతేరాహ్వానపత్రం ప్రియం ప్రా
హిణ్వన్ భవదాగమాఙ్ఘ్రలవతీ వాఞ్ఛాపి తేషామభూత్ ॥ ౬౩ ॥ ఇత్థం
రఙ్గజనానాం శ్రుత్వా శ్రుత్యన్తదేశికో వాచమ్ । మాలోతదపి చపత్రం మా
న్యం విన్యస్య సానుగో ముముదే ॥ ౬౪ ॥ అతిలఙ్ఘ్య సపన్థాన మథ శ్రీచతు
రైర్ద్వినైః । రమ్యం రఙ్గపురోపాన్తమాససాద సకౌతుకః ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ప్రదేశే
తత్ర పయోవిహారణదోహలావతీర్ణచోళవరవర్ణినీకుచగిరిగళితఘుసృణమ
పఙ్క మేదురతయా కామపి కనకసరిదభిఖ్యానుగుణామభిఖ్యాం ప్రఖ్యా
పయన్తీం ప్రక్రీడితసితపతపతగపతతిపాళీపాలితరళీకృతనాళీకవనాళీగళిత
మధూళీనిర్ఝరజాతోపచయస్రోతోభర ప్రసూతోచితసారిణీశతపోషితపంప
ద్గితామాప కేదారరసాలజాలోత్కీర్ణతత్తాదృశముక్తాఫలనికరసికతిలతటస్
పతయా యశశ్శరరోహనివయమనాసఖీమహిమవిజయవిజృమ్భితాం ఘ
కలజనదృశాం సన్దర్శయన్తీం నిర్మలతరతీర్థనిర్మితావగాహితసుభ్రూదమఘస్క
తమపహృత మన్తరా జటిలజలనీలికాపటలకపటేన ప్రకటయన్తీం నిజాన్త

రీపవసతిమాసిను పినసనాథనాయపుం సె పుష్పాఞ్జలీకఫేనకలాపరూపాక్ష
వీచీకరేణవికిరన్తీం* అమితతమాలహరితతయా పయోధరవ్యూహేనేవప
యోధిపూరాన్తరశబ్దాకవహం పయోధరం పాతుమవతీర్ణేన తమఃస్తోమే
నేవ తత్తాదృశకువలయవనరేఖానిశీథినీంసిషేవిషుముపాగతేన విషమశర
యశఃకలశోదధిశీకరై ర్విరహోగిజనవిలోచనజలజవిభావరీసుహృత్కరైః కు
సుమోత్కరై రపి మానినీజనమానరజనీబాలాతపై ర్మన్మథజ్వలనజ్వాలా
పలమైరివ కిసలమై రపి భువనవిజయకృతోద్యమమనసిజమహీపాలకార్ము
కమౌర్వీటఙ్కారశఙ్కాకరఝుఙ్కారముఖరై ర్వికచకుసుమపిహితావస్థా
నతయా నాగేశయం నారాయణం రత్నభూరమణ మనుకుర్వద్భి రవిరతకే
శిఖరశిఖరపి కమనీకమనీయభావము ద్భావయతాసరభసపరిభ్రమవశవిక్ష
తపుష్పలావీచికురభరముదిరవిలోకనమోదమానాభిః కేకిసేభిరనకలమా
రభ్యమాణకేకాకోలాహలేన నిర్ఝరమథనిర్యద్దర్యమఘోటఖురపుటఘట్టనవి
ఘాటితనారికేరఫలవినిస్సృతవిస్ఫుల్లమ్ముఖపయఃపూరపూరితాలవాలప్రతిఫ
లితప్రసూననిచయతయా తపవాతపభయేన శరణాగతాభిరివతారాభి రు
పాస్యమానేన సావిత్రీమన్త్రేణేవ సకలద్విజవరివర్తనోచితపదేన కర్మమీ
మాంసాతన్త్రేణేవ కన్దళితసుమనోగణామోదసహస్రాధికరణేన వస్త్రా
త్యయేనేవవ్యఞ్జితాసమశరవిలాసేన వాసరాన్తవారిదేనేవ వ్యాకృతపా
టలశ్రియా సరోరుహేణేవసముల్లసితకేసరేణ లఙ్కాద్వీపేనేవలతన్మహా
ణవలాశకులేన నరపతిసైన్యేనేవనానాఃథకదళికోల్లాసజుషా పఞ్చశరే
ణేవ ప్రపఞ్చితరసాలబాణాసనేన తపఃప్రవృత్తేనేవ తరఙ్గితజపేన ఖణ్డపర
శునేవ ఖర్జూరనగాశ్రయేణ కాశ్యపీమధ్యమఖాగేనేవ కనకశిఖరిసనాథేన
వ్యక్తిజాతేనేవజాత్యాధారేణవ్యాసేనేవశుకోదయహేతునా కాత్యాయ
నీకర్ణేనేవ కాలకణ్ఠసరసాలాపాసక్తేనవలమానసురభిళపవనేనవనేనవిభూ
షితపరిసరాం రజనీకరమణ్డలీమివ లక్ష్మణాన్వితాం కార్త్తికేయశక్తిమివ
క్రౌఞ్చభేదోజ్జ్వలాం హరిహస్తయుగళీమివసుదర్శనజలజాలఙ్కారాం ఆ
దికావ్యఫణితిమివసున్దరకాణ్డోపశోభితాం పఞ్చకణ్ఠభవననిరుద్ధసీతామివ
పవనజాతసమాగమసూచితోదయాం నటీమివరఙ్గభువముపతరన్తీం అఖిల

* అఖిలోహరితతయా § పుష్పలావిమహిళాజన.

రణప్రవృత్తామప్యతిపవిత్రాం సహ్యాభవామప్యపహ్యాభవాం చతుర్థ్యామపి ప్రథితగమ్యాం అభఙ్గురగతిమపి సభఙ్గసఙ్ఘాం రాం ॥ కావేరకన్యామాలోకత స లోకగురుః ॥ ౧౪ ॥ ప ॥ పయోరుహాణాం ప్రతిపద్య వీథీం పరాగజాతం పరితః కిరన్తః। మరుద్వ్రథాపీచిమరుత్తిశ్శోరా మార్గశ్రమం జహృర్నిరముష్య సూరేః ॥ ౧౫ ॥ ఆసేవతాసౌ కనకస్రవన్తీకల్లోలజాతా కానపిగన్ధవాహాన్ । సఙ్ఘారదకేశే సనకాదిమూరంనిశేయనం యౌ నియతం దిశన్తి ॥ ౧౬ ॥ అవలోక్య తమాగతం కవీన్ద్రం కవిసత్కారవిధౌ ధృతవ్రతా సా। కలహంసరవైః కవేరకన్యా సరసైః స్వాగతమన్వయుఙ్క్త కిమ్ము ॥ ౧౭ ॥ అలఙ్కృతం హల్లకదీపజాలైః రావర్తపాత్రం పురతో దధానా। నీరాజనం సా నిగమాన్తసూరేః నిష్పాదయామాస నదీమతల్లీ ॥ ౧౮ ॥ విదిద్యుతే సా తటినీ తదానీం వికస్వరామ్భోజవిలోభనీయా । ఆచార్యసన్దర్శనసమ్భ్రమేణ హర్షేణ విస్తారితలోచనేవ ॥ ౧౯ ॥ X । స గురు రుత్సఙ్గితయా నిద్రాణనారాయణా ముత్తుఙ్గరఙ్గపురసౌధశతప్రతిబిమ్బదమ్భేన మహీయసో మహిమ్నా నిస్తరఙ్గాబ్ధిభఙ్గిం విహరమాణచోళవిలాసినీవదనాంబుజమన్దరమథనేన సురభిమఃసృతభఙ్గసూచయన్తీ మాపగా మిమాం మజహ్నత్పతివ్రతాచితిమజీగణత్ ॥ ౨౦ ॥ ప ॥ తస్మిన్గురౌ తటముపేయుషి నైజవీచీగర్వాపనోదనగభీరవచఃప్రవాహే । వ్రీళాదివ ప్రమితమథ్నావ దనల్పఫేనచేలావకుణ్ఠితతనుః కనకప్రవన్తీ ॥ ౨౧ ॥ కవేరస్య తదా శౌరి కవేరస్య తనూజయా। సుధామధురసాదీనాం వృథా మాధురిమేతి ధీః ॥ ౨౨ ॥ కవివాదిహరిః కవేరజాయాం విమలాన్తఃకరణైస్సమం పవిత్రైః । విహితస్నవనో విశేష రఙ్గం నగరం నాకవిలఙ్ఘిసౌధశృఙ్గమ్ ॥ ౨౩ ॥ విలులోకే విశేషేణ విశ్వవిఖ్యాతవైభవామ్ । శ్రీరఙ్గనగరీం రమ్యాం శ్రీమాన్ వేదాన్తదేశికః ॥ ౨౪ ॥ సరోజయోనేస్సుదనైఃపితస్మిన్ఫాహేతదేశే ఒపి సమగ్రభూమ్నిః అలబ్ధపూర్వేణ రసేన యస్యా మానైర్ప్రమానబ్ధిసుతాగహర్యే ॥ ౨౫ ॥ హరిన్మణీనామభితో గురూణా మాలోకభూమ్నా హరితత్వభఙ్గీమ్ । అశ్యేత్య మాయా మపధూయ దూరే ముక్తోపభోగ్యాం శ్రియమశ్నుతే యా ॥ ౨౬ ॥ మయూఖజాలై ర్మణిపఙ్క్తిరాణాం పరాకృతే యత్ర తమఃప్రవృత్తౌ । దినాన్తదీపా గృహదే

వతాం సమ్పాద్య హర్షం సఫలాభవన్తి ॥౬౭॥ సుఖండితశ్రీసుమనో
జనానా ముదారనేత్రోపవయం దధానా । వజ్రోపపన్నా వసుభిర్నిషేవ్యా
వలద్విషో మూర్తిరివైధతే యా ॥౬౮॥ వాదాహవే యత్ర వదావదానాం
వాచాం విచిత్రాం వితతిం విలోక్య । వాగ్దేవతాపి త్రపయైవ తాన్తా వాసం
విధత్తే బత శానసద్మ ॥౬౯॥ మనీషిణాం మఞ్జులసూక్తిధారామాధుర్యచా
ర్యాయ మధుప్రవాహాః । సదా విజృమ్భత్కనకస్రవన్తీవ్యాజేన యస్యాస్స
విధే వలన్తే ॥౭౦॥ యజ్ఞోత్సవే యత్ర ధరాసురాణాం దివ్యాని కర్మాణి
దిదృక్షురిన్ద్రః । సహస్రసఙ్ఖ్యాంశుముపాదదాన స్సన్తైస్సహస్రైర్నయనైస్సహా
సన్నిధత్తే ॥౭౧॥ శ్రీమాన్ గిరీశో మఘవా విధాతా శ్రీదశ్శుచిశ్శక్తిధరః
కృతాన్తః । ప్రభాకరో హన్త సతాం సహాయో యత్ర ద్విజౌఘో బహు
దేవతాత్మా ॥౭౨॥ విభావనీయస్సుచనోపితానైర్విఖ్యాతిమార్గ శాఖా
గణో విచిత్రమ్ । పున్నాగభావం సముపేత్య యస్యా మశోకతాం యత్పునర
భ్యుపైతి ॥౭౩॥ అదభ్రరత్నాంశుభరైర్గవాక్షా నభస్థగాఢాశ్రితశిఖరః
ప్రదేశః । సౌధస్సుధాచారుతరస్వమూర్తి ర్వ్యనక్తి యస్యాం విధుశే
ఖరత్వమ్ ॥౭౪॥ సౌధేన్ద్రనీలద్యుతిసైంహికేయో నభోమణిం గృహ్ణాతినా
కసిమ్నిన్ । తస్మాన్నియస్యాం తరవో మహాన్తో వియన్నదీవీచివిగాహనాని ॥౭౫॥
సౌధాగ్రభాజాం యదణాకరీణాం సఙ్గీతకాలీనమృదఙ్గనాదమ్ । విశఙ్క్య
మేఘస్తనితం విధత్తే నాట్యం నవం నర్తనకేలి కేకీ ॥౭౬॥ వియత్తరూణాం
విటపేషు యస్యాం విస్తృత్వరీం మౌక్తికహర్మ్యదీప్తిమ్ । పురన్దరాస్త్రః పురప
త్త్రశాఖ్యః పునఃపునః పుష్పధియా స్పృశన్తి ॥౭౭॥ సౌధో యదీయస్స
మహేన్ద్రనీలో జైవాతృకే జాలపథం ప్రపన్నే । హయ్యఙ్గవీనం వదనే వహ
న్తం ధుర్యం యదూనాం* సముపైతి సామ్యమ్ ॥౭౮॥ సౌమ్యత్వమక్ష్ణోర్ధరణే
రుణత్వం కుచే గురుత్వం గతిమాన్ద్యమ్ । కలావిధిత్వం కవితా చ వక్త్రే
రసోదితత్వం గిరి యద్వధూనామ్ ॥౭౯॥ యత్సుభ్రువామజ్జయినీతనుశ్రీః
మాయామయం పఃధ్యమదో విధూపా । కాఞ్చీవిశాలాద్భుతరోజకుమ్భమ
హోవాసయాత్మా మధురా చ సూక్తిః ॥౮౦॥ యత్రాఙ్గనానేత్రవిలాస
చోరా నీలాబ్జమీనా వనసిమ్ని యాతా । ఆద్యం బహిర్వస్త్రకమనేనమూన మ

* స్మరయజ్ఞ

స్ఫూర్త్యరోదారస్తరితం నభస్సమ్ ॥ ౯౧ ॥ పయోధరౌ యత్ర విమానజానాం
చక్రాకృతీ చన్దనచర్చితాయామ్। అవ్యాహతాయామపి హన్త నిత్యం సునో
న్యస్సంశ్లేషరసం భజేతే ॥ ౯౨ ॥ కల్లోలకేళీపరకాతరాక్షీకదమ్బదమ్భేన
కవేరకన్యా । సన్దర్శయన్తీ కమలాసహస్రం యత్రాతిశేతే పతిమమ్బురా
శిమ్ ॥ ౯౩ ॥ ఆరాత్ఖర్వపాదాహతిధూతచూతఫలౌఘనిర్యద్రసపఙ్కిలా
సు । వీథీషు విన్యస్తమణీశిలాసు గతాగతం యత్ర జనాభజన్తే ॥ ౯౪ ॥ నిరీ
క్ష్య తాం రఙ్గపురీం నిరుపమాభ్యధికశ్రియమ్ । ఆమ్నాయమకుటీవాచామా
చార్యో ముముదేతరామ్ ॥ ౯౫ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయే చమ్పూప్రబన్ధే పఞ్చమః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థఫలిత
శ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। ప్రాచీనోక్తివతంసదేశికకథామాధ్వీం భజత్పఞ్చ
మస్తస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే షష్ఠః స్తబకః

వ॥ ఆకర్ణ్య రఙ్గనగరే నికరో బుధానామాచార్యమాగతమముం
సహ శిష్యసఙ్ఘైః । ప్రత్యుజ్జగామ పరితోషవశాత్ప్రభాయాః కాన్తం యథా
కమలకాననకాన్తిపూరః ॥౧॥ యతిపురన్దరవాక్పథజాగ్రతాం కృతిజనాః
కుశలం పరిపృచ్ఛతః । ఉదితభక్తిరుపాన్తగతాన్ స తాననుపచచార య
థావిధి దేశికః ॥ ౨ ॥ అథాభ్రమాలమ్బమగోపురాఙ్ప్రలస్థలక్షలక్షాన్ సరసబ
ద్ధసైన్ధవమ్ । దివాఽపి ముక్తాఘనసాలజాలకద్యుతిచ్ఛటాదర్శితచన్ద్రికోద
యమ్ ॥ ౩ ॥ నిబద్ధనానాసుమసౌరభాదరభ్రమన్మిలిన్దస్వనసాన్ద్రమణ్డ
పమ్ । విచిత్రకేళీశుకశారికావచోవిశేషవిశ్రాణితకర్ణకౌతుకమ్ ॥౪॥ సమృ
ద్ధధారాగృహకాయమానఘనానివాసహర్మ్యన్యస్తగర్హిశాలకమ్ ॥ ప్రవర్తి
తామ్భోరుహసమ్భవాఖిలప్రపఞ్చచిత్రావలిచారుభిత్తికమ్ ॥ ౫ ॥ నతస్మ
రద్వేషణశేఖరచ్ఛవిద్రుతక్షపాకాముకరత్నకుట్టిమమ్ । హరిన్మణిస్తమ్భ
ఘనేక్షణక్షణప్రసన్నపర్యాపరవిశ్వవృద్ధమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రవిష్టైర్కోత్సుక
పాకవైరిదృక్సరమ్యరాసన్దజలౌఘపఙ్కిలమ్ । అశ్మశ్రియా ద్రఙ్గధురీణమన్దిరం

సశిష్యయూథః కవివాదికేసరీ ॥ ౬ । ౫ ॥ భవ్యే తత్ర భగవతో నికేతనే ప్రాంచామాచారరహస్యపిదామాచార్యోఽయమ్ ॥ ౪ ॥ అనపాయధామ్నోల్లాసాననఖిలజ్ఞాతనిగ్రహామ్ । ప్రేయసీం రఙ్గనాథస్య ప్రణన్తుం ప్రథమం యయౌ ॥ వలద్విపద్వారిరుహాననాకరప్రకీర్ణసన్తానవితీర్ణసౌరభమ్ । ప్రదీపపాళీపరిపాలనత్వరాపరిభ్రమత్పావకపక్ష్మలేక్షణమ్ ॥ ౯ ॥ నవేగపాశాయుధసార్ధసేకనిశాళయామ్బుజాకీర్ణహిమామ్బుశీతళమ్ । సమీపపద్మార్జనకార్యకల్పనాసమగ్రసక్తోష మరుత్స్ఫురద్ద్రికమ్ ॥ ౧౦ ॥ పరిష్వజాయాకరపల్లవోల్లసద్విపఞ్చికాగీతసుధాసమఞ్చితమ్ । అఖర్వభక్త్యుత్కర సర్వతుఙ్గళాచపకృతాభఙ్గురరఙ్గవల్లికమ్ ॥ ౧౧ ॥ పనీతపాలస్త్యవిలాసినీమణీవిసార్యమాణాగరుధూపవాసితమ్ । కృతాన్తకాన్తాకరవేత్రధూననవ్యవస్థితాశేషసురాసురాజ్జనమ్ ॥ ౧౨ ॥ అజస్రలాస్యోల్లసదప్సరోగణప్రకీర్ణభూమామణిబృన్దదన్తురమ్ । నికేతనం నీరధికన్యకామణేరవిన్దతామ్నాయకిరీటదేశికః ॥ ౧౩ ॥ మన్దిరస్య తస్య మధ్యమభాగే ॥ ౪ ॥ ఏతతీకృతవిద్రుమశ్రియా పదపఙ్కేరుహకాన్తిరేఖయా । సతతే వపధరాజనాళికే నవసిన్దూరపరాగవర్షిణీమ్ ॥ ౧౪ ॥ దురితానలదగ్ధచేతనాన్ద్రుత ముజ్జీవయితుం దయావశాత్ । పదపద్మనఖప్రభాఝరైర్జనయన్తీమివ జాహ్నవీం నవామ్ ॥ ౧౫ ॥ ప్రియః పయోధరగిరౌ భజతా విహారం పాథోజలోచనమనోహరిణేన ముక్తామ్ । రోమన్థఫేనకణసన్తతిముద్వహన్తీం మల్లీసరప్రతిమమౌక్తికహారదమ్భాత్ ॥ ౧౬ ॥ మధుజిత్కటాక్షమథితే ముహుర్ముహుర్దధని స్మితద్యుతిపరమ్పరానిభే । నవనీతవిభ్రమకరేణ నాసికామణినా విశుద్ధఘృణినా విభూషితామ్ ॥ ౧౭ ॥ కరుణాపరిరమ్భశీతళాః కమలాడమ్బరపక్ష్మలోహరాన్ । నతవాఞ్ఛితనాకభూరుహాన్ దదతీం దిక్షు కటాక్షసఞ్చయాన్ ॥ ౧౮ ॥ అహరన్తరప ప్రోమజవాజ్జ్యోతిరిఙ్గణమ్ । కలయన్తీసుపమదం కచైర్గర్భితచమ్పకైః ॥ ౧౯ ॥ సనాతనవచశ్చూడాసరసీచక్రవాకికామ్ । శౌరిచిత్తపయోరాశిచారువిద్రుమవల్లికామ్ ॥ ౨౦ ॥ సత్కృత్యసఞ్జలిపరతన్త్రాం సరసిజనేత్రస్య సమ్పదం దివ్యామ్ । అభివన్ద్య పద్మవాసామభజత రఙ్గేన్ద్రసవిధమాచార్యః ॥ ౨౧ ॥

దళదిన్ద్రనీలగళదంశుధోరణీనిరపాయగర్వభరపాటనద్యుతిః । భుజగేశయా నుజగేహదైవతం స ననామ యోగిజననాపహం వహః ॥ ౨౨ ॥ గ ॥ సగురు రమ్యోప్యదడిప్పమివ తుషారశైలశిఖరే*లోలమ్బమివపుణ్డరీకకాననే మరతకమివ మార్తికహారే చిహ్నమివ చన్ద్రబిమ్బే నీలోత్పలమివ నిర్ఝరసరిత్ప్రవాహే మృగమదమివ మలయజపఙ్కే ఫణిపర్యఙ్కే కృతావస్థానం సనకాదిహృదయసరసిజలోలమ్బం సనాతనవచసా మాలమ్బ్య మభఙ్గురకరుణాసనాథం రఙ్గనాథమువనమ్య హర్షపరవశో భగవద్ధ్యానసోపానాదికం స్తుతిజాత మఖిజాతపదాభ్యధిక మభ్యధత్త ॥ ౧ ॥ ప ॥ విచిత్ర మేతస్య సరస్వతీ సా విశ్వప్రియం వృత్తముపాగతాపి । పరాస్తశఙ్కా పటుభిర్విలాసైః పరం పుమాంసం ప్రమదం నినాయ ॥ ౨౩ ॥ మాలికాం సవిబుధేశ్వరాదదే మాధవస్యమకుటాముపాహృతామ్ । తన్వతీం వరణదామ శేముషీం తత్కృపాతరళలోచనా మసౌ ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ అథ ఫలితమనోరథమాత్మానం ప్రతిపద్యమానః ప్రేమపరవశైః పౌరవిబుధజనై రనుగమ్యమానో వేఙ్కటనాథగురు ర్వ్యాసగృహ ముపాసదత్ ॥ ౨ ॥ ప ॥ అథ వేదశిరస్సూరి మవదద్ రఙ్గవాసినః । కృతాభిలాషాః కృతినః కృష్ణమిశ్రవిరాకృతౌ ॥ ౨౫ ॥ అస్మాకమమిత్రైః ప్రశ్నై రవతీర్ణో౽సిభూతలే । పారేగిరాం ప్రథావస్తై పారీన్ద్ర కవివాదినామ్ ॥ ౨౬ ॥ వితతం కృష్ణమిశ్రస్య విద్యాదర్పం వ్యపోహతు । అశేషమహారిదాశ్లిష్టం జుషేథాస్త్వం తతో యశః ॥ ౨౭ ॥ ఏకో భవానలఙ్కారో యతీశ్వరమతశ్రియః । అలఙ్కరో౽కించన్ద్రాద్రివన్మోహ్యాపారశిరస్స్థలీమ్ ॥ ౨౮ ॥ చతుర్ణామపి వేదానాం చారుతాం కారితే గిరా । వచోదేవ్యాః కధురయా వక్త్రాణామివ వేధసః ॥ ౨౯ ॥ వాదిపఞ్చాననాచార్యో వాచం తేషాం వతంసయన్ । వాదినా కృష్ణమిశ్రేణ వాదం తనితు మైహత ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ స వేదారవిన్దమధుకరో గురుః వాదాహవచాతుర్యవిలులోకయిషయా వివిధాభ్యోదిగ్భ్యస్సమాగతై ర్విపశ్చిదపశ్చిమై రవిరళమాబద్ధమణ్డలై రధిష్ఠితపూర్వం భగవతో రఙ్గనృపతే రాస్థానమణ్డపమధిగత్య ప్రతికథకేన తేనసహ ప్రాచీనఫణితౌ పతఞ్జలితన్త్రే కణచరణకథాయాం కాపిలకల్పనాయాం కౌమారిలవచసి గౌరవసారస్వతే శాఙ్కరగ్రన్థే రామానుజయోగిరాద్ధాన్తే పా

* శాదమ్య.

ఖ్యాదిష్వపరేషు విద్యావిశేషేషు వాసరానష్టాదశ హృష్టాన్తరఙ్గః ప్రసఙ్గం తరఙ్గయామాస ॥ ౩ ॥ వ ॥ ప్రత్యహం ప్రతిభటోక్తిచాతురీ మత్యశేత నిగమాన్తదేశికః వార్ధిరేజలధరేవిజృమ్భితే వర్ధతే కిము నిదాఘనైపుణీ ॥ ౩౧ ॥ అనితరబుధలభ్యా వాక్యహృత్పక్షదీవ్యత్స్ఫురగ వదన హేషాసంశయస్థూలలక్షాన్ । కిరతి వచనౌఘాన్ వేదచూడార్యవర్యే విగతవిజయతృష్ణః కృష్ణమిశ్రో బభూవ ॥ ౩౨ ॥ పరాభూతేతస్మిన్ కవికథకసింహాహ్వసూక్తినివహైర్నిరాతఙ్కా రేజే యతిపతిమతశ్రీరతితరామ్ । యథా ద్వైరమోహ్వదెశకుముదగతే శారదదినైర్వృథావాజన్యాలేవిరతిజుషితై రేవ ధరణీ ॥ ౩౩ ॥ తదాకీలతరఙ్గితవిస్మయాస్సభాసదస్సర్వేఽపి ॥ వ ॥ విజయశ్రీపరిణయం వెజటేటే పితన్వః ప్రశంసావచనవ్యాజాత్ప్రియోక్తిమన్త్రానజూఘుషన్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రాక్తనోక్తిశిఖాచార్యం ప్రాజ్ఞైర్వ్యాచాంకదమ్బకైః । ప్రాప్తాపి కృష్ణమిశ్రోఽపి ప్రాదుర్వినయమానసః ॥ ౩౫ ॥ గ ॥ భగవానపిరఙ్గరసికో నిగమశిఖరవచసామర్థానతివితతగభీరానశేషానపి విశేషాదనఘపదవిన్యాసపూర్వక ముపన్యస్తవతే తస్మై కృతికులతిలకాయ పరితోషపరతన్త్రస్స్వాన్తః స్వాన్తరఙ్గజనముఖేన పారితోషికతయా వేదాన్తాచార్యపదమన్యనికేతనది దలబ్ధపూర్వ మర్పయామ్బభూవ ॥ ౪ ॥ స్వయమపిరఙ్గసర్వంసహాశ్రీసహచరసహధర్మచారిణీ సా తౌతకృతసరస్వతీవిలసితస్య స్వస్య గురోస్సర్వతన్త్రస్వతన్త్రసంజ్ఞాం విమతవిద్వదభిమానరత్నశిక్షామన్త్రికల్పా ముత్పాదయామాస ॥ ౫ ॥ వ ॥ ఉల్లలాసస నామభ్యాముచితాభ్యాంగురూత్తమః । శార్ఙ్గీవ శఙ్ఖచక్రాభ్యా-దత్తాభ్యామివకుఞ్జరః ॥ ౩౬ ॥ సకలవిబుధపూజ్యాం వాదసామ్రాజ్యలక్ష్మీ మితరజనదురాపామీయుషస్తస్య సూరేః । దనుజమథనలక్ష్మీదత్తమాఖ్యాయుగం తచ్చమదకురుత శశ్వ-చ్చామరద్వన్ద్వశోభామ్ ॥ ౩౭ ॥ కథకవిజయలక్ష్మ్యాః కర్ణతాటఙ్కయుగ్మం రథపదమిథునం వా గాఢజగద్ధాపిహారి । స్తనయుగమనురూపం కీర్తిధారాతరుణ్యా యుగళమగణి వా మోహరస్య విద్యాపయోధేః ॥ ౩౮ ॥ గ ॥ ఇత్థముద్ధతతత్ప్రతిస్పర్ధినుదకదర్థనేన రఙ్గే సతామన్తరఙ్గే శివమవికుతూహలమస్మిలయన్ శ్రుతివతంసగురు ర్యతిపురన్దరమతమర్మాఖిలాపక

‡ వాద్యమ. § రమణ.

స్తాభిలాషుకః కవిజన రముఖిః కుదృష్టివిప్రలాపవిద్వేషిణీం శతదూషణీం అభిజ్ఞ మతియువతితారావళీ మధికరణసారావళీం తథాగతాదిమతవిదారణత ర్క-సాధకకలాపం తత్త్వముక్తాకలాపం సముద్బోధితకథకసార్థబుద్ధిం స ర్వార్థసిద్ధిం నిరాకృతనిరీశ్వరవాదాశంసాం సేశ్వరమీమాంసాం ప్రతిభటర చితప్రబోధచన్ద్రోదయచాతురీపరాకరణధురీణం ప్రాలేయకరమివ పరి స్ఫురదఙ్కం సఙ్కల్పసూర్యోదయం నామ నాటకం శిఖిపిచ్ఛమివ విచిత్రసర్గం వీణావిశేషమివ వ్యఞ్జితధ్వనిగుణం యాదవాభ్యుదయం నామ కావ్యరత్నం అవరానపి తాత్పర్యచన్ద్రికా సచ్చరిత్రరక్షా నిక్షేపరక్షా రహస్యరక్షా గీతార్థసఙ్గ్రహరక్షా పాఞ్చరాత్రరక్షా శ్రీస్తవభూస్తవగోదాస్తవయతిరా జసప్తతిన్యాసతిలకన్యాసవింశతి వాదిత్రయఖణ్డనతత్త్వత్రయచులకరహ స్యత్రయచులకతత్త్వపదవీరహస్యపదవీతత్త్వనవనీతరహస్యనవనీతతత్త్వ మాతృకారహస్యమాతృకాతత్త్వరత్నావళీరహస్యరత్నావళీహృదయా భయప్రదానసారప్రధానశతకాఞ్జలివైభవ పరమపదసోపానోపకారసఙ్గ్రహ సారరహస్యశిఖామణి మునివాహనభోగాహారనియతిహంససన్దేశమీమాం సాపాదుకాతత్త్వటీకాభిఖ్యాన్ అన్యానపి పరమైకాన్త్యశాలినో భక్త్యా తత్త్వహితపురుషార్థధియం ప్రార్థయమానస్య కస్యచిద్దవీయసోఽపి దయనీయ స్య మహీపతేః సమీహితవితరణకుమారః తత్త్వసన్దేశరహస్యసన్దేశసుభా షితనీవీప్రముఖాన్ ప్రబన్ధాన్ నిబబన్ధ॥౬౪॥ ఏవమాబద్ధాభిరపరిమితాభిః కృతి భిరాపాదితమునితరసాధారణమస్యగురోరతిశయమాశుకవితావిభవాదపా చికీర్షుః కశ్చనకవి రభ్యాశమభ్యేత్య గిరమిమామవగతశబ్దమాధురయా మా సః ౬॥౫॥ యది తే కవివాదిసింహతా శ్రుతిచూడాగురుధుర్య విద్యతే। పరిక ల్పయ పద్యధోరణీమనవద్యామధునా మయాసమమ్ ॥౬౫॥ ఆచార్యోఽపి॥ ఉక్తిమస్య ప్రతీకవృత్తదామకరమ్। ప్రకల్ప్య కర్ణపథగాం ప్ర తివాచం వ్యతిశ్రణత్ ॥ ౬౦ ॥ ౫ । అయి భద్రకవీన్ద్ర భవతు భవదభి హితమ్ ఇదమపి మయాభిధీయమానమాకర్ణయ భగవతోరఙ్గనమన్ధరార మణస్య ప్రణిపతనసమయే సమవేతానాం విఖ్యాతానాం విదుషాం పరిషది ప్రథమతః ప్రతిశ్రవమాబధ్య పశ్చాద్వచనచాతురీం ప్రవఖ్యాయిష్యావః, ప

౯,౧౦, ౬౪. పత్త్రికా, ౫౫, శ్లో॰. ౩౮. అన్యే గ్రన్థాః పరిశిష్టే ద్రష్టవ్యాః.

వక్ష్యదావయోరాశుకవితాతరలమతా జగతా విదితా భవితా ॥ ౮ ॥ ప ॥
వాచమిత్థంసముదితాం వాదిసింహముఖామ్బుజాత్ । పరిత్యజ్య హితస్వేష
పుపిపరిత్యక్తీ స కవీశ్వరః ॥ ౯ ॥ గ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే పరిఫుల్లమల్లికాప్ర
సవసారభాకర్షిణం ప్రకటితజడిమానంపవమానంకవాపి పురస్కుర్వాణ సు
రభిశశరసమరవిశమ్భ్యసహకారరాక్షీకటాక్షకళమ్బభిపాతాదివ లోహి
తాయమాన సమ్బరమణిబిమ్బ మపరామ్బుధితరఙ్గభుజఙ్గశిరోరత్నమాకల
య్యాఙ్గ అమ్భోరుహవైవర్ణ్యకన్దైజాః కోకకులకుశలవరిపన్థీ కోపి సమయస్స
ముజాయత ॥ ౯ ॥ తచ్ఛాఖలు ॥ ప ॥ సమయచక్రసమీరవిధూననాత్సపది
సత్పథమధ్యపరిచ్యుతమ్ । తరణిమణ్డలమస్తశిలాహతం శిథిలరశ్మి వపాత
పయోనిధౌ ॥ ౧౦ ॥ పయోజినీం ప్రాప్తరజోఽనుమజ్జాం వ్యక్తీకృతాశా
పతితః కరేణ । ఆశ్లిష్య భాస్వాననుతాపయుక్తో మమజ్జ మధ్యేచరమామ్బు
రాశేః ॥ ౧౧ ॥ అథుపారమరీచిరాతనోదపరామ్భోధితరఙ్గసఙ్గతః । మధు
మాథిలసా కృతస్థితేర్మణిరాజస్యమనోరమాం రుచమ్ ॥ ౧౨ ॥ గ ॥ క్ర
మేణ నటనసమ్భ్రమారమ్భణో నగరాజతనూజాజీవితేశ్వరస్య నిటలలో
చనజ్వాలేవనిష్పతన్తీ జటాకుటిపటలీవజృమ్భమాణా విభూషణఫణిఫణార
త్నద్యుతిలహరీవవిసృత్వరీ కనకకుమ్భికేవకైరవదళకవాటవిఘటనానుగు
ణా మణిశిలాకేవ మహనీయతారాదీపదీపనోచితా శక్రరాగలతికేవ
ప్రాచేతసహరిద్వారారోపితవదనాభ్యాం ప్రత్యగ్రశిఖ్వారదేహవ పశ్చిమగిరిశ
ఖిముఖమస్థలస్య అరుణధ్వజపటలీవ వరుణనగరసౌధస్య సౌగన్ధికవనీవ సిద్ధ
పథసిన్ధో స్సన్ధ్యా సముల్లలస ॥ ౧౨ ॥ తదను దావానలహరీభరఇవ దష్టకద్వి
రదస్య మషీచయఇవ సన్ధ్యామరీచిదీపికాయాః హరిణమదానులేపఇవవిభా
వరీవిలాసిన్యాః కర్ణోత్పలకోరకఇవ కకుభాం రాఘవఇవరఞ్జితకౌశికః వరిణ
తగజఇవ పాంసులాన్తరదః సాంయుగీనవృకతిరివపర్యారిభయజుర్వేదభావరక్షోపదో
పానురక్తోపిపుణ్యజనప్రాజ్యవృత్తిస్తిమిరనికరో భువనమహరమావవార ॥ ౧౩ ॥
ప ॥ అవిరళమహాన్తరాగదమ్భాద్గగనతరోరుదితాని పల్లవాని । గ్రసితు
ముపగతం కుహూముఖానాం కులమివ సన్తమసం వ్యలోకిలోకైః ॥ ౧౪ ॥
రుచాం పత్యౌ రామే రచితమృగతృష్ణావిలసితే అరోళావం యాతే

క్వచన వనరాశౌ గతివశాత్ । తమోరూపేణ కజ్జలపటిరుపాగత్యేతరసాఙ్గ
ద్వజ్యోత్స్నాస్వాం జనకతనయాంహన్త జగ్రాహ ॥ ౮ ॥ గ ॥ నిర్ఝరపథోఽపి
నీరధిరివపమల్లాసితమీనః నైఘణ్టుకవచఃకలాపఇవ కావ్యాలోకోపయో
గీ లీలావనదేశ ఇవ లక్ష్యమాణచిత్రశిఖణ్డిజాలః, వసుదేవఇవ రోహిణీపరి
ష్వఙ్గరమణీయః సురభిసమయఇవ సూచితమన్దస్పర్శనః సుభాషితశ్లోకఇవ
శ్రవణాలఙ్కారః బలదేవఇవ రేవత్యాశ్లేషోదయరఞ్జితః స నైమిశమలినో
పిసన్దర్శితలోహితాఙ్గః ఊరీకృతఖద్యోతోఽపిదూరీకృతఖద్యోతో వ్యద్యో
తత ॥ ౯ ॥ వ ॥ సన్ధ్యాకుఙ్కుమపఙ్కసఙ్కలితాం ఖద్యోతసౌగన్ధికస్రా
తోపేతతమిస్రచారుచికురాం స్ఫీతాసితాబ్జేక్షణామ్ । తారాభాతపటీయ
శిపపథినా దేదీప్యమానామ్బరాం శ్యామాం శీతరుచిః ప్రసారితకరో రా
గాఢ్యే తస్సస్వజే ॥ ౧౦ ॥ వియత్క్షేత్రే విష్వక్తిమిరభరజమ్బాలభరితే* ప్రరూ
ఢయా తారాకవటకలమాఙ్కురవితతేః । జగద్దృష్ట్యాదోషస్సపది సము
దఞ్చద్దితిభయా దనేహా తన్మధ్యే విధుధవళకుమ్భం వ్యతనుత ॥ ౧౧ ॥ వియ
త్యమస్రు విసార్యమహో దధౌ విపులదీధితిజాలమితస్తతః । అవజహార తమ
శ్శఫరవ్రజా నసితవారిజబాన్ధవధీవరః ॥ ౧౨ ॥ గ ॥ ఇత్థం ప్రవృత్తవతియామ
వతీముఖే ప్రాక్తనోక్తిశిరసామాచార్యస్సాన్ధ్యం కర్మ నిర్మాయ ప్రతిస్ప
ర్ధినా లేనకవినా సమముదగ్రజ్వాలామాలాదీపజాలనీరన్ధ్రితయా విష్ణు
పదతాం వ్యక్తీకర్తుమభినవానివ తారానివహానాబిభ్రాణమాకర్ణ్యమాన
వీణావేణుమృదఙ్గశఙ్ఖరవతరఙ్గితం రఙ్గరాజమన్దిరమవిశత ॥ ౧౩ ॥ తత్ర
భగవదభివన్దనసమయే సజ్జీభూతాస్సుజ్ఞ్యవదగ్రేసరా స్త్రయీశిఖరదే
శికస్య తస్యచ ప్రతిభటకవే స్తాత్పర్యం పరిజ్ఞాయ తౌ కవిమూర్ధన్యౌన్యయో
యుజన్ ॥ ౧౪ ॥ ప ॥ విభావర్యామస్యాం విభుచరణరత్యా విషయకం సహ
స్రం పద్యానాం సపది యువయోర్యో వితనుతే । కవే స్తస్యైవప్యాలక,
వికథకసింహాత్యబిరుదం నిదేశోఽయం శౌరేర్నిరవధిమహిమ్నో విజయ
తే ॥ ౧౫ ॥ ఇత్థమాదిశత్సు సత్సు కరిష్యామితథైవేతి కవిః ప్రతిభటోఽవదత్ । నిర
గాదాగ్రహస్త్రోతోఽసీయమానఖవాగ్రతః ॥ ౧౬ ॥ గ ॥ సనిగమమస్తకగు
రురపి ప్రస్తావితవినయవిస్తారస్సభాస్తారాణాం పురస్తాదకవ్పనీయఖగ

* ప్రరూఢానాం తారాఙ్కురకదమ్బకానా మధ్యరుచామ్.

వదనకమలానుగృహీతస్య మే రఙ్గధుర్యపతిపదరక్షిణీవిషయపద్యసహస్రవి ధానే సౌదామినీసనాథస్య వలాహకస్యేవ వర్ష ఇవ, చన్ద్రికాసాన్ద్రస్య చన్ద్రస్య జగత్పరితోషణ ఇవ బాహ్యకరణసచివస్య మనసో బహిర్విషయానుభవో త్పాదఇవ వ్యాప్తివిశిష్టస్య పక్షధర్మతాజ్ఞానస్యానుమితిజనన ఇవ అవాన్త రవాక్యార్థధీపరిరబ్ధస్య పదార్థావయవమహావాక్యార్థజ్ఞానస్య పరాపూర్వసా ధనఇవ సామర్థ్యమున్నిద్రముద్భవిష్యతీతి సప్రతిజ్ఞం నిగద్య సదనమాసా ద్య తస్యామేవ శర్వర్యాం సహస్రేణ కరైస్సమేతం సవిత్ర్యమణ్డలమహార్ఘ్యభ సముచ్చయఇవ సహస్రేణ దళైః కరమ్బితం కమలం కాసారఇవ సహస్రేణ పద్యైః ప్రసాధితం రఙ్గధురీణచరణావనీస్తోత్ర ముద్దామరసముత్పాదయా మాస ॥ ౧౫ ॥ తదను ॥ ప ॥ ప్రాచీనోక్తిశిరస్సూరేః ప్రతిజ్ఞా మహతీ ద్భుతమ్ । ప్రత్యపద్యత పర్యాప్తిం శర్వరీ కుశనైశ్యనైః ॥ ౫౦ ॥ మాన్యా మాధవపాదుకాస్తుతిరసౌ మద్గర్వసర్వఙ్కషా మంక్షు కీర్తిం కామపి కల్పయిష్యతి గురోరాశాన్తరవ్యాపినీమ్ । ఇత్థం భీతిభరేణ పశ్చిమగిరేర్మధ్యస్థలీమభ్య గాత్తాత్కాలే తత్ర కుముద్వతీపరివృఢో గూఢో బుభూషుః కిల ॥ ౫౩ ॥ హ రిచన్దనచిత్రకశ్రియం హరిదశ్వో హరిదిగ్వధూముఖే । ప్రథయన్ప్రథమత్ మాభృతః ప్రతిపేదే శిఖరాగ్రచ్ఛలస్థలమ్ ॥ ౫౪ ॥ పూర్వాపరక్ష్మాధరశృ ఙ్గభాజౌ* పద్మోత్పలేశౌ రజనీవిరామే । విదిద్యుతాతే వియదచ్యుతేన రథా ఙ్గశఙ్ఖావివ ధార్యమాణౌ ॥ ౫౫ ॥ ద్విజరాజగోకులవిరోధకరో జలజాతసా త్కృతవసుప్రకరః । అతివేలరాగభరిత స్తపనః కథమారురోహ బత విష్ణు పదమ్ ॥ ౫౬ ॥ విదళత్సరసీరుహాటవీవిగళత్సారభసారమేదురః । శిశిరో హిమశీకరైర్ద్విశాం కుహరే కోపి చచార మారుతః ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ విభాతే త త్ర విశ్వామిత్రకులవిశేషకో దేశికో విధివదాచరితసాన్ధ్యకర్మా విశేషోఽయ మశేషైరన్తేవాసిభిస్సహ దేవస్య రఙ్గేశస్య దివ్యామాస్థానీ ముపగమ్య విమతపరిమదహస్తాలతాలవిత్రం విశ్వమ్భరచరణావనీస్తోత్రం విదుషాంనిశ్శే షలవాచాం ప్రాచీకశత్ ॥ ౧౬ ॥ తదాపున రనవీనవచనశిఖరగురో రన్యా దృశీం సూక్తిసుధాధారాం స్వైరమాస్వాదయన్తస్సన్తస్తావన్తో వ్యానంతు ష్టోచ్చుః ॥ ౧౭ ॥ ప ॥ సబ్రహ్మా నిరపాయమూక్తిలహరీవాచాంలవక్త్రా

---

* పూషోష్ణశేశౌ. § పటలీ.

వశి స్స వాచామధిదేవతా సచపురః ప్రాకృత్యమానః శ్రుతౌ। పతే తా
వకహృద్యపద్యవితతైః స్తోత్రైర్యచితైః కృతైః కల్బేర న్నిలరోమితమ్మచ
జనః కల్పేత తస్మైకథమ్ ॥౫౮॥ అమృష్టైః స్తవవాక్యపూరై రాపగా సా దివౌ
కసామ్। విజితా శ్రీళయా విద్వ న్విష్ణుపాదం భజతే సదా ॥౫౯॥ తావకేన
యశోభూమ్నా తారాధీశః పరాకృతః। తతశ్శోకాతిరేకేణ క్షాన్త్యాభిక్ష్య
స్సజాయతే ॥ ౬౦ ॥ పరాకృతతమోభరాః ప్రతికవేరహస్తాహారా మ
రస్వరసపోదగా మహితయుక్తిరత్నాకరాః। త్రయీశిఖరకిఙ్కరా స్త్రిద
శవాహినీజిత్వరా జయన్తి గుణబన్ధురా జగతి తే గిరామధురాః ॥౬౧॥
శమదమార్జవధైర్యదయాక్షమావినయమార్దవసౌఖ్యముఖాశ్శుభాః। గుణ
గణా జగతాం హృదయఙ్గమాః త్వయి పరం సమవేత్యసమిన్ధతే ॥౬౨॥ తత్ర
భ్వన్యవదావదై రభిహితాదవ్యాప్తవృత్తిత్వతః సంయోగస్సకలోపి కామ
పివహన్ ఖ్యాతిం దరీదృశ్యతే। విశ్వాచార్య విచిత్రమేతదిహ తే దివ్యోద
యాస్త్రోతసాం సంయోగస్సరసోక్తిదుగ్ధజలధివ్యాప్త్యైవయద్వర్తతే॥౬౩॥
వీప్సావాజిముఖస్య వేఙ్కటపతేరావృత్తిరామ్రేడితం వ్యాసస్య ప్రతిబిమ్బ
నంఘణభృతాం పత్యుర్ద్విభాషాగురోః। మూర్తిర్భాష్యకృతః పరేతి జగతీ
సత్తోపచిన్తామణిం సన్తస్త్వా మనపాయహూక్తిశిరసా మాచార్యమాచక్ష
తే ॥ ౬౪ ॥ ౫ ॥ ఇత్థంస్తుతిముఖరేషు విబుధనికరేషు ప్రత్యర్థి సకవి రత్య
ర్థమాప్లోదవర్షిణీమాచార్యఫణితిమాకర్ణ్య వ్యపగతగర్వో వినయముద్వహ
న్నస్మ ప్రతీభవదపత్రపాశ్రువాహపరిభ్రమణవశజనిత మివ శ్లాఘాశిరఃకమ్ప
మసకృదనుభవ న్నాత్మకృతాం హరిచరణతాం యిణీవిషయాం శ్లోకాం
సఖ్యయాగుణేనచ తమతరత్వాదనావిష్కుర్వ న్నబోధకృతమపరాధం
క్షమస్వేతి తస్యచరణయో ద్వాదశకృత్వః ప్రాణింసీత్ ॥ ౬౫ ॥ ప ॥
సభాసద స్తైరథ సమగ్రహర్షా స్సహస్రమహ్నాయ దదుస్సమస్యాః। విద్యా
నిధేరస్య గురోర్విధాతుం పుఙ్ఖానుపుఙ్ఖాని పునర్యశాంసి ॥౬౬॥ పదైస్త్వర్థీ
ర్ణం సమస్యాసహస్రం స వేదాన్తవిద్యాగురుస్సద్య ఏవ। సమాపూర్య వాగ్భిః
సముల్లాసభాగ్భిః పునః పూజితస్తైర్జగాహే స్వగేహమ్ ॥ ౬౭ ॥ గః ఏవం
సత్స్వ త్తరఙ్గం రఙ్గపురమధివసతి గురౌ జాతుచిత్ మనోహరతరిశ్వవత

గోశ్వరసోదరీభవత్ఖురకుద్దాలనిర్దళితవసుధాతలబహుళధూళిసముద్య దస్తోక రజఃస్తోమచుమ్బితచతురర్ణవపయః ప్రవాహాః * ఘటికావిశేషా ఇవ కాళరాత్రీణాం, కిఙ్కరా ఇవ కృతాన్తస్య మహీసురకులమహీధరదారణదారుణకులిశాయమానా యవనాదయః కలశజనుషః కకుభం కాకోదరా ఇవ కేతకీం దావానలా ఇవాటవీం అల్పశ్రుతా ఇవ శ్రియా మావవ్రుః ౬౯ ॥ వ॥ చరమయుగామ్బరాశికుమారోల్లఙ్ఘనతల్లికాపిశాచపిధానధుర్యైర్యవనాగమదూనజనాన్ । నిగమాన్ శీతసూరిరదిరాత్పరిపాతుమనా వ్యలనుత శౌరివ్యూహతుకహేతుమభీతిమగమ్ ॥ ౬౭ ॥ గ॥ అనన్తరమాచార్యవిరచితేనాభీతిస్తవేన ప్రాదుర్భూతప్రసాదో భగవాన్ శ్రీరఙ్గభూరమణః ప్రాణభృతామభయం విధాతుకామో హాయసన్తేరచిన్తితమేవాన్తముత్పన్నహారిదన్తరాదస్మాత్ కాళియపరివారమివ కాళిన్దీప్రవాహాత్తమురాతివర్గం నిర్గమయామ్బభూవ ॥ ౭౦ ॥ వ॥ తాం దిశం యవనైస్సమాక్రాన్తాం శ్రద్ధ్యాన్తగురురైతుత । ప్రావృషేణ్యాదినాపాయాన్వృత్తిసన్నామివ వక్షిసీమ్ ॥ ౭౧ ॥ ప్రవచనకృతే వ్యాసాచార్యైః ప్రణేతృభిరర్పితాం ప్రాయుభరితో వేదాన్తార్యస్తతోఽనుదివేదినే। వినతసదసత్పీతాతజ్జాలం విచిత్రతర్కితాం యతిపతివచోవ్యాఖ్యా మాఖ్యాదనర్గళధీరసౌ ॥ ౭౨ ॥ అథరఙ్గపురాత్సమాసన్నైరనఘాచారవిదాంపురస్సరః నళసేతువిరీతుకొచ్ఛయా నిరగచ్ఛన్నిగమాన్తదేశికః ॥ ౭౩ ॥ గ॥ క్రమేణసగురురచ్ఛహృదయః స్వచ్ఛద్దసలిలదమానపాశాయుధీయశుద్ధాన్తశాతోదరీపరిమదురోజపరిచ్యుతపారశ్లమదపఙ్కశఙ్కాకరై రచలతల్లజప్రతిమల్లకల్లోలపరమ్పరాపునఃపునరాస్ఫాలనవశవిశీర్ణజలాస్వాదివలాహకానుకారిభిరపయశఃప్రరోహైరివ హాలాహలజననజనితైః ధూమస్తోమై రివ బాడబజాతవేదసో బహుళితరైశ్శైవలైః క్వచిన్మేచకితం, పరితో లహరీసమీరాస్వాదమాంసళపర్యఙ్క వాతన్ధయధుర్యనిర్యన్త్రిత నిశ్వాసశ్వసనచలితశయాన శార్ఙ్గధన్వనాభీశతపత్రకీర్ణపరాగపిశఙ్గానుకృతినా, గైరికనికషశోణపరమధుమథనసమయక్షుభితమన్దరగిరివిగళితేన, శతహ్రదాసముదాయేనేవ శైవాలవరీవాహసహచరేణ విద్రుమపటలేన పాటలితం। అన్యతో లతాన్తసన్తతిభిరివ

* ఉల్కావిశేషా ఇవ.

లహరీలతికానాం కర్ణచామరచ్ఛటాభిరివ సలిలకరికళభానాం విద్రుమరుచి సన్ధ్యాసమిన్ధానతారకానుకారిణీభిః డిణ్డీరఖణ్డమణ్డలీభిః పాణ్డురితం వక్త్రేతర ధవలప్రఖ్యాతినటీనటనరజ్జునిభేన ప్రబలతరపాతకవిమమూర్ఛితజనజీవాతునా సేతునా సీమన్తితం నిధినిచయమివ శోభమానశఙ్ఖమకరకచ్ఛపం నీరజలోచనమివ నిఖిలభువనాధారం పయోదగణమివ పరిస్ఫురితపుష్కలావర్తం నిరఙ్కుశతరఙ్గనిర్ఘోషనిరాకృతకల్పాన్తకఝఙ్ఝాటీకాట్టహాసం తముదన్వన్తమాత్మదృశోరతిథీచకార ॥ ౧౦ ॥ వ॥ మణిశ్రీకముకశుక్తికాఫణిలతాదలౌఘం ముదా విధాయ లహరీకరే విశదఫేనశాటీమపి । ఉదారరవకైతవాదుచితమన్త్రముద్ఘోషయన్నపూపుజదివామ్బుధిః క్ష్మాధృతికిరీటవిద్యాగురుమ్ ॥ ౧౧ ॥ వివస్వద్గ్రహవిభ్రమవిద్రుమద్యుతిమిషాత్తాపాయమానం నవం విభ్రాణైర్మ్ముక్తమణ్డలాజ్యలకరైః కల్లోలదణ్డాన్వితైః । ప్రేమోక్తిం ప్రథయామ్బభూవ వినదైరుచ్చైః ప్రస్తరాముద్గతైర్ద్వీప్యాపారగుణామ్బుధిం గురువరం ప్రీత్యేవ వామ్భోనిధిః ॥ ౧౨ ॥ అశేషపూజ్యో గురురేషపుణ్యాదభ్యాశమస్యైతిమమేతి సిన్ధుః । ఉద్దీపయామాస మణిప్రదీపాన్ మదగ్రకల్లోలవితర్దికాసు ॥ ౧౩ ॥ సన్నికర్షజుషి సజ్జనచన్ద్రే సన్మదాదివ సరిత్పరిణేతుః । సర్వతో విపులశాస్త్రమభూవన్ సాన్ద్రశైవలకదమ్బకదమ్భాత్ ॥ ౧౪ ॥ హస్తమమ్భః కదలికామబ్ధిహస్తప్రసారితమ్ । శుష్కాదణ్డమసౌ సేతుం శశిజూటకృతిశేఖరః ॥ ౧౫ ॥ వంస్నాయభక్తిభరితస్సహశిష్యయూథైః పాథోనిధౌ స యసి పావనశీలశాలీ । కూటస్థమేష కురుకానగరే గురూణాం మానస్యహర్షజలధౌ చ పునర్మమజ్జ ॥ ౧౬ ॥ పరాఙ్కుశగురోస్తత్ర గిరాం భావం ప్రకాశయన్ । గ్రన్థానభిసరద్భేత్రీ చాం పన్థానమయమాశ్రితః ॥ ౧౭ ॥ తతో ఽను వృషశైలాగ్రే తత్త్వం పరముదఞ్చితమ్ । ప్రణమ్య యాదవగిరిం ప్రత్యపద్యత దేశికః ॥ ౧౮ ॥ అనిదానదయాభరం శ్రుతే రవతంసోత్పలమద్భుతం మహః । యదుభూమిధరేకృతోదయం యమినాం సేవ్యమసావవన్దత ॥ ౧౯ ॥ పరిపన్థివచావదామ్బుదాన్ వటుభిర్వ్యాఘ్రరచణ్డమారుతైః । అనపాయయశోనిధిర్న్యదస్నదయత్తత్ర దినాని కానిచిత్ ॥ ౨౦ ॥ అనుభావేన తత్రత్యాకృహర్షయిత్వా సుమేధసః । కవివాదిమృగాధీశః కాఞ్చీం పునరుపేయివాన్ ॥ ౨౧ ॥

తత్ర తామరససోదరనేత్రం వృత్రవైరిమణిసఙ్కాశగాత్రమ్ । నిష్ఫలం నిగమమస్తకరత్నం వస్త్వవన్దత కృతీ స చిరత్నమ్ ॥ ౭౨ ॥ అభివీక్ష్య చిరాత్ప్రీత్యా మామ్నాయశిరసాం గురుమ్ । కాఞ్చీనగరవాస్తవ్యాః కౌతుకంపుధిమోదధుః ॥౭౩॥ ౫ ॥ పురతత్ర పుణ్యతమే నివసతో నిగమాన్తగురోర్నిఖిలతన్త్రస్వతన్త్రతాగుణమప్యమృష్యమాణో మాత్సరికః కశ్చిదుపాస్తసీమానమసామ్య వచనమిత నామాత్మవల్లరీపల్లవం వ్యాజహార ॥౭౪॥ నిఖిలమతాధరేష్వరీతిగర్వనిరాసకలావితతేషు మాం వివాదిబుధవర్యేష్వపి తేషు ! తపనపక్షోస్పన్దద్విపులవిధ్వనిరోధశిక్షా కలశభవేతరకః కథముపైతి ధురన్ధరతామ్ ॥ ౭౫ ॥ శేషస్యైవ త్వచ్ఛైలీం ప్రథయతి సహసా వాసుకిస్సాసురత్నాలాభే లోభం దధానో దిశిదిశి సభయం లమ్బితో బమ్భ్రమీతి । కార్కోటకః కోటరాన్తర్గతతి గిరిబిలే తక్షకః క్షీణకోపః శేతే స్ఫీతాగ్రహేణ స్ఫురతి దృశి యదా వ్యక్తిమాకారశక్తిమాపె ॥౭౬॥ విషధరనికరాః మయా విముక్తాః విస్పృశరఫూత్కృతిభీషణా న్నిరోధమ్ । వత సపదిపదా పదీశ్వరోఽపి ప్రభవతి నైవ కుతఃకథా పరేషామ్ ॥౭౭॥ మమవిషత్రీవిజృమ్భితశక్తికే మహాభోగిఫూత్కృతివర్షిణి । సపది సాధ్వసవారినిధౌ పతేత్ దురగశాయ్యపి తమల్లపితం మహాః ॥ ౭౮ ॥ ౫ ॥ ఏవంవిధనిరవధికమన్త్రశక్తిశాలినా మయా ప్రేరితాన్మరుదాత్మమ్భరీన్ భవానపి మన్త్రివిద్యావైదగ్ధ్యేన నిరుధ్య విశ్వవిద్యాస్వతన్త్రతాబిరుద మవ్యాహతం వహతాదితి ॥౭౯॥ అథ తథావిధవితథాలాపమోదినో మన్త్రివాదినో వచనమాత్మకర్ణపథపథికమాచరయ్య సుసురచిత్తయుత్ అహో దురహన్తాసేత్తలిరముష్య యదయమపవనివమనపిథాత్కామహినికరనేతార, సహిత [illegible]స్తారమఙ్గలాఙ్గనియన్తార, మనపాయినమ్బుల్ప మహీరాజతల్పమపి మహాత్మా మోహేన న బహుమనుతే! నానమే తాదృశా నామవలేపవదహనమవశ్యం కర్తవ్యమితి విధత్తే వచనజాతమేతత్ యత్పునః "యథాశక్తి స్స్పృష్టాయాద్వైతానగురునిన్దకాన్" ఇత్యాదికం ॥౮౦॥ ఇత్థం విచిన్త్య నిగమాన్తగురుర్గరీయాన్ తత్క్షణమత్రవతి మౌకలయన్నుదారమ్ । శేషాస్యపత్రే విలిఖిత దాతదీయాకరోద్దం భుజఙ్గనివహాః మహనీయశక్తిః॥౮౧ ॥

తత్రాన్తరే తస్తదపూర్వవిద్యాసఙ్ఘటితకేళీసదనస్య సూరేః । లోకోత్త
రం లోకయితుం ప్రభావం సర్వేఽపి పౌరాః స్వహసా సమీయుః ॥ ౮౯ ॥
సమాన్త్రికోఽపి ॥ ఉద్వేలఘూత్కారమరుత్ప్రకోపై రుద్వేజితాశేషజ
నాన్తరఙ్గాన్ । ఉదగ్రదర్పాన్ ముముచే స సర్పా నుద్దామవిఖ్యాతిమవాప్తు
కామః ॥ ౯౦ ॥ ఉత్తైరురాద్యామురగాస్తదైకే రేఖాం ద్వితీయామపి కే
చిదుగ్రాః । తతఃపరం గన్తుమపారయన్తః పాశోపమత్వం ప్రథయామ్బభూ
వుః ॥ ౯౧ ॥ ఆలోక్య మన్దాననిలాశనేన్ద్రా న్నాచార్యధౌరేయమ మోర్త్య
హిమ్నా । దర్పస్య భూమ్నా ఫణిరాజ మేకం సర్వస్వభూతం స పునర్ముమో
చ ॥ ౯౨ ॥ తతస్తమాశీవిషమాపతన్తం విలఙ్ఘ్య రేఖామఖిలామవిలోక్య ।
వేదాన్తసూరిర్వినతాతనూజం దేవం *జవాదస్తుత దణ్డకేన ॥ ౯౩ ॥ గ ॥
తస్య తేన త్రయ్యన్తగురుధుర్యోదీరితదణ్డకస్తుతిపరితోషితమనాః పవనాశనకల
లవాపత్రభక్షణశాలీ భగవాన్ రుద్రాసుకీర్తిర్జీవితేశ్వరోఽపి ॥ వ ॥ పతత్రేన్ద్రో
ద్వాన్తజఙ్ఘానిలవలయ సమాకృష్టపాథోధరౌఘో భూమాభోగిస్ఫుటోద్య
న్మణిఘృణిపటలీదీపితాశావకాశః । కిం మేరుః కిం కృశానుః కిముయమిన
ఇత్యుత్ప్రేక్షితస్సర్వలోకైరకస్మా ద్దాగత్యవేగాదహరదహిపతిం తం పునశ్శోత్పు
పాత ॥ ౯౪ ॥ ఉన్మదం తమురగాధిపం బలా దుద్గృహీతవతి పక్షిశేఖరే ।
విస్తులం నిగళమాలిదేశికం నిర్విశాయ వ్యదరో స మాన్త్రికః ॥ ౯౫ ॥ విన
య్యాథ కృత్యా విహితాఞ్జలిస్తం విద్యుద్వరం విస్మయసిన్ధుమగ్నః । వాతాశనం
దేశిక చాపమేతి వీతావలేప స్స పునర్యయాచే ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ అథ మాన్త్రి
కాభిమతం విధాతుకామేన దయావరవశేన దేశికేన పునరపి స్తుతః పతగ
రాజః ప్రతిభటమదవిభవనాశనః పవనాశన మముఞ్చత ॥ ౯౭ ॥ వ ॥ స
మాన్త్రికోఽపి సన్తుష్ట స్సగ్రహస్య తమహీశ్వరమ్ । ఆచార్యమాగమా
న్తానా ముఖిప్రాజ్య గిరా యయౌ ॥ ౯౮ ॥ గ ॥ స గురు రథ సనాతన
సరస్వతీశిఖరశాసారకువలయస్య, సౌమజాచలనిలయస్య భగవతో వరద
రాజస్యాజ్ఞానుజ్ఞారూపానఖిలానపి ధర్మాన్ సకలగుణోపేతయా సహధర్మి
ణ్యా సహ సమాచరన్నాసరాన సుఖమత్యవీవహత్ ॥ ౯౯ ॥ వ ॥ అజా
యతాస్మా దథ వేఙ్కటేశా దాశ్చర్యభూమా వరదో బుధేన్ద్రః । వేదాయ

---

* ఉజావ స్తుతిదణ్డకేన

థా మాధవనాభిపద్మా ద్వేధోఽయథావా వదనాత్తదీయాత్ ॥౯౮॥ అథ
తవిద్యాతతిరేవ తాతా దారబ్ధమర్యాదనిరాసలీలః। యశఃప్రకాశో వరదః
ప్రపేదే యతీన్ద్రసిద్ధాన్తజయధ్వజత్వమ్ ॥౯౯॥ విభృణ్వానానన్తకథా
పదసాం కామపీనీయం విశుద్ధానాం వాచాం కుశలమనపాయం విదధతః।
విరుద్ధానాహన్తావిగళనధురీణాక్షన వరదః ప్రబన్ధానాతానీదధికరణచిన్తామ
ణిముఖాన్ ॥౧౦౦॥ కశ్యతస్సుతను శేమకలానాం పారగం నిగమమస్తక
సూరేః। మానసం సలిలమానుష కేళీ మాతతాన పరితోఽపపయోధా ॥౧౦౧॥
కదాచనాసౌ కవివాదిసింహః కారుణ్యధారావరతన్త్రిచితః। పద్యోక్తి
రహస్యత్రయసారరూపం *స్వమ్యోధనర్వస్వ మథాదిదేశ ॥౧౦౨॥ స
మయే తత్ర సముదితవరతరణికిరణపరిరమ్భసముల్లసదమ్భోజవిజృమ్భమా
ణమకరన్దలహరీసహచరీభిః సారసూక్తిపారమ్పరీభిః సంసరణసరణిజ్వా
లజనతాపసన్తాపనివర్తనీం వర్తనీం ప్రవర్తయన్తం జలదమివ భువనానుకూలా
వతారం జనపదమివ పుణ్డరీకాక్షాన్వయభూషణం, పరమవ్యోమపరిబృఢమి
వానన్తసూరిలాలితవిగ్రహం, పఞ్చాననమివ వివిధాగమగిరిపరిచయమాకల
యన్తం స్మృతివచనమివ వర్ణక్రమవ్యక్తీకరణనిపుణం, తాపసమివ జటాధురన్ధ
రం, చన్దనమివ చర్చాల్పిత్తాశయం, అగరతటవీపూరమివ పరిగృహీతయా
మునసారస్వతప్రవాహం, రాఘవమివ లక్ష్మణానురాగిణం, ఇక్ష్వాకుమివ
మూలేనమనునా లబ్ధాత్మానం గగనతలమివ తారావృత్తితరక్షితరుచిం సా
మ్రాజ్యమివ సమస్తరాజనిష్ఠం విధిమివ వృత్త్యాముఖ్యయైవలబ్ధార్థం హా
రమివ ముక్తావదాతమాకలితసూత్రస్థితించ మేరుమివ కల్యాణమేదురం విన్య
గభివ్యక్తవివిధవిద్యాధరం చ వినతాతనయమివాహితాపనయనం ధనఞ్జయ
మివ కృతధర్మజానురాగం జలధిమివ జనార్దనశోభితాశయం ధ్రువమివ
సునీతిసిద్ధోదయం సుదేష్ణాజానిమివ సూచితోత్తరోత్తరానన్దం అలఙ్కారని
కరమివ ప్రతీపాతఙ్కపాపహ్నవప్రౌఢోక్తిభరితం విషమోత్ప్రేక్షావ్యతిర
కవిస్ఫురితం భ్రాన్తిమదనన్వయవిలసితం చ నిశాకరమివ నిరాకృతపద్మినీ
ప్రణయమపరాగోదయానుషఙ్గిణం చ నృత్తోద్యతకలాపినమివ నిజపక్షం వి
చిత్రం విస్తృణానం అధ్వరమివ దక్షిణాధిగతాతిశయం, ఆదియుగమివా

---

* సమ్భ్యాన.

సుకృతపదం, కృష్ణమివకృతనరకవిజయం మధురోదితమక్రూరవచసా
ప్తంచ సమీరకుమారమివసత్త్వాతిరేకవిజితారాతిం వత్సరగణమివభవవి
వరాభవానన్దశాలినంవృషవిరోధివిక్రమమన్మథవికృతివిజయోపేతంచ
టాకమివపుణ్డరీకాదిసాధువాసనామోదితంకీర్తిమన్తంచ మహాగిరిమివ
భృగువ్యాసాభినన్ద్యం విశుద్ధహేతుమివవిపక్షాద్వ్యావృత్తమసత్ప్రతిప
క్షంచ న్యాయాదిమసూత్రమివతర్కసిద్ధాన్తనిగ్రహస్థానవాదోజ్జ్వలం సం
శయప్రమాణనిర్ణయప్రయోజనంచ బుధమివసౌమ్యం శృఙ్గారమివశుచిత
మావిఖ్యాతముజ్జ్వలతాముద్వహన్తంచ వివాహమివపురస్కృతబహుప్ర
కం వనమివతుఙ్గశ్రీఫలజపోపేతమధిగతమహాయజ్ఞాఙ్గంచ వాక్యమివాశా
స్త్రాయోగ్యతాసత్తిశోభితం నరేన్ద్రమివనానార్థాదరిణం నారదమివమ
హాతీంగీతామగుణశబ్దరేఖామాకలయన్తం ధిషణావితానమివగుణాష్టకసిద్ధి
సాకాక్షం. సావిత్రీప్రభవచరణమివ వరేణ్యపదప్రయోగవిఖ్యాతం, వన్న
గరాజమివ ప్రకటితపరబ్రహ్మపదత్రాణభావం, బహుముఖకృతశబ్దోపన్యా
సంచ రామాయణమివకుశలవాదివర్ణితశ్లోకం,సుగ్రీవమివవిధూతవిరూపా
క్షపారవశ్యం,వినతయాధోపసేవితం చ,కౌస్తుభమివ పురుషోత్తమహృద
యోపలాలితం ఉద్యానకుమారమివవరాకృతప్రభాకరగోకలాపం గోకుల
మివకవిలాలావభేదకుశలం ప్రబలితపశుపతివాదంచ రసనివహమివమాధ్వృత
కరుణోత్సాహోపేతం కోపశోకభయశాన్తిశోభితంచ కమలాకరమివ
మార్యాలోకలోలుపం గుణాశ్రయమపిద్రవ్యభావముపలభమానం లోకబన్ధుం
మపతమసానభిప్లుతమనుపజాతచ్ఛాయాయోగంచ సుమనోగణాగ్రగణ్య
మపిరజోగన్ధరహితం పరిశీలితస్మృతిమప్యపూర్వానుభవోదయం సుమతి
మపివిశాలైశ్వర్యానుభవనిస్పృహం,కల్పకమపివాపసపురవాసాదరమక
ర్వాణం వరిత్యక్తపల్లవంపరిహృతకలికంచ,సత్కృతిసాదరమపి పత్కృతి.
నాదరం,కర్మధారయాన్వితమపి ద్వన్ద్వసహిష్ణుం సమాఖ్యాలిఙ్గవాక్య
ప్రకరణస్థానభూతమపిశ్రుతేఃప్రాబల్యమన్నువానం. నిరుపమయోగనిరత
మపినిరాకృతయమనియమం,సిద్ధోపాయజాతావలమ్బనమపివరాకృతేఛా
భేదం,కృష్ణవర్త్మానమపి శీతలాత్మానం సకావర్తినమపి పరిత్యక్తవరహిం

సావ్యాపారం గురుమపి కావ్యోక్తికారిణం దోషజ్ఞమపిగుణైకదర్శినం విబుధకుఞ్జరమపి పదస్తం కవికథకకణ్ఠీరవమపి కటకమానసీభృతామగణయ్యం వి శ్వామిత్రవంశావతీర్ణ తయా విహతవిబుధసృష్టిభేద మాదధానం మాగమాన్తాచార్య మఖిలహరిద న్తరాదాగతా విపశ్చితస్సర్వేఽపి విశ్వాసమమన్దం విదధ న్తస్తమవన్దన్త ॥ ౧౦౨ ॥ అథపునరాచార్యభక్తిరసికానామమీషాం విదుషాం పరిషది అనవరతాభిలాషసముచితం స్తోత్రమిదముదజృమ్భత ॥ శ్రీ ॥ వ ॥ కస్మైచిదస్తు కరుణాదిమజన్మధామ్నె కల్యాణకల్పతరవె గురవె ప్రణామః । వేదాన్తదేశికపదం వితతార యస్మైవాచాంవిలాసమనుభూయ ముదాముకున్దః ॥౧౦౩॥ యం వాదిహంసజలదోయతిరాజవాణీవప్త్రైః క్వచిత్కతటితా భరితః ప్రపోష । తం కల్పకం కమపితాపహరం ప్రజానాం శాఖాశతైరుపచితం శరణంభజామః ॥ ౧౦౪ ॥ వంశప్రదీపమనపాయమనన్తసూరేర్ద్వారం మోహతిమిరక్షపణప్రవీణమ్ । ఆరోప్య కేచిదనఘా హృదయే మునిత్యం ప్రత్యక్షయన్తిపరమం పురుషం నిలీనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ పరిత్రాతుం వేదాన్ ప్రబలకలిపాథోనిధిర్ఘురీజరీజృమ్భన్నాయాకథకకృతవీచీకబలితాన్ । జగత్యాం రామానుజ్జై జనిజలధిజాతాఘులహరీనిమగ్నానప్యస్మాన్నిగమకుటీసూరిరవతాత్ ॥౧౦౬॥ నిశాతజ్యోతిర్దణ్ణన్నిరుపమహయగ్రీవకరుణాపరీరమ్భోజ్జృమ్భత్పటువచనధాటీఫలసితః । ప్రహృష్టైర్విద్వద్భిః ప్రతిభటకథాటోపవిజయాద్వితీర్ణం ధత్తేఽసౌ కవికథకసింహాఖ్యవిరుదమ్ ॥౧౦౭॥ ప్రణాదం నాదత్తే క్వచిదపి కణాదోక్తిపథికః తమాయామాయామంన చ దధతి మాయామతిగిరః । అసఙ్ఖ్యాన్ సాఙ్ఖ్యాదేః కథిత మయతే దూషణగణాన్ కథానాం సన్తానం కవికథకసింహే కలయతి ॥ ౧౦౮ ॥ మహీయాన్ హర్షశ్చేన్మధుమథనసాయుజ్యమహిమా ప్రపత్త్యాలత్వాన్నిప్తిర్ఘవసరణిభాజాంభవతిచెత్ । వివేకస్తస్యాశ్చేన్నిగమమకుటీదేశికగిరా వినాతాం విద్యా కా విబుధజనహృద్యా విజయతే ॥౧౦౯॥ కదాచిద్యశ్చిత్తేకలయతి వతంసం సుమనసాం పదామ్భోజద్వన్ద్వం కవికథకపఞ్చాననగురోః । సవిద్యావైదగ్ధ్యం సపదిలభతే విశ్వవినుతా మనన్యామాధత్తే హరిచరణభక్తిం నవనవామ్ ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రతిజ్ఞాం ప్రౌఢానాం సదసి సముదీతాం ఫలవతీం

ధాతుం విఖ్యాతాన్ శ్రియఃచరణత్రాణవిషయాన్ । సహస్రం యః శ్లో
కాన్ సకదిమధుధారాసహచరాన్ పఠేనే సశ్రీమాన్ వితరతు మనీషావిల
తమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ తారళ్యం తార్కికేన్ద్రా త్యజత తవకుతో వాదతుష్టిః కు
ట్టైః మాన్యం మౌనవ్రతం తే గురుమతపతుకే సౌగతాః కా గతిర్వః ।
స్థంఘోషః ప్రథన్తే దిశిదిశి విదుషాం దీర్ఘసన్తోషభాజాం వాదాన్ వే
దాన్తసూరౌ రచయతి వచనైర్దుర్జయైరుజ్జిహానాన్ ॥ ౧౧౨ ॥ వేదాః ఖేదం
త్యజేయ స్మృతినికరవచోమఞ్జరీమఞ్జిమానం ముఞ్చ దక్షైర్ద్విరేకో ముహురు
పాలయం కిఞ్చభజేత భక్తిః । పర్యాప్తో [illegible] ధ స్తమిస్రం నిరవధి మదమో
సుద్ధిమానం నపిద్వైద్వైతవాదాన్తాచార్యరూపం యదిభువినభజేద్వేఙ్కటేశస్య
సూక్తిః ॥ ౧౧౩ ॥ హారతి ప్రతివాదిగర్వముర్వ్యా మనసీనోక్తివతంసదేశి
కేన్ద్రే । చకితశ్చతురాననోఽపి ధత్తే వనజాతేప సతీం గిరాం గిరీశః ॥ ౧౧౪ ॥ (త
త్త్వస్థితస్థవిదుషాం కథకస్య బుద్ధిరారాధ్యదేవనిచయాన్ బహుకాలలబ్ధా ।
వేదాన్తదేశికగిరా వినివృత్తగర్వా వేగాత్స్వవాశ్రయతే బత ఖర్వకాలే)
నిగమాన్తగురోః కలాకలాపైః పరిభూతో నదివాప్రకాశమేతి । అపకీర్తిభ
రం కిళ జహ్నదమ్భాదధిగచ్ఛన్నపి పర్వశర్వరీశః ॥ ౧౧౫ ॥ ఆమ్నాయచూ
డార్యపథాధ్వనీనాన్ పర్యాయసూర్యాన్ పరిచిన్మహేఽన్తః । ఆలోకమా
త్రాదపి యే జడానామాద్యామవిద్యారజనీం క్షిపన్తి ॥ ౧౧౬ ॥ అన్యేషు బ
ధ్నాతి కథం మనీషామామ్నాయచూడార్యవచోరసజ్ఞః । రమ్యేతటాకే రతి
మాదధానో రజ్యేత హంసః కిము పల్వలేషు ॥ ౧౧౭ ॥ లలన్తి యేషాం వదనా
న్తరాలే వేదాన్తవిద్యాగురుసూక్తిసూక్తాః । విజ్ఞాయతాన్ విష్ణు* పదైక
లక్ష్మ్యాన్ కృతాఞ్జలిర్యాతి కృతాన్తవర్గః ॥ ౧౧౮ ॥ వదన్తు కేచిద్వచనం చి
రత్నం హరన్తు తన్త్రాణి పరే ధరాయామ్ । వయం తు వేదాన్తగురోరభిఖ్యాం
హజే[illegible]త్యసద్యస్సఫలాభవామః ॥ ౧౧౯ ॥ విలోక్య చేతః కలుషామ్బురా
శిం పృథ్వైవ బిన్దామి హమాకృధాస్త్వమ్ । అస్మాకమాస్తే తరణిర్గుణాఢ్యా
త్రయ్యన్తవిద్యాగురుభక్తిరూపా ॥ ౧౨౦ ॥ వైరాగ్యం చేద్భవతి విషయా
ర్ణ్యే పిధీవిహారే భక్తిర్భవ్యా భగవతి రమామన్దిరే బన్ధురా చేత్ । కాలస్తే
పి నిగమమకుటీదేశికేన్ద్రో[illegible]క్తిభిశ్చ తాన్ వాక్యం [illegible] పద హృదయా తే ము

* పి. స్త్రైక.

త్తిరూపేణమర్త్యే ॥ ౧౭౧ ॥ కృతముఖజనసేవ్యాః కర్మధీభక్తియోగాః కృపణదురవగాహాస్స్వీకృత్యేశో౽తురాణామ్ । ప్రపదనపదవీం సః పామ్యనాం వారయిత్రీం ప్రథయతి దయయాऽసౌ సర్వతన్త్రస్వతన్త్రః ॥ ౧౭౨ ॥ కలశజలధికన్యాకాన్తకారుణ్యరాశే విరచితవినతిస్త్వా మర్థయే కఞ్చిదర్థమ్ । అనఘమతివిలాసైరాగమాన్తార్యదాసైః సహృదయజనసేవ్యైస్సూక్తిమాపాదయేథాః ॥ ౧౭౩ ॥ నిగమాన్తగురోః స్తోత్రం నిత్యమేతత్పఠన్తి యే । ప్రత్యూహయన్తి నకలౌ *ప్రాచీనోక్తిమయం హాయమ్ ॥ ౧౭౪ ॥ ఇతిస్తుతివచోధారా ముజ్జృమ్భయతి సజ్జనే । కవితార్కికసింహోఽసౌ కరుణాదృష్టిమాదధే ॥ ౧౭౫ ॥ విద్వద్గోష్ఠీగరిష్ఠైర్విపులచరిత్రైర్విశ్వమేవం పునానం విద్యామాద్యాం విమతకథకైర్దూషితాం భూషయన్తమ్ । వీతవ్యాచార్యం విభురహిగిరేరాత్మఘణ్టావతారం సఙ్కల్ప్యామోసఫలఇతి స శ్రీనివాసోజహర్ష ॥ ౧౭౬ ॥ కాలే కాలే ఫణిపతిసరోగాహనం నిర్మిమాణః పశ్యన్ భక్త్యా పరమపురుషం హస్తిశైలాన్తరఙ్గమ్ । విద్యాస్థానాని బుధహృదయామోదవర్షీ సకాఞ్చ్యాం వ్యాకుర్వాణో విజయముఖజద్వేదచూడార్యవర్యః ॥ ౧౭౭ ॥ జయతి నిగమచూడాజీవికాజీవికానాం జయతి సురుచిరముష్యాజన్మసీమా దయాయాః । జయతి భువనరక్షాజాగరూకా తదుక్తిర్జయతి జగతితస్యాం జాతహర్షస్సమాజః ॥ ౧౭౮ ॥

ఇతి కౌశికకులతిలకశ్రీవేఙ్కటేశదేశికవయితతనయస్య
పరవస్తు వేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య
కవితార్కికసింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య కృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే షష్ఠః స్తబకః ॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । తస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామాధ్వీధురీముద్వహన్ షష్ఠోయం స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్ ॥

* ప్రాచీనం కవమపి తే హాయమ్

౪౩, పుట. ౨, పఙ్క్త్యామ్. "సిలంకిమనలంభవేత్'' ఇత్యాదినా సూచితాః వైరాగ్యపఞ్చకశ్లోకాః.

సిలం కిమనలం భవే దనలమౌదరం బాధితుమ్
పయఃప్రసృతిపూరకం కిము న ధారకం సారసమ్ ।
అయత్నమలమల్లకం పథి పటచ్చరం కచ్చరమ్
భజన్తి విబుధా ముధా హ్యహహ కుక్షితః కుక్షితః॥ ౧॥

క్షోణీకోణశతాంశపాలనకలాదుర్వారగర్వానల
క్షుభ్యత్క్షుద్రనరేన్ద్రచాటురచనాధన్యాన్ న మన్యామహే।
దేవం సేవితుమేవ నిశ్చినుమహే యోఽసౌ దయాలుః పురా
ధానాముష్టిముచే కుచేలమునయే దత్తే స్మ విత్తేశతామ్॥ ౨॥

శరీరపతనావధిప్రభునిషేవణాపాదనా
దబిన్ధనధనఞ్జయప్రశమదం ధనం దన్ధనమ్ ।
ధనఞ్జయవివర్ధనం ధనముదూఢగోవర్ధనమ్
సుసాధనమబాధనం సుమనసాం సమారాధనమ్॥ ౩॥

దురీశ్వరద్వారబహిర్వితర్దికా
దురాసికాయై రచితోఽయమఞ్జలిః ।
యదఞ్జనాభం నిరపాయమస్తి మే
ధనఞ్జయస్యన్దనభూషణం ధనమ్॥ ౪॥

జ్వలతు జలధిక్రోడక్రీడత్కృపీటభవప్రభా
ప్రశమనపటుజ్వాలాజాలో ముహుర్జఠరానలః ।
తృణమపి వయం సాయంసమ్ఫుల్లమల్లిమతల్లికా
పరిమళముచా వాచా యాచామహే న మహీశ్వరాన్॥ ౫॥

నాస్తి పిత్రార్జితం కిఞ్చిన్న మయా కిఞ్చిదార్జితమ్।
అస్తి మే హస్తిశైలాగ్రే వస్తు పైతామహం ధనమ్॥ ౬॥

శుద్ధిపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య	పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య
౧	౧౮	కలయతి	కలయతు	౩౧	౨౧	క్ర్యతా	క్రియా
౨	౮	ఆదత్తా	ఆధత్తా	౩౨	౯	గర్భమిప	గర్భకమిప
,,	౧౬	కథంహి	కథంవా	౩౫	౧౭	కిలసయు	కిసలయ
౪	౧౭	గాఢ	గాడ	౩౭	౨	ద్వ్యధ్వా	ద్వ్యధ్వా
౬	౬	కధా	కథా	౩౭	౭	తుమిది	తను
,,	౧౦	ధత్తాం	దత్తాం	౩౯	౨౬	బబన	బబన్ధ
,,	౨౩	తలస్పర్శ	తలస్పృశి	౪౦	౧	పతిపద	ప్రతిపద
౯	౧౩	బద్ధ	బద్ధసద్ధ	,,	౧౩	ఇదవ్యా	ఇవాద్య
౧౦	౧౯	విరహాం	విధురం	,,	౨౩	రుత్తాన	రత్తాం
౧౨	౧౬	మిప	మిష	౪౨	౨౫	ధికరణా	ధికరణా
౧౩	౮	పాతజ్జలి	పాతజ్జల	౪౩	౧౧	ర్జయాయా	ర్జయా
౧౪	౧	ధ్రుత	ధృత	,,	౨౫	రాత	ర్నాత
,,	౬	కిపరియు	కిమరియు	౪౪	౧౨	బుధా	బుధా
,,	౧౫	వరణా	వరుణా	,,	౨౧	నీరజాక్షి	నీరజాక్ష
౧౮	౫	జ్వలతి	జయతి	౪౯	౧౩	జహీర్ష	జిహీర్ష
,,	౨౨	కిశ్చ	కశ్చ	౫౧	౨౧	ద్విరత్నః	ద్విరత్నః
౧౭	౯	అతన్వాణ	ఆతన్వాణ	౫౨	౮	వ్యాలఖ	వ్యాలిఖ
,,	౧౫	నూర్య	సూర్య	౫౩	౯	నూన	సూన
౧౯	౧	తృణాదా	తృణదా	౫౪	౧	విధుధ	విబుధ
,,	౧౨	రఘైవ	రక్షైవ	,,	౨౮	ర్మనీక్ష	ర్మనీక్ష
౨౦	౬	ఘుణ్డా	ఘుణ్టా	౫౬	౧౮	శ్రుతి	శ్రుత
౨౨	౬	పద్గె	పద్యే	౬౦	౨౮	మనైన	మినైన
,,	,,	నివాసి	విలాసి	౬౪	౨౦	క్రాభ్య	త్ర్యాభ్యం
,,	౯	ఇన	ఇవ	౬౯	౧౩	జలధి	జలధిః
,,	౧౫	పావధా	అవధా	౭౦	౨౫	పధుమథన,	మథన
,,	౧౬	సుధాయాం	సుధయా	,,	౨౬	లపరి	లవారి
,,	౧౮	పీజిత	వీజిత				
౨౩	౪	కరని	కరగిరిని				
,,	౫	గాహాస్త	గాహాస్త				
,,	౨౧	కౌనాభి	కౌఙ్నభి				
౨౫	౨౮	మాధత్త	మధత్త				

౩ ౧౪,౧౫ పరంము దెస్యాత్ప్రవస్త మారికితి పాఠాన్తరమ్.

౬౯ ౧౩ యస్రోతసోసంయోగస్వర సో క్తిదుగ్ధజలధిర్వ్యాప్తైతి పాఠాన్తరమ్.

౭౨ ౧౧ క్షీణలక్ష్మీరితిపాఠాన్తరమ్.